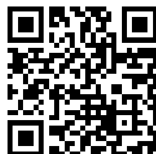
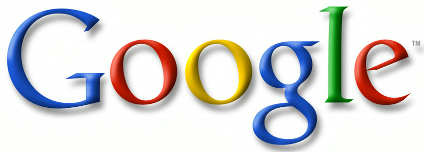
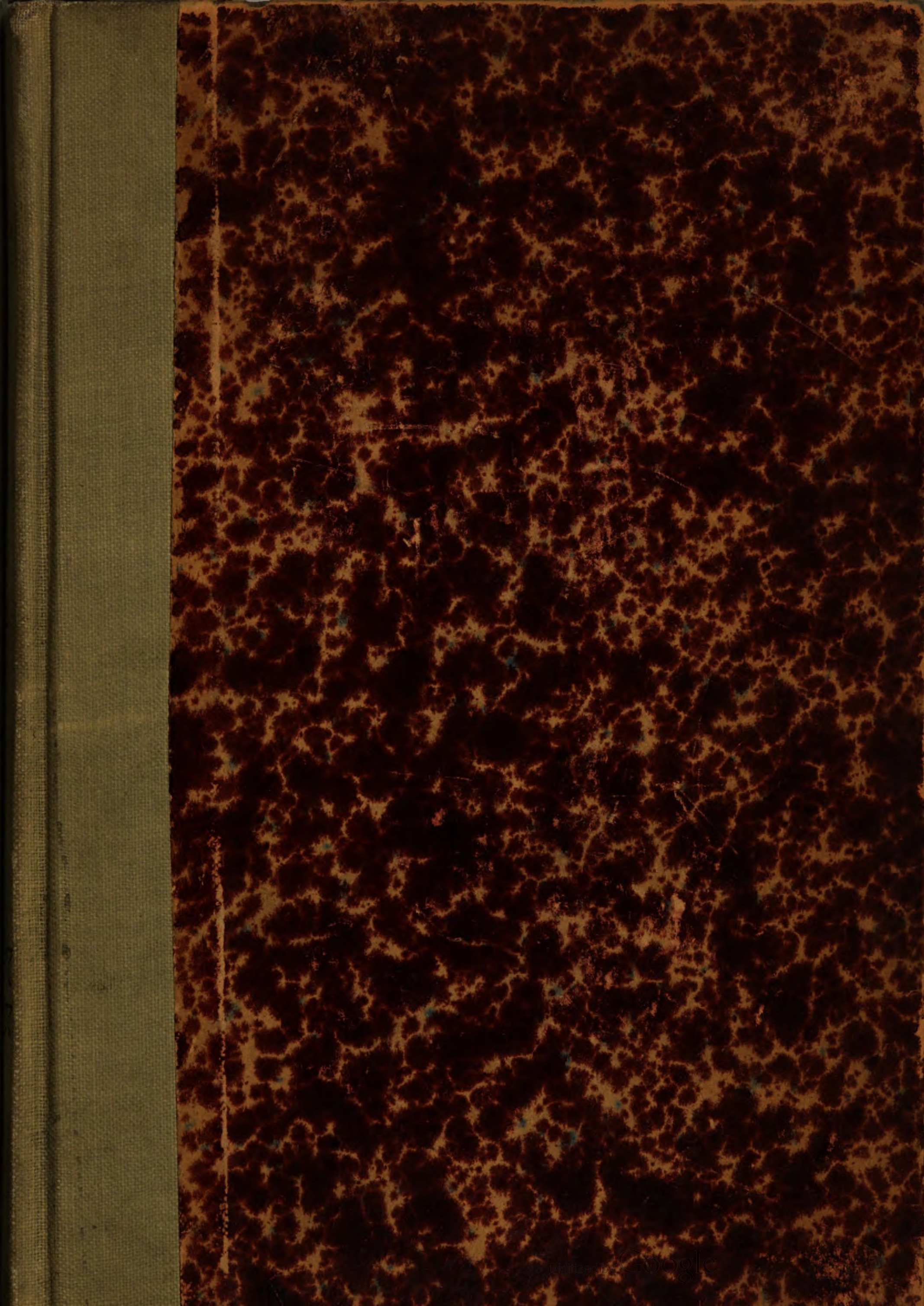

Cres-
cat Sci-
entia
Vita
Exco-
latur

OM BRUKET AF KONJUNKTIVEN
HOS
GONZALO DE BERCEO.

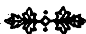
ETT BIDRAG TILL KÄNNEDOMEN OM SPANSKA
SPRÅKETS HISTORISKA SYNTAX

AKADEMISK AFHANDLING,

SOM MED VEDERBÖRLIGT TILLSTÅND KOMMER ATT FÖR VINNANDE AF FILOSOFISK DOKTORSGRAD TILL OFFENTLIG GRANSKNING FRAMSTÄLLAS VID LUNDS UNIVERSITET PÅ AUDITORIET N:R 6 MÅNDAGEN DEN 24 MAJ 1897 KL. 10 F. M.

AF

MAURITZ BOHEMAN
FIL. LICENTIAT. E. O. AMANUENS VID KONGL. BIBLIOTEKET

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1897.

Rättelser och tillägg.

Sid.	49	r.	2	u.	står:	a Dios	skall vara:	A Dios.
„	„	„	5	„	„	de fer	„ „	De fer.
„	„	„	12	„	„	lägga till last	„ „	[utkräfva (straff för)].
„	54	„	3	„	„	rendudo	„ „	pendudo.
„	„	„	14	„	„	dioron	„ „	dieron.
„	55	„	„	„	„	»i tanken», hvilket uttryck bör utgå.		
„	„	„	16—17	„	„	»hvilka uttryck då gifva»	„ „	»hvilket då ger upphof.»
„	„	„	6	n.	„	ett medgifvande (en tillåtelse)	„ „	en tillåtelse (ett medgifvande).
„	56	„	14	n.	„	posado	„ „	posada.
„	61	„	1	n.	„	perennel	„ „	perennal.
„	63	„	11	u.	„	otro cosa	„ „	otra cosa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Inledning.

Syftet med föreliggande afhandling är att gifva en fullständig och trogen framställning af konjunktivens bruk hos Gonzalo de Berceo och därigenom lämna ett ringa bidrag till kännedomen om spanska språkets historiska syntax. Detta område af den romanska språkläran är nämligen ett på det hela taget ännu jämförelsevis föga bearbetadt fält, ett förhållande, som framträder än mera påfallande, då man betraktar den rastlösa verksamhet, som särskildt i vår tid utvecklas inom andra grenar af den romanska språkvetenskapen. Under det att olika gebit af systerspråkens — särskildt franskans och italienskans — äldre syntax sedan länge tillbaka gjorts till föremål för både noggranna och detaljerade studier, saknar man alltjämt — på några få undantag när — mera utförliga specialundersökningar af det syntaktiska språkbruket i spanskan vare sig under någon viss tidrymd eller hos någon viss författare. Det har därför synts mig lockande att till ämne för min gradualafhandling välja att behandla någon gren af den äldre spanskans syntax, och enär jag sedan någon tid tillbaka varit sysselsatt med studiet af språket hos Spaniens till namnet förste kände skald, den i flera afseenden betydande Gonzalo de Berceo, och därvid kommit att särskildt intressera mig för hans sätt att använda konjunktivens modus, beslöt jag att göra detta hans språkbruk till föremål för en specialundersökning. Det är resultatet af denna, som jag på följande sidor ämnar teckna.

Innan jag öfvergår till det egentliga ämnet anser jag mig böra dels i största korthet nämna några ord om den skald, med hvars språk jag kommer att sysselsätta mig, äfvensom om

hans skrifter, dels redogöra något för de texter, som legat till grund för mina undersökningar, samt för den metod, jag följt, och dels slutligen lämna en förteckning å de källor, af hvilka jag under utarbetandet af min afhandling i större eller mindre mån begagnat mig.

Gonzalo de Berceo och hans skrifter. Om Gonzalos lefnadsomständigheter känner man ganska litet, och detta lilla inskränker sig till de allra yttersta konturerna af hans lif. Länge har man varit oviss om det verkliga året för hans födelse och till och med antagit, att han föddes redan i det 11:te århundradet, men efter Sanchez' utredning i frågan (se företalet till Poesias de Gonzalo de Berceo i Tom. 20 af den af Sanchez utgifna »Coleccion de los mejores autores españoles») kan man tämligen säkert sätta hans födelseår till omkring 1198, liksom på goda skäl (äfvenledes framställda af Sanchez) hans död ej kan anses hafva inträffat senare än omkring år 1268 eller vid midten af Alfonso den Lärdes regering. Hans fullständiga namn känner man icke, ty *Berceo* är blott benämningen på den ort, där han föddes, en liten plats, tillhörande biskopsstiftet Calahorra. Att så är förhållandet visar han själf genom att på ett par ställen i sina »poesias» benämna sig: »Yo Gonzalo por nomne, clamado de Berceo» (Vida de Santo Domingo de Silos str. 757) och: »Gonzalvo ... Natural de Berceo» (Vida de San Millan str. 489). Om hans anhöriga har man sig ingenting annat bekant än att han haft en broder, vid namn Johan och liksom han själf född i Berceo. Hvad slutligen beträffar hans lefnadsyrke, så har man visserligen alltid enats om att anse honom hafva tillhört det andliga ståndet, men däremot tvistat om huruvida han varit munk eller s. k. världslig andlig, det vill säga icke tillhört något visst ordenssamfund. Äfven i detta afseende hafva emellertid Sanchez' utredningar skingrat tviflen, och man anser numera för sannolikt, att han efter att hafva uppfostrats i klostret San Millan de la Cogolla blifvit omkring år 1221 invigd till diakonus (se i fråga härom, utom Sanchez'

Prólogo till Gonzalos Poesias, äfven Amador de los Rios: Historia de la literatura española Tom. 2, sid. 238, anm.). Något vidare känner man icke om hans person eller lefnadsöden.

Hvad man däremot med säkerhet vet om honom är att han varit en af sin tids mest produktive författare. Hans samlade arbeten eller »poesias»*) — så vidt man känner har han icke efterlämnat något arbete på prosa — utgöra tillsammans icke mindre än 3,325 strofer eller öfver 13,000 versrader. Dessa omfångsrika poetiska alster, som alla äro af religiöst innehåll, omfatta nio delvis ganska betydliga verk, nämligen tre långa lefnadsbeskrifningar öfver helgonen *Santo Domingo de Silos*, *San Millan de Cogolla* och *Santa Oria*, en dikt öfver messoffret (*Sacrificio de la Missa*), en dikt öfver den helige Laurentii martyrskap (*Martyrio de Sant Laurencio*), en lofsång öfver den Heliga Jungfrun (*Loores de Nuestra Sennora*), en dikt om de tecken, som skola föregå den yttersta domen (*De los signos que aparesceran ante del juicio*), en dikt om den Heliga Jungfruns underverk (*Milagros de Nuestra Sennora*), en dikt öfver den Heliga Jungfruns sorg vid sonens korsfästelse (*El duelo que fizo la Virgen Maria el dia de la pasion de su fijo Jesu Christo*) samt några hymner, allt, så när som på ett enda undantag — *cántican* eller judarnes sång vid frälsarens graf i *Duelo de la Virgen* str. 178—190, hvilken utgöres af parvis rimmande verser med ett slags halfvers såsom refräng (se härom utförligare hos Wolf, Studien z. Gesch. d. span. u. port. Litt. s. 63—65) — affattadt på, såsom spaniorerna själfva kallade det, *versos franceses*, d. v. s. alexandriner, bildade efter franskt mönster (Se Morel-Fatio, Rom. IV, s. 53) i fyraradiga strofer, hvar och en med ett likformigt slutrim (undantagsvis blott assonans). Innehållet i sina dikter har Gonzalo hämtat dels ur den heliga skrift och dels ur såväl muntliga som skriftliga legender och helgonbeskrifnin-

*) Gonzalo anses visserligen numera hafva skrifvit äfven det stora poemet *El libro de Alexandre* (se härom Baist, Romanische Forschungen, VI: 2, sid. 292), men i afvaktan på närmare utredning i denna fråga har jag ansett lämpligast att i förevarande afhandling sysselsätta mig allenast med hans under benämningen »Poesias» företrädesvis kända arbeten.

gar. Den omfångsrikaste af hans poesier, »*Milagros de Nuestra Sennora*», har af den framstående kännaren af Spaniens medeltidslitteratur de Puymaigre (Les vieux auteurs castillans, Paris, 1888, sér. 1. p. 281 ff) ansetts utgöra till största delen en bearbetning af det stora verket »*Miracles de Nostre Dame*» af den franske medeltidsskalden Gautier de Coinci († 1236), enär att af Gonzalos tjugufem underverk ej mindre än de aderton återfinnas hos Gautier. Enligt Gaston Paris (La littérature française au moyen âge, p. 206) har emellertid Gautier de Coinci hämtat stoffet till sitt nyssnämnda stora verk »surtout à la compilation latine de Hugues Farsit (12:e årh.)», och möjligt är, att äfven Gonzalo känt till denna »compilation» och direkt ur densamma hämtat ämnet för sina »Milagros».

Hvad beträffar det estetiska värdet i Gonzalos »poesias», så hafva meningarna därom varit ganska delade. Bouterwek t. ex. (i Geschichte der Poesie und Beredsamkeit, Bd. 3, sid. 31) bedömer honom ganska omildt och affärdar honom med följande ord: »Gebete, Ordensregeln und Legenden in castilianischen Alexandrinern wurden früh genug verfasst vom Benedictinermönch Gonzalo Berceo. Die spanischen Literatoren haben es nicht an Fleiss fehlen lassen, die Geburts- und Sterbejahre dieses Geistlichen zu entdecken und seine Reimzeilen wieder bekannt zu machen. Für den Geschichtsschreiber der Poesie giebt es auf diesem Felde nichts zu ernten.» Och Gonzalos uttryck *prosa* i andra strofen af dikten *Vida de Santo Domingo de Silos*, där det heter: »Quiero fer una prosa en roman paladino» föranleder Bouterwek till den skämtsamma anmärkningen, att Gonzalo skulle hafva kallat sin egen poesi för prosa. Mot detta påstående gör Clarus (Darstellung der spanischen Literatur im Mittelalter, sid. 234, anm.) den mycket riktiga invändningen, att Bouterwek missförstått ordet *prosa*, hvilket i den mening Gonzalo användt detsamma icke betyder prosa i motsats till poesi, utan endast föredrag, berättelse o. d. Om Bouterweks sätt i allmänhet att bedöma Gonzalo såsom skald yttrar Ferdinand Wolf (anf. arb. s. 62), att det är »oberflächlich und einseitig». Själf uttalar Wolf å sid. 63 i nämnda arb. i följande ord det omdöme om vår skald, hvilket

väl är rättvisast och kommer sanningen närmast: »Und in der That, um Gonzalos Poesien, abgesehen von ihrer literaturhistorischen und sprachlichen Wichtigkeit, auch ästhetisch zu würdigen, muss man sich den Sinn für die gläubige Naivitet jener Zeit bewahrt haben. Seine Poesien gleichen einem Christbaum, voll Reiz und Zauber für ein noch kindlich gläubiges Gemüth; wem dieses fehlt, der wird drüben freilich nur mitleidig lächeln oder gar die fromme Täuschung langweilig und verächtlich finden.» Reserveradt och nyktert yttrar sig om honom Ticknor, hvilken i hans verk finner »very little of poetry» (History of Spanish Literature vol. 1, sid. 28 ff.). Men huru man än bedömer Gonzalos verk i allmänhet, huru långtrådiga och enformiga de än må förefalla i sin helhet betraktade, så måste man dock, om man vill vara rättvis, medgifva, att de, jämte allt det myckna torra och rent af banala, innehålla äfven ställen af verklig poetisk flykt. Så t. ex. bland annat den djupt vemodsfulla, ofta rörande sköna sången om Gudsmoderns smärta vid sonens korsfästelse och, kanske främst af allt, hela samlingens pärla, inledningen till dikten Milagros de Nuestra Sennora, hvilken i sin friska naturstämning med fågelkvitter och blomdoft erinrar om den täcka skildring, med hvilken Chaucer inleder prologen till sina Canterbury Tales.

I litteraturhistoriskt afseende är Gonzalo af ganska stor betydelse, ity att hans poesier tillhöra de tre större medeltidsspanska diktverk, hvilka, alla framsprungna ur fullt nationel jordmån, representera olika riktningar af den spanska medeltidens poetiska idealer. Det äldsta af dessa diktverk är den af okänd författare diktade Poema del Cid el Campeador, hvartill stoffet hämtats ur den nationella hjältesagan. Det yngsta af dem är El libro de cantares de Juan Ruiz, Arcipreste de Hita, i hvilken dikt skildras folkets hvardagslif och med saftiga färger målas nationens seder och bruk. Emellan dessa båda skaldeverk kommer Gonzalo de Berceo, hvilken i sina »Poesias» med ett barns naiva fromhet besjunger och förhärligar sin tids nationaltro. Och genom det sätt, på hvilket Gonzalo uppfyllt sin mission såsom tidens andlige sångare,

erbjuder han äfven i kulturhistoriskt hänseende flera drag af ej ringa intresse. Gonzalo nämligen tror och känner såsom hans samtid trodde och kände och har förstått att på ett lyckligt och träffande sätt i sin diktning gifva en återspegling af tidens religiösa åskådning. Ty, såsom Lemcke säger (Handbuch der spanischen Litteratur. Bd 2 sid. 68), otvifvelaktigt utgjorde den naiva, ofta muntra ton, som han ej sällan anslår i sina poesias, äfvensom de skämtsamma infall, han här och där tillåter sig, äfven vid sådana tillfällen, då ämnets natur kräft sträng värdighet och högtidligt allvar, ett för den tidens folkliga religiösa uppfattningssätt högst karaktäristiskt drag. Och detta drag framlyser i synnerhet i den långa dikten »Milagros de Nuestra Sennora», i hvilken den barnslighet och naivitet, som voro så utmärkande för det 13:de århundradets folktro, erhållit ett både kraftigt och troget uttryck.

I språkligt hänseende slutligen erbjuda Gonzalos poesias intresse bland annat därigenom att de, affattade, såsom skalden själf säger i andra strofen af Santo Domingo de Silos, »en roman paladino, En qual suele el pueblo fablar a su vecino», återspegla den fornkastiljanska dialekt, som verkligen talades af Gonzalos samtida landsmän.

Texter. De texter, hvilka stått mig till buds under utarbetandet af min afhandling, äro de båda enda, som finnas utgifna, nämligen den af Sanchez ombesörjda upplagan, hvilken ingår i hans *Coleccion de Poesias castellanas anteriores al siglo XV,* nueva edicion hecha bajo la direccion de D. Eugenio de Ochoa, Paris 1842, (= Coleccion de los mejores autores espannoles. Tom. 20), och Florencio Janers upplaga i *Biblioteca de autores españoles* t. 57: Poetas castellanos anteriores al siglo XV, Madrid 1864. Visserligen lärer enligt uppgift af E. Brinckmeier (Abriss einer documentierten Geschichte der spanischen Nationalliteratur, sid. 62) i Madrid 1736 hafva utkommit en edition af Gonzalos *Vida de Santo Domingo de Silos,* publicada por Fray Sebastian de Vergara, men om denna upplaga, hvilken ju för resten innehåller blott en ringa del af Gonzalos omfångsrika diktverk, har jag icke varit i tillfälle

att taga kännedom. Hvad beträffar förhållandet mellan de båda förstnämnda upplagorna, så utgör visserligen den Janerska på sätt och vis endast ett omtryck af Sanchez' upplaga, men såsom på titelbladet angifves har den blifvit »considerablemente aumentada é ilustrada, á vista de los códices y manuscritos antiguos». Detta gäller nu visserligen om alla i band 57 ingående arbeten, men i noten å sid. 39 eller under begynnelsestroferna af den första af Gonzalos poesier angifvas närmare de ändringar, som vidtagits särskildt i afseende på Gonzalos dikter. Janer säger nämligen där: »habiendo observado que en todas ellas (las poesias de Berceo) se hallaba bastante modernizada la ortografia... y resultando numerosas variantes al comparar su edicion (de Sanchez) con los códices primitivos... hemos creido conveniente reproducir las obras de Berceo en conformidad con la ortografia de su tiempo, indicando las variantes más notables y las lecciones distintas de la edicion de Sanchez.» Själf har jag icke varit i tillfälle att undersöka förefintliga handskrifter för att därigenom kunna bilda mig ett eget omdöme om den olika graden af de ifrågavarande båda upplagornas tillförlitlighet och kritik, men som den Janerska varit mig lättare tillgänglig, har jag företrädesvis lagt den till grund för mina undersökningar. Visserligen har jag icke varit blind för alla de brister, som vidlåda såväl Sanchez' som Janers editioner [se ang. Janer såsom textkritiker Morel-Fatio i Romaina IV, sid. 7, och Knust i Jahrb. f. rom. u. engl. Lit. VIII, s. 361 ff.], utan erkänner, att de båda skulle alltförväl behöft underkastas en grundlig revision, men jag vågar dock uttala som min förmodan, att resultatet af mina studier i Gonzalos moduslära på det hela taget icke skulle blifvit annorlunda, äfven om texten korrigerats.

Angående den **metod**, som jag vid afhandlingens utarbetande och vid grupperingen af materialet följt, så ansluter den sig i hufvudsak till den, som, först använd af Bischoff i hans grundläggande arbete »Der Conjunctiv bei Chrestien», sedermera adopterats äfven af andra nyare författare, hvilka behandlat den fornfranska konjunktivläran, såsom svensken

Malmstedt, tyskarne Abbehusen, Busse, Kowalski m. fl. Denna metod skiljer sig från den, hvilken i dylika arbeten förut i allmänhet användts, däruti, att medan de författare, som följa den senare, hvilken jag kallar den äldre, vid konjunktivernas gruppering utgått *endast* från så att säga yttre, formel synpunkt, eller med andra ord betraktat konjunktiverna *blott och bart* med afseende på beskaffenheten af de olika satsarter, till hvilka de i ena eller andra fallet äro hänförliga, och i följd däraf tagit mindre hänsyn till konjunktivens egen natur och dess ur denna sig härledande funktioner, så utgå däremot de nyssnämnda nyare författarne, med Bischoff i spetsen, *ifrån* och inordna hela stoffet *under* de båda hufvudsynpunkter, från hvilka den romanska konjunktiven enligt själfva sin grundbetydelse rätteligen bör betraktas, nämligen från *önskans* och *ovisshetens* eller *möjlighetens* synpunkter. Tyskarne använda nu visserligen icke uttrycket »ovisshet», »möjlighet», utan i stället benämningen »overklighet» (irrealitet), hvilken benämning dock förefaller mig mindre träffande, i ty att, såsom Suchier påpekar i sin anmälan af Bischoffs ofvannämnda arbete (Literaturblatt für germ. und rom. Philologie 1881, sid. 24), »der fragliche Modus bezeichnet den Verbalbegriff als *nur gedacht*, ohne Rücksicht auf seine Beziehung zur Wirklichkeit, *keineswegs aber als irreal oder unwirklich.*» Jag har därför föredragit att begagna mig af uttrycket *potentiel* konjunktiv,* hvilken benämning synes mig bättre svara mot betydelsen hos den konjunktivart, som tyskarne kalla den irreala konjunktiven.

I min framställning af konjunktivens bruk hos Gonzalo sammanför jag sålunda alla i texten förekommande konjunktiver under de båda hufvudkategorierna den *optativa* och den *potentiela* konjunktiven, och först därefter ordnar jag in dem under de olika satsarter, till hvilka de kunna hänföras. Genom att från dessa båda synpunkter betrakta konjunktivens olika funktioner blir hela konjunktivläran mera så att säga

---

* Förut användt af A. Malmstedt, som i sin afhandling »Om finit modus hos Raoul de Houdenc» likaledes följer den Bischoffska uppställningen.

lefvande, åskådlig och fattbar, särskildt den spanska med dess i jämförelse med t. ex. den franska friare, mera subjektiva uppfattningssätt, och mycket, som enligt den äldre uppställningen förefaller blott och bart såsom godtycklighet eller oregelbundenhet, erhåller först nu sin rätta belysning och blir både logiskt och psykologiskt förklarbart.

Begagnade källor. Utom af de arbeten, hvilka jag på vederbörliga ställen i det föregående citerat, har jag under utarbetandet af föreliggande afhandling i större eller mindre mån begagnat mig äfven af nedanstående verk:

Diez, Gramm. der roman. Sprachen. Aufl. 4 1877;
Foerster, Spanische Sprachlehre. 1880;
Wiggers, Grammatik der spanischen Sprache. 1860;
Bischoff, Der Conjunktiv bei Chrestien. Halle u. å;
Busse, Der Conjunktiv im altfranz. Volksepos. Kiel 1886;
Cornu, (diverse uppsatser i olika årg. af Romania).
Gessner, Die hypotetische Periode im Spanischen (Z. R. Ph. 14);
Gille, Der Konjunktiv im Französischen [Herrigs Archiv. Bd 83, 1889];
Kowalski, Der Konjunktiv bei Wace. Breslau 1882;
Lidforss, Los cantares de Myo Cid (Lunds Universitets årsskrift 1896);
Malmstedt, Om bruket af finit modus hos Raoul de Houdenc. Stockholm 1880;
Morel-Fatio (diverse uppsatser i olika årg. af Romania).
Robolsky, Beitrag zur Moduslehre der romanischen Sprachen [Progr. der Realschule in Perleberg, 1853].*

De i förestående arbete använda förkortningar af benämningarna på Gonzalos olika diktverk äro följande:

Dom. Sil. (= Vida de Santo Domingo de Silos).
V. Mill. (= Vida de San Millan).

* R. sysselsätter sig dock endast med det eftercervanteska språket.

Sacrif. M. (= El Sacrificio de la Missa).
M. S. Laur. (= Martyrio de Sant Laurencio).
Loor. N. S. (= Loores de Nuestra Sennora).
Sign. Juic. (= De los signos que aparescerán ante del Juicio).
M. N. S. (= Milagros de Nuestra Sennora).
D. Virg. (= Duelo de la Virgen).
V. S. O. (= Vida de Santa Oria, Virgen).
Himn. (= Himnos).

Till sist ber jag att få uttala min uppriktiga tacksamhet till alla dem, som under fortgången af mitt arbete på ett eller annat sätt räckt mig en hjälpsam hand, i första rummet till mina högt värderade lärare Herrar Professorer Lidforss och Wulff i Lund, till vännen Dr A. Malmstedt i Stockholm samt till Herr Rektor Vogels i Perleberg, hvilken med välvilligt tillmötesgående ställt till mitt förfogande den ofvan anförda, numera sällsynta afhandlingen af Robolsky.

Optativ konjunktiv.

I. Konjunktiv i oberoende satser.

I allmänhet brukar man indela de oberoende optativa konjunktivsatserna i rena optativa, hortativa och koncessiva satser, och af praktiska skäl har jag funnit lämpligast att äfven vid min framställning af hos Gonzalo förekommande dylika konjunktivsatser följa det vedertagna bruket. Men ehuru jag så gör, inser jag till fullo, att en dylik indelning strängt taget icke är fullt logisk, ty så väl den hortativa som den koncessiva konjunktiven är ju endast en modifikation af den rena optativa, ity att den hortativa konjunktiven utgör den starkaste och den koncessiva den svagaste uttrycksformen för den rena optativens grundbetydelse. Och detta gör också, att det stundom kan vara ganska svårt att noga bestämma gränserna för dessa tre konjunktivers olika verksamhetsområden eller att med säkerhet afgöra, hvar den ena af dem upphör och den andra eller tredje vidtager. Ett dylikt afgörande måste ofta öfverlåtas åt den individuella uppfattningen. Emellertid har jag, såsom sagdt, bibehållit den sedvanliga indelningen och börjar då min framställning med att redogöra för bruket hos Gonzalo af konjunktiven för att i oberoende satser beteckna

A. En önskan i inskränkt bemärkelse.

1. Önskningen uttryckes genom presens konjunktiv.

a) Konjunktiven betecknar en god önskan.

I anseende till den yttre form, under hvilken de oberoende önskesatserna uppträda, kunna de dels vara jakande eller nekande och dels antingen vara försedda med ett särskildt inledande s. k. förstärkningsord eller också sakna sådant.

a 1) ***Önskesatsen är till formen jakande och inledes af ett förstärkningsord.***

Liksom i alla de andra romanska idiomen kvarlefver äfven i spanskan det latinska språkbruket att stundom låta de oberoende önskesatserna (och, såsom vi längre fram skola se, äfven de oberoende uppmaningssatserna) inledas af ett visst så kalladt förstärkningsord, hvilket har till uppgift att åt satsens innehåll förläna högre grad af energi. Men under det systerspråken haft att välja mellan flera dylika förstärkningsord — franskan t. ex. har haft *si*, *que*, *or* och *car*, af hvilka det modärna språket bevarat endast *que* *, och italienskan *che* och *or*, af hvilka likaledes endast *che* hållit sig kvar i språket — så har däremot i spanskan aldrig funnits mera än ett sådant, nämligen det för både det äldre och det nyare språket gemensamma *que*.

Detta spanska *que*, som aldrig haft annan uppgift än den att blott och bart förstärka satsinnehållet, har icke för spanskan blifvit så oumbärligt som motsvarande ord inom franskan blifvit för det modärna franska språket, där man nästan alltid (undantagandes i det högre, poetiska språket och i en del mera stereotypa vändningar, i synnerhet sådana, som uttrycka en välsignelse eller en förbannelse) finner uppmaningssatser, gällande 3:dje personen, inledda af ett dylikt *que*. Man har i detta bruk af *que* i franskan (såväl i önske- som i uppmaningssatser) velat se icke blott, såsom i spanskan, en utväg att gifva mera eftertryck åt satsinnehållet, utan äfven ett uttryck af franskans behof af att på något sätt utmärka de konjunktiva verbalformerna till skillnad från de indikativa, enär såsom bekant den franska verbalflexionen är mindre bestämdt utpräglad. Ett dylikt åliggande har däremot det spanska *que*

* Diez anser visserligen (Gramm. III, s. 213) *si* hafva *förstärkande* betydelse i sådana satser som t. ex. *Oh, si je pouvais le voir* och *Oh, se voi sapeste*, o. d., men ifrågasättas kan, om icke dylika satser snarare böra uppfattas såsom bisatser i elliptiska hypotetiska satsfogningar, i hvilket fall *si* vore att betrakta blott och bart såsom en hypotetisk konjunktion.

aldrig haft, något som ej håller behöfts, alldenstund de spanska verbalformerna redan i och för sig själfva äro tillräckligt skarpt markerade för att icke kunna förväxlas med hvarandra. Och lika litet utgör *que* i spanskan något oumbärligt inledningsord till någon som hälst oberoende sats, utan dess bruk har i detta språk alltid varit och är fortfarande endast fakultativt.

Ifrågavarande språkbruk, som sträcker sig öfver hela det spanska språkområdet, från äldsta tider ända till våra dagar, förekommer äfven hos Gonzalo, där det representeras af följande fyra exempel:

Dom. Sil. 340: 4 Mas dicie: ay padre! por sennor San Millan, Que te *prenda* cordoio de este mi afan; Sacrif. M. 267: 4 Dicie... Que nos *libre* de mal...; M. S. Laur. 60: 8 Christo... Que *alumnes* al ciego; D. Virg. 98: 4 Que tu lo *hagas* por Dios el Padre Santo;

För den händelse man i fråga om de senast anförda exemplen skulle göra den anmärkningen, att de lika gärna kunna betraktas såsom uppmaningssatser, vill jag här en gång för alla påpeka, att jag i de fall, då en önskesats kan formelt uppfattas såsom en uppmaningssats, gör den skillnad dem emellan, att jag till det förra slaget hänför alla de exempel, i hvilka en hemställan göres till ett högre väsende (Gud, Kristus eller den Heliga jungfrun), då ju en dylik hemställan bör hafva en mera modest karaktär och sålunda hälst bör uppträda i form af en önskan.

a 2) ***Önskesatsen är till formen jakande och saknar inledande förstärkningsord.***

Dom. Sil. 109: 2 Yo la [la eglesia] vi, assi *veya* la faz del Criador; 198: 1 Sennor, merced te clamo, *sea* de ti oido; 324: 2; 410: 4 Dicie: *Vala*sme Christo; 411: 2 *Vala*sme Rey de gloria; 624: 2 *Vala*sme, padre sancto; 651: 4 Sennor, la tu misericordia *venza* al mi peccado; 708: 4 *Vala*sme Christo, e la virgen gloriosa; V. S. Mill. 487: 1 Assi *pueda* la gloria del Criador aver Commo por mis oreias las oy yo tanner; M. N. S. 45: 3 La gloriosa me *guie;* 475: 2

*Vala*me la tu gracia oi en esti dia; 632: 4 Sennor . . . *sea* tu piadat e non me desempares; 809: 1 *Valas*me, Madre Santa; D. Virg. 90: 3 *Plega*ti a ti esto que sufro yo tan mal; 209: 4 Mas la tu sancta gracia *tenga* la mi razon; V. S. O. 3: 2 . . . ella [la sancta Virgen] *sea* mi guia;

Dom. Sil. 31: 4 El Rey de los cielos nos *dé* el su amor; 289: 4 El [Dios] nos *denne* guiar; 375: 3 El nos *guarde* las almas, los cuerpos nos *defienda;* 474: 4 Dios nos *guie* a todos; 486: 3 El *ruege* por nos; 777; 3—4; V. S. Mill. 90: 3 *Guie* nuestra facienda el Rey omnipotent; 176: 4 Dios nos *dé* la gracia de tal missacantano; 481: 3; 488: 3; Sacrif. M. 84: 4 *Saque*nos Dios a puerto, *sea* de nuestro vando; M. S. Laur. 28: 3 Amigos, Disso, *Vala*nos madre Sancta Maria; Loor. N. S. 223: 3 Reygna de los cielos *pienses*nos de acorrer; 226: 3 De essa tu misericordia *des* sobre la christiandat; Sign. Juic. 36: 4 Jhu Xpo nos *guarde* de tales serviciales; 47: 3 Jhu Xpo nos *guarde* de tales pescozadas 72: 3; 75: 1; M. N. S. 373: 3 De la comunicanda domni Dios nos *defienda;* 499: 1—3 Ella nos *de* su gracia ... *Guarde*nos de peccado ... De nuestras liviandades *gane*mos remission; 582: 3; 624; 2—3; 704: 4; 842: 4: 865: 3; V. S. O. 180; 4 *Faga*nos Dios por ella mercet e caridat; 205: 3; Himn. 5: 1 Del mortal enemigo tu gracia nos *defienda.* 16: 2—4 Por ti en esta noche *seamos* defendidos ... *Ayamos* noche buena los de ti redemidos.

Dom. Sil. 145: 4 Rey, Dios te *defienda*, que non fagas tal fecho; 149: 3 *Perdone*telos Christo; 213: 1 El Rey don Fernando, de Dios *sea* amado; 214: 4 Bendicho *sea* rey que faz tales bondades; 219: 1 El rey don Fernando *sea* en paradiso; 310: 3 Esta merced de Dios te *sea* gradecida; 364: 4 Nos essi vos daremos de grado en present, *Cumpla* lo que falliere el Rey omnipotent; 380: 3; 462: 1; 494: 4; 527: 1; V. S. Mill. 135: 3 Criador, dixo: *valas* a la pobre lazdrada; 309: 1 *Finque* con Dios la alma; 489: 4 Dios *guarde* la su alma del poder del peccado; Sacrif.

M. 79: 2 Diz Dominus vobiscum, *sea* vuestro pagado: 292: 3 Dicelis: Dios *sea* convusco: M. S. Laur. 45: 4 Disso Sixto: *perdone*te el que puede e que val; 104: 4 Fijos, Dios vos *perdone*, ca feches grant pecado; Loor. N. S. 232: 3 *Seas* contra tu fijo por elli rogador: M. N. S. 124; 3 Amigo, dissol, *salve*te el Sennor spiritual; 412: 4 Ella *ruegue* a Xpo por los pueblos errados; 513: 2 *Finque* en paz e *duerma* elli con su mesnada! 566: 4 Por todos a mi *sea* la penitencia dada; 587: 3 Dios li *dé* paraiso; 670: 3; 702: 4 *De*li Dios paraiso e folganza sabrosa; 712: 2; 744: 4 Sennor, disso Teofilo, *sea*vos perdonado; D. Virg. 8: 3 Dissoli: Dios te *salve;* 135: 1 A ambos lo *gradesca* Dios el nuestro sennor: 147: 2 De Dios *ayas* buen grado; V. S. O. 107: 3 Mi fixa, benedicta *vayas;* 184: 3 *Ponga* en él su gracia Dios; Himn. 18: 3 *Defienda* la tu diestra sancta de grant mesura Los siervos que te aman;

I följande exempel uttryckes den oberoende önskesatsens innehåll genom en bisats:

Dom. Sil. 99: 3 ... *Caya*te en placer Que lo que he lazdrado non lo pueda perder; 323: 1 Amiga, Dios lo *quiera*, Que puedas mantenerla essa vida tan fiera; Sacrif. M. 214: 2 Dios *mande* quel demos buena responsion; Sign. Juic. 51: 4 Dios *mande* que entremos en essa confradia: M. N. S. 805: 4 Dios lo *mande* que sea ayna recabdado; 864: 1 *Quiera*lo Jhsu Xpo e la Virgo gloriosa ... Que assi mantegamos esta vida lazrosa Que ganemos la otra; V. S. O. 3: 3 *Ruegue* a la Gloriosa Madre S. M. Que sea nuestra guarda.

Önskningen kan uttryckas äfven på det sätt, att den, hvilken den gäller, göres till objekt (direkt eller indirekt) för ett verb i 3 pers. sing. Detta inträffar hos Gonzalo i nedanstående exempel:

Dom. Sil. 649: 4 *Prenda*te de mi duelo; Loor. N. S. 226: 2 De los tus peccadores *prenda*te piadat; Himn. 11: 6 Demuestrate por Madre, *mueva*te piadat. — Dom.

Sil. 193: 3 Sennor... *Miembre*te de los bonos nuestros antecessores; D. Virg. 144: 4 Tu, sennor... *Miembre*te commo fago de lagremas laguna; 145: 1 *Miembre*te las mis lagrimas tantas commo io vierto; Himn. 20: 1 Sennor, de nos te *miembre*.

Till förevarande mom. a 2) äro att hänföra äfven nedanstående hälsnings- och lofformler:

Dom. Sil. 183: 1 Prior, dixo el rey, bien *seades* venido; 237: 2 Fraire... Tu *seas* bien venido; M. N. S. 188: 3 Bien *seas* tu venido, dissoli al romero.

Dom. Sil. 4: 2 En el nomne de Dios... Suyo *sea* el precio; 8: 3 Mas *vaya*la el nombre Dios... 308: 4 Diciendo tan buen dia, Dios, tu *seas* laudado; 533: 1 Sennores, e amigos, Dios *sea* end laudado; 595: 3 Sennor, dixo, tu *seas* laudado e gradecido; Loor. N. S. 96: 4 Sennor, *seas* loado porque quisiste morir; 97: 4 Loado *seas* tu Xpo. M. N. S. 119: 1—3 Gozo *ayas*, Maria; 130: 2 La Madre Gloriosa ... Benedicta *sea* ella que bien gelo cumplió; 138 Levaronla al cielo, Dios *sea* end laudado; 175: 4 Resusçitó el monge, Dios *sea* end laudado; 316: 1—2 Madre tan piadosa siempre *sea* laudada, Siempre *sea* bendicha e siempre adorada; 453: 3 Xpo sennor e padre . . . Tu *seas* beneito. 458: 1 –3 Sennor, bendicta *sea* la tu vertut sagrada, Benedicta la tu madre reyna coronada: Tu *seas* bendicho, ella *sea* laudada. 541: 3 Dicie: laudada *seas*, Madre, todas sazones. 790: 1 Madre, disso Teofilo, siempre *séas* laudada. 826: 1—2 Diçie: sennora buena, siempre *seas* laudada: Siempre *seas* bendicha, siempre glorificada. 827: 1 Siempre *seas* bendicha . . . 858: 2 El yerro que ficiera, Dios *sea* ent laudado. 908: 1 Tu, Madre gloriosa, siempre *seas* laudada. Duel Virg. 131: 3 El *sea* benedicto quomo Fijo onrado. 207: 1—3 Madre plena de gracia, tu *seas* bien laudada, Tu *seas* gradeçida, tu *seas* exaltada, Tu *seas* bien venida, tu *seas* bien trobada. V. S. O. 96: 2 Todo esti ádobo á ti es commendado... Dios *sea* ende laudado. 198: 2 La

Virgo gloriosa... Ella *sea* laudada; Himn. 7:1 Loor *sea* al padre; Himn. 14:1 Loor *sea* al padre.

Explikativa relativsatser. Konjunktiven, genom hvilken en god eller ond önskan skall betecknas, uppträder stundom i så kallade relativa oberoende satser. Med sådana förstås de satser, hvilka till den yttre formen utgöra relativa bisatser, som genom ett relativpronomen anknyta sig till ett bestämningsord i föregående sats, men till sin inre betydelse likväl äro fullkomligt oberoende satser af explikativ eller om man så vill appositiv natur. Dylika explikativt-relativa satser, hvilka som sagdt endast till formen äro bisatser och hvilka, i förbigående anmärkt, förekomma öfver hela det romanska språkområdet, representeras hos Gonzalo af följande exempel, i hvilka den genom konjunktiven betecknade önskningen är god.

Dom. Sil. 268:1 Fabló con el rey al que Dios *dé* bon poso; V. S. Mill. 460:1 El rey don Ramiro que *aya* parayso; M. N. S. 303:2 Murió de fin qual *dé* Dios a tot xpiano; 858:4 Valiendol la Gloriosa la que *aya* buen grado.

Önskesatser inledda af si. Liksom i öfriga fornromanska språk förekomma äfven i den äldre spanska, på hvilken Gonzalo de Berceo diktat sina poesias, af partikeln *si* inledda önskesatser, genom hvilka den talande för att gifva mera eftertryck åt en försäkran eller en uppmaning nedkallar något godt i förra fallet öfver sig själf och i senare fallet öfver den eller de personer, till hvilka han riktar uppmaningen. Dylika satser representeras hos Gonzalo af följande exempel:

1). *Önskesatsen förstärker en försäkran.*

D. Virg. 133:4 *Si Dios me bendiga,* fezo grant apostura.

2). *Önskesatsen förstärkėr en uppmaning.*

a) Önskesatsens subjekt är utsatt.

Dom. Sil. 693:2 Dixo: non me afinques, fraire, *si Dios te vala;*

M. N. S. 127:4 Tu lo cumpli, *si Dios te dé buena ventura;* V. S. O. 127:4 Fixa, oy un poco, *si Dios te bendiga;* 166:3 *Si vos vala don Christo*... Decitme de la fixa, si verá cras el dia; 172:2 Fixa, *Si Dios vos lieve a la su sancta gloria*... Decitmelo; 173:2 Madre, dixo la fixa Dexatme, *si vos vala Dios.*

β) Önskesatsens subjekt är underförstådt.

V. S. M. 207:2 Oytme companneros, *si veades mayo;* M. S. Laur. 59:3 Dissoli, yo te ruego, *si veas parayso.* Pon sobre mi tus manos; M. N. S. 606:1 Disso el peregrino... oitme, *si vivades;* D. Virg. 57:4 Matatme, *si veades criados vuestros fiios;* 58:1 *si veades criados los que engendrastes,* Que soltedes el cuerpo que de Judas comprastes.

I alla dessa och liknande, inom fornspanskan förekommande exempel uppfattar Sanchez det inledande *si* såsom ställföreträdare för *asi,* till följd hvaraf enligt hans mening ifrågavarande satser vore att betrakta såsom korrelativa hufvudsatser, motsvarande sådana med *sic* inledda latinska satser som t. ex. *sic me deus adjuvet* o. d. Af samma åsikt är äfven P. Foerster, som i sin Spanische Sprachlehre s. 403 förklarar hvarje annan uppfattning af *si* i dylika satser såsom »fälschlich». Diez anför bland sina exempel på af *si* inledda satser af förevarande slag, i hvilka *si* har »bedingende Kraft», äfven spanska sådana, men anmärker på samma gång, att det kan ifrågasättas, huruvida icke det spanska *si* i denna ställning borde uppfattas såsom *asi* (Diez, Gramm. III. 357 not.).

Ifråga om de i fornfranskan förekommande, mot de nyss anförda exemplen svarande, likaledes med *si* eller *se* inledda försäkrings- och uppmaningsformler har man sökt att af deras egen byggnad sluta sig till deras natur. Man har nämligen beträffande dem utgått från den inom desamma rådande ordställningen och af dennas olikartade beskaffenhet ansett sig ha funnit den förklaring, man sökt. Såsom typer för de forn-

franska ekvivalenterna för de ofvan anförda spanska exemplen väljer jag följande båda satser: *si m'aït Dieus* och *se Dieus m'aït.* I det förra exemplet är ordställningen *inverterad*, i det senare är den *rak.* Enligt den för fornfranskan gällande regeln för ordföljden är denna inverterad i hufvudsats, inledd af adverbial bestämning, och rak i hypotetisk bisats. Man har i följd däraf ansett, att de med *si* inledda satser, hvilka bildats efter den första af nyssnämnda båda typer, vore att betrakta såsom korrelativa eller komparativa hufvudsatser, motsvarande den latinska konstruktionen *sic me deus adjuvet*, och att öfriga bisatser med rak ordföljd borde uppfattas såsom hypotetiska bisatser. Detta är Bischoffs med fleres mening, och samma åsikt tyckes vara äfven G. Paris', att döma af den korta antydning han därom gifver i Rom. 8: 287.

Huru det nu i detta afseende förhåller sig inom fornspanskan, är en ganska svår fråga att afgöra. Visserligen öfverensstämmer såsom Diez påpekar (Grammat. III. s. 464) den inom spanskan rådande ordföljden i det stora hela med den inom fornfranskan (och provençalskan) vanligen förekommande, och i följd däraf skulle man ju — då det väl knappast är antagligt, att spanskan skulle i så hög grad hafva gått sina egna vägar, att den hållit sig främmande för en inom de öfriga systerspråken (icke blott fornfranskan utan äfven provençalskan, italienskan och portugisiskan) så vanlig konstruktion som dessa med *si* inledda försäkrings- och uppmaningssatser, i hvilka man åt *si* tillerkänt betydelsen af hypotetisk konjunktion — kunna äfven för bestämmandet af de fornspanska *si*-satsernas natur utgå från den inom desamma rådande, olikartade ordställningen. Men om nu också å ena sidan — såsom synes af de från Gonzalo hämtade, här ofvan anförda exemplen, — ordställningen i åtskilliga af dylika satser är fullt klar och tydlig, så att man i fråga om dem skulle på grund däraf kunna göra den nämnda distinktionen, så förekomma dock å andra sidan, såsom också synes af ofvanstående exempelgrupper, äfven sådana satser, i hvilka man på grund däraf att subjektet är latent eller ligger inneslutet i predikatsformen, såsom t. ex. i satsen »*si veas parayso*» och därmed likartade, ingenting

kan afgöra angående den ordföljd, som den talande tänkt sig, och till följd däraf icke häller kan draga någon slutsats rörande dessa satsers från denna synpunkt möjligen bestämbara natur.

Vore det antagandet riktigt, att nämligen äfven fornspanskan ägt den hypotetiska konstruktionen samt att denna i detta liksom i andra romanska språk betingades af ordföljdens beskaffenhet, så skulle, om man utginge därifrån, de af mina ofvan anförda, från Gonzalo hämtade exempel, i hvilka ordställningen är möjlig att bestämma, kunna indelas i följande båda grupper:

1). Ordställningen är inverterad — satsen utgör en komparativ eller korrelativ hufvudsats.

V. S. O. 166: 3 *Si vos vala don Christo* . . . Decitme de la fixa, si verá cras el dia; 173: 2 Madre, dixo la fixa . . . Dexatme, *si vos vala Dios.*

2). Ordställningen är rak — satsen utgör en hypotetisk bisats.

Dom. Sil. 693: 2 Dixo . . . non me afinques, fraire, *si Dios te vala;* M. N. S. 127: 4 Tu lo cumpli, *si Dios te dé buena ventura;* D. Virg. 133: 4 *Si Dios me bendiga,* fezo grant apostura; V. S. O. 127: 4 Fixa oy un poco, *si Dios te bendiga;* 172: 2 Fixa, *si Dios vos lieve a la su sancta gloria* . . . Decitmelo.

Angående de öfriga exemplen med latent subjekt kan i detta afseende ingenting afgöras. Och äfven beträffande de nu senast citerade exemplen, äfvensom vidkommande berörda förhållande i allmänhet inom fornspanskan, lämnar jag frågan öppen och inskränker mig till att medgifva möjligheten och kanske sannolikheten af att analogi förefinnes mellan nämnda språk och systerspråken, ehuru jag på samma gång erkänner, att intet fullt bindande skäl kan förebringas mot antagandet, att *si* i dylika satser öfverallt vore att betrakta såsom motsvarande latinets *sic.*

a 3) Önskesatsen är till formen nekande och saknar inledande förstärkningsord.

Hittills behandlade önskesatser voro alla till formen jakande. En god önskan kan emellertid uttryckas äfven på det sätt, att man önskar, att något ondt icke måtte träffa en själf eller någon annan. Dylika negativa goda önskesatser representeras hos Gonzalo af följande exempel.

Dom. Sil. 136: 2 Lo que decirte quiero, non te *sea* pesado; 195: 4 Non *caya* la tu casa en tan grant perdicion; 196: 4 Non *caya* la tu casa en tan grant desonor; 198: 2 Tan noble monesterio non *sea* destroido; 656: 3 Sennor, dixo el preso... Non *sea* engannado de fantasma mintrosa; 776: 1 Padre, entre los otros a mi non *desampares;* Loor. N. S. 231: 2 Torna sobre mi, madre, non me *eches* en olvido; M. N. S. 475: 4 Madre, non *pares* mientes a la mi grant follia; 524: 3 Non *finque* repoiada, esta mercet te pido; 526: 4 Reyna coronada... En mi non se *agote* la tu grant piadat; 632: 4 Sea tu piadat e non me *desempares;* 773: 3 Sennora benedicta . . . Non *vaya* repoyado io de la tu posada; 799: 2 Lo que nunqua fecist en otro peccador, Non *sea* en Teofilo [= må det ej ske mig, T.]; 809: 4 Non me *oblides*, Madre; D. Virg. 5: 4 Reyna de los cielos . . . Non *sea* defeuzado(?) de la tu piedat; 76: 3 Non *desses* a tu Madre en tal sociedat; 77: 3 Non *desses* a tu Madre en esti tal pudor; . . ., 79: 1 Fiio, non me *oblides* e lievame contigo; Himn. 17: 2 Del enemigo malo non *seamos* hallados; 20: 4 Tu non nos *desampares*, nin nos *desses* perder.

I följande exempel:

Dom. Sil. 193: 1 Sennor, a nos non *cates*, que somos pecadores... Miembrete de los bonos nuestros antecessores; M. N. S. 781: 2 Madre, disso Teofilo, Non *cates* al mi merito, cata a tu bondat;

uttalas väl icke någon *direkt* god önskan, men då den

talande ber vederbörande ej se till (döma honom efter) hans förtjänst, menar han därmed, att om så icke sker, så vore det bättre för honom, och hans önskan blir därigenom *indirekt* god.

b) **Konjunktiven betecknar en ond önskan.**

α) *Önskesatsen är jakande:*

V. S. Mill. 370: 4 Mal sieglo *aya* preste que prende tal ofrenda; M. S. Laur. 89: 3 Dioselo a Ypolito, dissol: *vaya* contigo Que de toda nuestra ley es mortal enemigo; Loor. N. S. 37: 4 Rey de tal justitia de Dios *sea* confuso; 107: 3 Mal grado *aya* toda la mala confradia; Sign. Juic. 75: 3 Poral Diablo *sean* tales discreciones; M. N. S. 245: 4 *Vaia* yacer con Iudas en essa fermeria; 250: 4 Por esso so agora puesto en tan mala tristicia; Qui tal face tal *prenda*, fuero es e iusticia; 363: 4 Mal *venga* a tal padre que tal face a fijo; 373: 2 Dicienli mal oficio, facienli mala ofrenda, Dicien por pater noster, qual fizo, atal *prenda;* 373: 4 Por al diablo *sea* tan maleita renda; 681: 2 Dessemos al iudio goloso . . . *guarde* so celero; 687: 4; D. Virg. 23: 3 Todos por una boca li dicien baia, baia: qual merecio, tal *haia.* 200: 2 Mal grado *ayan* ellos, ca non la acabaron;

β) *Önskesatsen är nekande:*

Mart. S. Laur. 103: 4 Qui tal cosa asmaba non li *mengue* rencura; M. N. S. 681: 2 Dessemos al iudio goloso e logrero Non lo *saque* Dios ende.

Exempel på explikativa oberoende relativsatser, genom hvilka en *ond* önskan uttalas, äro följande:

Dom. Sil. 329: 1 Guerreabala mucho aquel que Dios *maldiga;* V. S. Mill. 370: 1 Mandó a los christianos el que mal sieglo *prenda.*

---

2. Önskningen uttryckes genom imperfektum konjunktiv.

Den uppfyllbara önskningen uttryckes i allmänhet genom *presens* konjunktiv, såsom vi sett förhållandet vara i alla de fall, med hvilka vi hittills sysselsatt oss. Att emellertid en så beskaffad önskan kan uttryckas äfven genom *imperfektum* konjunktiv framgår, hvad beträffar Gonzalos språk, af följande tre exempel, hvilka alla beteckna en önskan, hvars realiserande väl torde få anses ligga inom möjlighetens område:

Sacrif. M. 157; Semeiarmie ya, sennores, si a todos vos plaz, Tornemos al nuevo todo nuestro solaz, Ca todo el provecho a nos en él nos iaz, El antiguo cordero *fincasse* en paz (= hvile i frid); M. S. Laur. 19: 4 Todos dicien que Dios lo avie enviado, Elli [Dios] *fuese* (= vare) por ello gracido e loado; V. S. O. 158: 4 Dixol Munno: *quisiesselo* eso Dios consentir (= måtte Gud samtycka härtill).

Det imperfektum, som förekommer i dessa exempel, är dock icke den förflutna tidens imperfektum, utan kommer till sin betydelse närmast hvad som Bischoff kallar den konditionala konjunktivens imperfektum eller det, som användes i hypotetiska antaganden, hvilka gälla tillkommande tid.

Ifrågavarande språkbruk är för resten icke något för vare sig fornspanskan eller spanskan i allmänhet utmärkande drag, ty samma användning af imperfektum konjunktiv möta vi icke allenast på spanskt område (under språkets såväl äldre som yngre skeden), utan likaledes inom de öfriga romanska språken. (Se Diez Gramm. III. s. 209, där åtminstone de från spanskan, franskan och italienskan hämtade exempel synas mig beteckna en uppfyllbar önskan.) Ja, äfven de germanska språken hafva att uppvisa analogier i den vägen, ehuru inom dessa språk konjunktiverna i motsvarande fall oftast omskrifvas med modala hjälpverb.

B. Konjunktiven betecknar en uppmaning.

Hvad som i fråga om det imperativiska bruket af konjunktiven skiljer spanskan — såväl den äldre som den modärna — från systerspråken (företrädesvis franskan och italienskan) består däri, att i spanskan hela presens konjunktiv kan uppträda såsom ställföreträdare för imperativen, äfven i jakande satser. I de nyssnämnda språken däremot är bruket af den imperativiska konjunktiven, i såväl jakande som nekande satser, begränsad till första och tredje personerna singularis, utom i fråga om dessa språks representanter för latinets *esse*, *habere*, *velle* och *sapere*, hvilka strängt taget icke kunna sägas äga verkligt imperativa former utan därför nödgas ersätta hvad som felas med lån från konjunktiven. Men för öfriga verb fyllas imperativens brister af indikativa former.

I nyss antydda förhållande ligger ett af spanskans inom modusläran ganska talrika företräden framför de båda nämnda systerspråken. Ty under det i dessa bruket af modus stelnat »fast zum mechanischen», såsom Robolsky säger, och de, genom att särskildt i fråga om imperativiska satser nästan uteslutande använda den strängare indikativen, förlorat friheten att allt efter den talandes intention bestämma öfver valet af modus, äger däremot spanskan det företrädet, att den i likhet med det i berörda afseende friare latinet kan välja mellan den strängare indikativen och den mildare konjunktiven, mellan ett objektivt och ett subjektivt uppfattningssätt, och därigenom bättre än systerspråken förmår att gifva uttryck åt tankens finare skiftningar.

Hvad jag här yttrat om spanskan i allmänhet gäller för språkets alla skeden och således äfven för språket i Gonzalos poesias.

De hos vår skald förekommande konjunktiva satser, hvilka beteckna en uppmaning, äro till sin natur dels *positiva* (*jussiva*) och dels *negativa* (*prohibitiva*). Inom hvardera af dessa båda grupper skiljer jag mellan de satser, som inledas af förstärkningsordet *que*, och sådana, i hvilka detta saknas. (Angående

den betydelse, som inom de imperativa konjunktivsatserna tillkomma det inledande *que*, så gäller detsamma som i fråga om de optativa konjunktivsatserna i inskränkt bemärkelse närmare därom yttrats, nämligen att *que* äfven här endast tjänar till att åt satsens innehåll förläna högre grad af energi.) Slutligen behandlar jag inom de gjorda gruppindelningarna de olika personalformerna hvar för sig. De i mina texter förekommande exempel på förevarande konjunktiviska bruk äro följande:

a) Konjunktiv i positiva (jussiva) uppmaningssatser.

α) Satsen inledes af förstärkningsordet que.

1) Den talande riktar uppmaningen till sig själf.

M. N. S. 767: 1 Que *vaia* al su tiemplo cras de buena mannana, Venir má lo que veno a la egiptiana . . .

2) Uppmaningen gäller 2 pers. sing.

Dom. Sil. 151: 2 Fabló S. Domingo, del Criador amigo: Rey, por Dios que *oyas* esto que te digo; 381: 3 Cayeronle a piedes, echaron los legones, Merçet, sennor, dixieron, por Dios que nos *perdones;* 656: 2 Sennor, dixo el preso, si eres tu tal cosa, Que me *digas* qui eres, por Dios, e la Gloriosa.

3) Uppmaningen gäller 1 pers. plur., d. v. s. den talande inberäknar sig själf bland dem, till hvilka han riktar uppmaningen.

Förekommer endast på ett ställe, det följande:

V. S. Mill. 117: 2 Dicirt una cosa, ca tengola asmada, Que la *luchemos* ambos, qual terrá la possada, Déssela el caido.

4) Uppmaningen gäller 2 pers. plur.

Dom. Sil. 239: 1 Dixeles yo: sennores, por Dios que me *oyades;* 239: 2 Porque viene aquesto, que vos me lo *digades;* 278: 1 Dixoles al conviento, por Dios que me *oyades;* 278: 3—4 A rogarvos embian, por Dios que lo *fagades,* En vuestras oraciones que vos lo *recibades;* D. Virg. 58: 3 Si veades criados los que engendrastes . . . Que *soltedes* el cuerpo que de Iudas comprastes; 106: 2 Si la vuestra venida non fuere presurada, Que *dedes* recodida a la vuestra mesnada;

På med förstärkningsordet *que* försedda uppmaningar, gällande 3 pers. sing. och plur. saknas exempel.

β) Satsen saknar inledande förstärkningsord.

1) Uppmaningen gäller 2 pers. sing.

De enda verb, som för denna person förekomma i konjunktiviska uppmaningssatser, äro *creer, oir,* det omskrifvande *querer* samt *saber* och *ser.*

creer.

Dom. Sil. 664: 4 Non avrás null embargo, esto bien me lo *creas:* 718: 4 Non son, bien me lo *creas,* en vacio caidas;

oir.

M. S. Laur. 40: 1 Dissol Sixto a Decio: *oyas* emperador.

querer.

Dom. Sil. 764: 3—4 A los tuyos clamantes tu los *quieras* oir, Et tu *quieras* por ellos a Dios merçed pedir; 769: 4 Sennor, del su mal lazo *quieras* nos defender; 775: 3—4 Esti poco servicio tu lo *quieras* tomar, Et *quieras* por mi Gonzalo al Criador rogar.

saber.

Dom. Sil. 176: 2 *sepas* de mi non puedes nulla cosa levar; 429: 1 Garçia, dixo, *sepas*, que yo esto temia . . ., 446: 3 Non a pan enna casa, *sepas*lo de verdat; 655: 2 *Sepas* çertamiente eres de Dios oido; 695: 4 Ambos vienen bien, *sepas*, pora mi guerrear; 696: 1 Por ellos he, bien *sepas*, sin grado a salir; M. N. S. 61: 1 Amigo, dissol, *sepas* que so de ti pagada; 125: 2 *sepas* seras ayna desti dolor guarido; 136: 1 *Sepas* que es tu cosa toda bien acabada; 190: 3 *Sepas*lo bien, amigo, andas en devaneo; 295: 2 *Sepas* hasta aqui mal a de mi estado; 812: 1 *Sepas*, disso; Teofilo, que . . .; V. S. O. 32: 4 *Sepas* bien que te tengas por nuestra compannera; 167: 1 *Sepas*, dixo Garçia, fagote bien çertera.

ser.

Dom. Sil. 724: 4 Çierto *seas* que aves por esto a passar; 762: 3 Sennor . . . Tu *seas* por nos todos contra él rogador; M. S. Laur. 72: 3 Mas tu terrás el campo, esto [= desto?] *seas* seguro; M. N. S. 487: 1 Dissola buena duenna: *seas* bien sabidor, Io so la que parí al vero Salvador.

2) *Uppmaningen gäller 3 pers. sing.*

Dom. Sil. 386: 4 Qui sacarlos quisiesse *busque* escrividores; 731: 1 Quiquiera que lo diga, o mugier, o varon . . . *Repienda*se del dicho, ca non dice razon! V. S. Mill. 1: 3 Qui la vida quisiere de S. M. Saber . . . *Meta* mientes en esto que yo quiero leer; 117: 2—3 *Déssel*a [la possada] el caido . . . 456: 1 Qui saber lo quisiere, esto bien lo *entienda;* Sacrif. M. 291: 3 Qui la paz va tomar o el pan benedicto . . . *Tenga* el corazon en la comunion bien fito . . . Loor. N. S. 212: 1 *Diga*, si non se tiene desto por entregada, Commo passó don Abacuc la puerta encerrada? . . . Sign. Juic. 2: 4 Qui las oyr quisiere, *tenga*

que bien merienda; **M. N. S.** 172: 2—3 Quiero facer atanto por el vuestro amor: *Torne* aun al cuerpo en qui fo morador, *Faga* su penitencia commo faz peccador; 180: 3 Non aya nadi dubda . . . *Ponga* enna Gloriosa bien su entencion 257: 3 *Torne* aun al cuerpo la alma peccador, Desend qual mereçiere recibrá tal onor; 738: 3 El *faga*te serviçio a todo so poder, Avrás en él vasallo bueno, a mi creer; 739: 3 Mas *deniegue* a Xpo que nos faz muy despecho, Facerli e que torne en todo so bien fecho; 740: 1—3 *Deniegue* al so Xpo e a Sancta Maria, *Faga*me carta firme a mi plaçenteria, *Ponga* y su siello a la postremeria, Tornará en su grado con muy grant meioria; 862: 4 Mas qui a mi quisiere escuchar e creer, *Viva* en penitencia, puede salvo seer; 904: 4 *Judge*lo su obispo; **V. S. O.** 102: 1 Dixolis: *piense* Oria de ir a su logar, Non vino tiempo aun de aqui habitar.

3) Uppmaningen gäller 1 pers. plur.

Dom. Sil. 8: 4 *Prosigamos* el curso, *tengamos* nuestra via; 93: 3 *Movamos* adelante, si nos lo conseiades: 113: 1, 3 *Dexemos* al bon omne folgar en su posada ... *Demos* al monesterio de Sa[n]millán tornada; 186: 1 *Dexemos* al bon omne con el rey folgar; 245: 1—2 *Pensemos* de las almas, fraires e companneros; A Dios, e a los omnes *seamos* verdaderos o. s. v.; 305: 1; 338: 3; 375: 4; 527: 2—4; 754: 1; **V. S. M.** 212: 2—4 *Aiuntemos*nos todos la tiniebra cadiendo, *Prendamos* sennas fajas en las manos ardiendo, *Demos* fuego al lecho quando ioguiere dormiendo; 309: 1 Finque con Dios la alma, en el cuerpo *tornemos*; **Sacrif. M.** 96: 1 *Oygamos* del ministro... 157: 2 *Tornemos* al nuevo todo nuestro solaz; 263: 2 Si nos ganar queremos perdon de los pecados, *Perdonemos* primero, *vayamos* confesados; **M. S. Laur.** 15: 1 Sennor, disso Valerio, *ayamos* avenencia; 17: 3—4 *Tornemos* en Laurençio la

su passion contar, A lo que prometiemos *pensemos* de tornar; 30: 2, 4 Loor N. S. 99: *Tornemos* a la estoria e non la *postpongamos*, *Sigamos* la carrera commo la empezamos, *Adoremos* la cruz et en Xpo *creamos;* 103: 1 *Cambiemos* la materia, en otro son *cantemos;* 106: 3—4; 117: 1—2; 118: 3; 166: 1—3; 181: 1; 187: 1—3; 193: 2; 194: 1; Sign. Juic. 20: 1 Del treçeno *fablemos*... 48: 1, 3—4 *Cambiemos* la materia, en otro son *tornemos*. A la buenna companna de los justos *tornemos*, El bien que esperamos esso *versifiquemos;* 52: 1—2; 76: 3; 77: 1—3; M. N. S. 16: 3—4 *Tolgamos* la corteza, al meollo *entremos*, *Prendamos* lo de dentro, lo de fuera *dessemos;* 31: 1 *Tornemos* ennas flores que componen el prado: 85: 2 *Digamos* de la alma en qual pleito se vio; 377: 2 *Digamos* un exiemplo fermoso que leemos. 425: 1, 3 *Vaiamos* a las casas . . . *Desemos* las iantares . . ., 430: 3; 460: 4; 497: 2; 498: 2; 513: 1, 3; 582: 1; 681: 1, 3—4; D. Virg. 7: 3 Disso S. Maria: *pensemos* de tornar; 177: 3 Aljama, nos *velemos*, *andemos* en corduras: V. S. O. 10: 2 *Sigamos* la estoria... 19: 1—2 *Dexemos* de la madre, en la fixa *tornemos*, Essas laudes *tengamos* cuyas bodas comemos; 89: 1 *Dexemos* lo al todo, a la siella *tornemos;*

I alla de anförda exemplen utgjorde de genom 1 pers. plur. betecknade personerna subjekten i de konjunktiva satserna; i ett fall uttryckes uppmaningen på så sätt, att de personer, till hvilka den riktas, göras till objekt för ett predikat i 3 pers. sing. pres. konj. Detta inträffar i följande exempel: M. N. S. 497: 1 Sennores e amigos, *muevanos* esta cosa;

4) *Uppmaningen gäller 2 pers. plur.*

Uppmaningar af detta slag representeras företrädesvis af verbet *saber*. Därefter komma *creer* med fyra exempel, *ser* med ett och slutligen *descubrir* och *regunzar* med hvartdera ett exempel.

Saber:

Dom. Sil. 66: 4 Non tenie (bien *sepades*) pora çena pescado; 203: 4 *Sepades* que en esto dura-mientre erramos; 379: 2 Fraires, dixo, *sepades* que avemos obreros; V. S. Mill. 199: 3 Por ont siempre *sepades* retraer e contar... 286: 1 Bien *sepades*, caballero, esto será verdat; 405: 3 *Sepades* que los fados escusarvos quisieron; Sign. Juic. 56: 4 Escripto yaçe esto, *sepades* que non vos miento: M. N. S. 423: 1 *Sepades* que iudios façien alguna cosa: 531: 3 *Sepades* que vos traio muy buena promessa;

Creer:

Dom. Sil. 108: 2 Compuso la eglesia, esto bien lo *creades;* 754: 4 Pero bien lo *creades*... M. N. S. 10: 2 Esto bien lo *creades;* 736: 4 Saberlo quiero luego, esto bien lo *creades;*

Ser:

Dom. Sil. 150: 4 *Seades* bien seguro, que seredes colgado;

Descubrir:

Dom. Sil. 239: 4 La razon de la cosa vos me la *descubrades*;

Regunzar:

M. N. S. 294: 2 De vos commo estades vos me lo *reguncedes.*

I följande exempel uttryckes uppmaningen sålunda, att 2:a pers. plur. göres till indir. objekt för ett verb i 3:e pers. sing.

Dom. Sil. 352: 2 e *miembre*vos mientre fueredes vivos: 498: 1 *Miembre*vos commo fizo el nuestro Redenptor;

474: 1 Otra cosa vos *miembre*. 468: 1 *Miembre*vos sobre todo de los pobres vecinos...

5) Uppmaningen gäller 3 pers. plur.

Dom. Sil. 134: 3 *Presten* a mi ahora, cosa es derechera. 303: 3—4 Estos sus companeros... *Entiendan* la tu gracia... Et *lauden* el tu nombre alegres e pagados; V. S. Mill. 477: 3—4 Los que non dan es voto bien *sean* seguradas. *Crean* bien sin dubda que fincan periuradas; M. S. Laur. 86: 3 *Parescan* los tesoros, digovos; Loor. N. S. 116: 1 *Respondan* a aquesto si diçen que le furtaron; M. N. S. 689: 4 *Digan*lo las fianzas que oviste tomado; 651: 4 Estos *sean* fianzas, ca non puedo fer al; D. V. 139: 4 140: 1 *Ploren* bien los mis oios, non cesen de verter; 173: 1 Los unos *digan* salmas, los otros lecçiones; V. S. O. 183: 3 Ellas *fagan* a Dios ruegos multiplicados Que nos salve las almas; Himn. 18: 1—2 Los oios *prendan* suenno... Los corazones *velen*...

b) Konjunktiv i negativa (prohibitiva) uppmaningssatser.

Äfven inom denna grupp skiljer man lämpligast mellan de fall, då den uppmanande konjunktivsatsen inledes af förstärkningsordet *que* och dem, i hvilka sådant saknas.

α) Satsen inledes af que.

1) Uppmaningen gäller 2 pers. sing.

Dom. Sil. 176: 1 Por Dios que non me *quieras* tan mucho segudar; 324: 3 Por Dios que non lo *tardes*, padre de buen sentido;

2) Uppmaningen gäller 2 pers. plur.

V. S. O. 130: 3 Por Dios que non *seades* en esto porfidiosas.

Exempel på med förstärkningsord inledda imperativiska konjunktivsatser, i hvilka uppmaningen gäller öfriga personalformer, saknas helt och hållet i mina texter.

β) Satsen saknar inledande förstärkningsord.

1) *Uppmaningen gäller 2 pers. sing.*

Dom. Sil. 140: 3 Rey guarda tu alma, non *fagas* tal pecado; 141: 3 Por aver que non dura la tu alma non *vendas;* 160: 2 Tu non me *desampares;* 324: 4 Non *quieras* este pleyto que caya en oblido; 432: 4 Ca de tornar qual eras esperanza non *ayas;* 655: 1 Servan, non *ayas* miedo, dixo el revestido; 682: 2 Dixole la imagen: fija, non *temas* nada; 684: 4 Nunqua *des* un dinero en otra maestria; 693: 2 Dixo: non me *afinques,* fraire...; 713: 4 Que merçed non te faga, a dubdar non te *muevas;* 714: 3 Si eres otra cosa, non me *fagas* roido; 724: 1, 4 Date al guarir luego, non *quieras* tardar; Abras bien guionage, non te *temas* errar; Sacrif. M. 203: 4 Mas dixol Dios: non *fagas,* ca bien so tu pagado; M. S. Laur. 11: 3 Frayre, cata derecho, e non *digas* de non; 69: 3 Padre non me *desdennes;* 70: 2 Fijo, assaz as dicho, non me *porfiques* tanto; M. N. S. 125: 1 Afuerzate, non *temas,* non *seas* desmarrido; 126: 1 Yo çerca ti estando, tu non *ayas* pavor; 201: 4 Non *quieras* contra nos, Iago, seer villano; 255: 2 Dissieronli: Proiecto, non *seas* adormido; 645: 3 Non *esperes* que venga pora ti acorrer; 728: 3 Non *aias* nulla dubda si tu firme sovieres; 730: 4 Ven tastar a la puerta e non *fagas* al nada; 733: 3 Dissol: non te *sanctigues* nin [te] *temas* de nada; 797: 3 Otro procurador non me *mandes* buscar; 903: 4 Non *cates* a mi merito, mas cata tu bondat; D. V. 10: 1 Fraire, disso la duenna, non *dubdes* en la cosa; 89: 3 Madre, cógi esfuerzo, non *quieras* dessarrar; 98: 2 Madre, por Dios te sea, non te *crebrantes* tanto; V. S. O. 36: 1 Fixa, dixo Ollallia, tu tal cosa non *digas;* 105: 2 Oria, del poco merito [tu] non *ayas* temor; 107: 2 Non abrás nul em-

bargo, non te *temas* por nada; 124:3 Non *ayas* nulla dubda, dixol, fijuela mia.

Uppmaningen gäller *formelt* 3 pers. sing. men *logiskt* 2 pers. sing. i följande exempel:

V. S. Mill. 236:2 Por quanto vos amades non *sea retraydo* (= vid allt hvad ni älskar må det icke blifva yppadt = säg det icke); M. N. S. 485:4 Mas non *se te oblide* lo que te e mandado;

2) *Uppmaningen gäller 3 pers. sing.*

Dom. Sil. 82:1 Non lo *tenga* ninguno esto a liviandat; Sacrif. M. 60:1 Non lo *cuide* ninguno que lo faz sin razon; Sign. Juic. 58:4 Essi es verdadero, nadi non *crea* al; M. N. S. 180:1–3 Non *aya* nadi dubda entre su corazon, Nin *diga* esta cosa podrie ser o non: Ponga enna Gloriosa bien su entencion; Himn. 17:3 Non *consienta* la carne al rey de los pecados.

3) *Uppmaningen gäller 1 pers. plur.*

Dom. Sil. 33:1—2 Movamos adelante, en esto non *tardemos*, La materia es grant, mucho non *demoremos;* 246:2 Por este sieglo pobre ... Non *perdamos* el otro; V. S. Mill. 309:2 Reliquias tan preciosas non las *desamparemos;* M. S. Laur. 30:1 Amigos esta vida mucho non la *preciemos;* 32:4 Por poco de lacerio las almas non *perdamos;* Loor. N. S. 187:4 Por cuerpos mal aventurados las almas non *perdamos;* 193:4 En consimiento del malo por nada non *cayamos;* 194:4 El miedo del judicio nunca lo *olvidemos;* D. Virg. 43:1 Fraire, non *contendamus* * en tan luengo rodeo.

Liksom på ett par ställen i det föregående kan äfven här uppmaningen uttryckas på det sätt, att de, till hvilka den riktas,

* Contendam*us* sannolikt fel för contendam*os*.

göras till objekt för ett verb i 3 pers. sing. Detta inträffar dock här endast en gång, nämligen i följande exempel:

M. S. Laur. 30: 4 Non nos *embargue* miedo.

4) Uppmaningen gäller 2 pers. plur.

Dom Sil. 281: 3 Amigos, diz, por esto non *ayades* dentera; 382: 1, 4 Dixo el padre sancto: amigos non *dubdedes*... Mas tales trasnochadas mucho non las *usedes;* 448: 1 Seed firmes en Christo, e non vos *rebatedes;* 467: 1 Amigos, la almosna nunqua la *oblidedes;* 472: 1, 3 Non *iuredes* mentira por quanto vos amades . . . En falso testimonio non vos *entrometades;* 504: 1 Dixoles el buen padre: amigos non *ploredes;* V. S. Mill. 230: 3 Disso él: esforzadvos, non vos *dedes* caxida; 403: 1 Sabet certera-mientre, en esto non *dubdedes;* Loor. N. S. 92: 2 Los tres ninnos del fuego, en esto non *dubdedes;* M. N. S. 199: 3 Tenedla a derecho, fuerza non li *fagades;* 531: 2 Bien estades comigo, non vos *pongades* quessa; 532: 1 Non *aiades* nul miedo de caer en porfazo: 572: 2 Catat vuestra mesura, non *fagades* tal cosa; 863: 3 Fech confession vera, non *querades* tardar; D. Virg. 56: 4 Tan buena creatura, por Dios, non la *matedes;* 103: 4 Mas con todas las priessas a mi non *oblidedes;* 174: 1 Non *dexedes* legar a vos otras compannas.

På två ställen utgör personalpronominet indirekt objekt till ett verb i 3 pers. sing.:

Loor. N. S. 123: 3 Su muerte non vos *duela,* ca bien la merescieron; 142: 3 Non vos *faga* enojo maguera que tardemos.

5) Uppmaningen gäller 3 pers. plur.

M. N. S. 565: 4 Por caridat non *pierdan* las duennas el logar; D. Virg. 139: 4 Ploren bien los mis oios, non *cesen* de verter; 140: 1 Bien ploren los mis oios, non

cesen de manar; 175: 2, 4 Cercat bien el sepulcro de buenos veladores, Non *sean* embriagos nin *sean* dormidores... Nin *vaian* esta noche visitar las uxores.

I följande exempel utgöra de, till hvilka uppmaningen riktas, indirekt objekt till ett impersonelt verb: D. Virg. 175: 3 Non lis *cala* demanana facer otras labores.

C. Konjunktiven betecknar ett medgifvande.

Den oberoende medgifvande konjunktiven, hvilken yttrar sig dels såsom en ren koncessiv (i betydelsen »må, låt vara» e. d.) dels såsom en tillåtelse, den svagaste formen af en önskan, är i Gonzalos språk tämligen sällsynt, och de enda exempel på densamma, hvilka mina texter erbjuda, inskränka sig till de få, som följa här nedan. Af dessa, hvilka alla äro till formen jakande, inledes endast ett af förstärkningsordet *que*.

α) Af ren koncessiv natur är konjunktiven i följande af que inledda sats:

V. S. Mill. 2: 1 Qui la vida quisiere de S. M. saber... Verá a do envian los pueblos so aver. Secundo mia creencia que *pese* al pecado, En cabo... Aprendrá tales cosas de que será pagado,

å hvilket ställe uttrycket *que pese al pecado* enligt min uppfattning bör betraktas såsom en inskjuten mellansats och återgifvas med: »Låt vara, att den onde [pecado] vill det eller ej», en betydelse, som samma uttryck har äfven i det modärna språket.

β) En tillåtelse betecknar konjunktiven i nedanstående exempel:

V. S. Mill. 117: 4 Déssela el caido, cosa es aguisada, *Finque* en paz el otro, la guerra destaiada; M. N. S.

258: 1 *Aya* tanto de plazo hasta los XXX dias Que pueda meiorar todas sus malfetrias; 549: 4 Toda monia que face tan grant desonestat... Debie seer echada de la sociedat; Alla por do quisiere, *faga* tal suciedat.

II. Konjunktiv i beroende satser.

De beroende satser, i hvilka hos Gonzalo de Berceo den optativa konjunktiven uppträder, äro 1. Substantivbisatser, 2. Relativbisatser och 3. Vissa slag af adverbialbisatser.

Inom det förstnämnda slaget eller substantivbisatserna förekommer optativ konjunktiv i: 1) subjektsbisatser, då den styrande satsen innefattar ett gillande eller ogillande omdöme, 2) objektsbisatser, hvilka bero af uttryck, som kunna hänföras till begreppet önska eller vilja eller någon af dess olika modifikationer, samt 3) indirekta frågesatser, då den styrande satsen innefattar en önskan eller afsikt.

I. Substantivbisatser.

1) Subjektsbisatser.

De styrande uttrycken utgöras antingen af α) verber eller β) med verbet *ser* förbundna adverb, adjektiv eller substantiv. I dem alla uttalar sig önskningen såsom ett gillande eller ogillande omdöme.

α) verber.

1) convenir.

Dom. Sil. 432: 2 Conviene que lo *sufras*, maguer lacerio trayas; Sacrif. M. 241: 1 Conviene que *catemos* est sancto misterio; M. S. Laur. 32: 1 Los que ahora somos

conviene que *muramos;* M. N. S. 712: 4 El conviene que *aia* la adelantadia; 814: 4 Conviene que *seas* firme en tu bondat; D. Virg. 44: 1 Conviene que *fablemos* en la nuestra privanza Del pleito del mi duelo.

2) Valer (mas, plus).

Dom. Sil. 432: 1 Mas vale que enfermo a paraiso *vayas*, Que sano e valient en el infierno *cayas;* 470: 3 Mas vale *digan* esso (el Pater noster) que chistas e locuras; V. S. Mill. 206: 4 Mucho mas lis valiera que non *fuessn* nascidos; 241: 3 Mas plus seli valiera que *soviesse* quedado; Loor. N. S. 58: 1 Judas fue el cabdillo que lo avia vendido, Al que mas li valiera que non *fuesse* nascido; M. N. S. 633: 4 Mucho mas me valiera que non *fuesse* nacido.

β) Med verbet ser förbundna adverb, adjektiv och substantiv.

β 1) Formen är jakande:

1) Bien:

Dom. Sil. 83: 4 Fó bien se *acordasse* la fin a este estado; M. N. S. 445: 4 Es esti miraclo bien que lo *escribamos;*

2) Ora:

V. S. Mill. 108: 4 Desaqui, si quisieredes, ora es que *folguemos*.

3) Tuerto:

M. N. S. 656: 4 Por mi serie grant tuerto que tu *fueses* reptado.

β 2) Formen är nekande:

1) Derecho:

M. N. S. 904: 3 Por nos non ės derecho que *sea* condenado;

2) Desmesura:

Loor. N. S. 210: 4 Pues quando Dios quisiesse non era desmesura Que tu, seyendo virgo, *oviesses* criatura.

3) Menester:

V. S. Mill. 70: 4 Echoli Dios en cabo una buena celada, Non serie menester que non *fuesse* echada.

Anm. Efter till denna grupp hörande uttryck, som beteckna en effekt, såsom de enda i mina texter förekommande *mal es* och *pesar*, följer endast indikativ.

1) **mal es:**

V. S. Mill. 166: 4 Mal es que tan grant tiempo *estido* (= estuvo) violada;

2) **Pesar:**

Dom, Sil. 111: 4 Pesame que non *somos* certeros del logar; **126:** 2 Una cosa me pesa de corazon, Que *avemos* un poco a cambiar la razon; **V. S. Mill.** 333: 4 Pesabal que el tumulo non *era* alumnado; **M. N. S.** 509: 3 Pesaba a las unas que *era* mal caido; **D. Virg.** 192: 2 Pesoli de su Madre sobre todo lo al Que li *dician* blasfemias.

---

2) Objektsbisatser.

I dylika satser förekommer, såsom nyss nämndt, optativ konjunktiv, då de bero af uttryck, som kunna hänföras till begreppet önska eller vilja eller någon af dess olika modifikationer. Närmare bestämdt uppträder hos Gonzalo den optativa konjunktiven i objektsbisatser i följande fall:

a) Då objektsbisatsen beror af ett verb eller annat uttryck, som betecknar en önskan eller vilja i inskränkt bemärkelse.

Dylika verber och uttryck äro:

1) Amar:

V. S. Mill. 34: 4 Bien amarie que *fuese* su corso acabado.

2) Placer, Caer en placer:

Dom. Sil. 99: 4 Sennor, tu me aparta, cayate en placer, Que lo que he lazrado non lo *pueda* perder; 116: 1 Dixieron todos: plaznos, que *venga* a conviento; **V. S. Mill.** 99: 2 Si ploguiesse a Christo, a la sue vertut sagrada, Que *corriese* la rueda commo era compezada; **V. S. O.** 121: 3 Si a ella ploguiesse pora la su piadat Que yo llegar *podiesse* a la su maiestat.

3) Querer:

α) Den styrande satsen är jakande:

Dom. Sil. 3: 1 Quiero que lo *sepades* luego de la primera; 132: 1, 3—4 Abbat, dixo el rey, quiero que me *oyades*... Porque es mi venida quiero que lo *sepades*, Qui escusar non vos puedo, quiero que me *valades*; 133: 4 Quiero de los thesoros, que me *dedes* pitanza; 166: 1; 174: 3; 258: 3; 323: 2 Dios lo quiera, Que *puedas* mantenerla essa vida; 514: 4; 715: 1 **V. S. Mill.** 303: 4 Querrien que lis *viniessen* tales tres cada dia; 429: 2 Querria que *ficiessemos* otra promission; **M. S. Laur.** 13: 4 Mas quiero que *prendas*, sennor, el obispado; 36: 1 Dissol Decio a Sixto: de ti esto querria: Que me *des* los tesoros de la tu bispalia; 61: 4 Ca ya querrie que *fuesse* la su ora venida; **M. N. S.** 477: 4 Con quien volvistes guerra quiero que lo *sepades;* 606: 3; 716: 1—2, 736: 2; 864: 3; **D. Virg.** 10: 4 Quiero que *compongamos* io e tu una prossa; **V. S. O.** 34: 3 Queremos que *entiendas* entre las visiones..., 72: 3; 174: 1 Queredes que vos *fable;* 175: 1; 190: 3.

β) Den styrande satsen är nekande:

Dom. Sil. 20: 3 Non querie que *entrasen* en agena labor; 312: 4 Nin quiero que la *digas;* 324: 4 Non quieras este pleito que *caya* en oblido; **V. S. Mill.** 69: 4 Non quiso

que *soviese* en el mont abscondida; M. N. S. 749: 2 El buen Sennor non quiso que li *fuessen* perdidos; 843: 3 Non quisso que *granassen* esas tales labores; D. Virg. 86: 4 Non quiso que *ioguiessen* en tal enfermeria; 127: 2 Que io pesar *prisiese* vos nunqua lo quisiestes; 131: 4: 201: 3—4 Mas la verdat non quiso que mentira *sobrase*, E la vertut del cielo so los piedes *andasse*.

4) Trabajarse (= *bemöda sig*):

D. Virg. 201: 1—2 Bien se trabaió Saulo que Xpto non *regnasse*, La fe del Evengelio que non *multiplicasse*.

5) Voluntat:

Till denna grupp af de optativa oberoende konjunktiv-satserna hänför jag äfven de i nedanstående exempel efter uttrycket *poner su voluntat* följande konjunktiver:

Sacrif. M. 226: 3—4 Quando est capitulo comienza el abbat, Debe en sus amigos poner su voluntat, Que los *saque* de pena Dios por su piadat, *Meta*los en la gloria de la su claridat,

där ifrågavarande uttryck synes mig beteckna en vilja (önskan).

6) Decir(?):

I betydelsen »säga» med bibegrepp af »önska» förekommer, kan det tyckas, på ett ställe i mina texter verbet *decir*, nämligen i Sign Juic. 42: 4, där skalden, vid skildringen af hurusom på den yttersta dagen *los angeles infernales* hälla smält guld i munnen på dem, som i lifstiden varit försjunkna i girighetens last, yttrar följande ord: »*Dirán que non oviessen atal aver ganado*» och där konjunktiven *oviessen* onekligen vore lätt förklarlig, om man finge inlägga ofvannämnda betydelse och tolka satsen sålunda: »De (de girige) skola säga, att de önskade, att de icke hade samlat sådana rikedomar». Men säkrare torde vara att här antaga antingen en textkorrumption:

De skola säga: »o, att vi ej hade» etc., eller en oblicitet: säga »att de icke haft vinning af sådan rikedom»; möjligen är *dirán* korrumperadt.

I ett eller annat af de här ofvan anförda exemplen (såsom under *placer* och *querer*) skulle man möjligen på grund af interpunktionen kunna uppfatta de af *que* inledda satserna såsom tillhörande någon annan satskategori än den, som här är i fråga. Men som å ena sidan någon konsekvent genomförd interpunktionsprincip icke, åtminstone i detta fall, kan spåras i mina texter, i ty att äfven i fullt *obestridliga* fall (i synnerhet i sådana, som tillhöra uppmaningssatsernas område), där *que*-satsen icke kan uppfattas annorlunda än såsom en objektssats och där enligt det modärna språkets interpunktionslag hufvud- och bisats icke borde få åtskiljas genom något »komma», nämnda skiljetecken såsom det vill synas alldeles godtyckligt än utelämnas och än utsättes och å andra sidan betydelsen uti intet af de antydda exemplen talar emot min uppfattning af dessa satsers karaktär, har jag icke ansett mig böra hysa några betänkligheter mot att gifva dem den plats i min framställning, som de nu fått. Detsamma gäller om analoga fall i nästa afdelning.

7) Derechero (= digno):

Betecknande den svaga form af en vilja eller önskan, hvilken yttrar sig såsom ett gillande omdöme, förekommer adjektivet *derechero* åtföljdt af konjunktiv modus en enda gång hos Gonzalo, nämligen i följande exempel:

V. S. O. 183: 1 Cuerpos son derecheros que *sean* adorados.

8) Coitado (= *bekymrad*):*

Detta adjektiv, hvilket på indirekt sätt uttrycker en viljeyttring, är af de hos Gonzalo befintliga uttryck, som beteckna

* Se *Cuervo*, Diccionario de construccion y regimen de la lengua castellana s. 681—683.

en affekt, det enda, som åtföljes af konjunktiv modus och förekommer allenast på ett ställe i mina texter.

Dom. Sil. 515: 2 Sennor, yo su coitado, commo vos entendedes, Que oy vos *vayades*.

Anm. Efter verber och verbala uttryck, som beteckna »fruktan», använder Gonzalo uteslutande indikativ modus, företrädesvis futurum och konditional, hvilka stå konjunktiven så nära. Dylika uttryck förekomma i mina texter på tio ställen, hvilka jag här för kontrollens skull anför:

Dom. Sil. 21: 2 Ca temie que del padre *recibrie* sossanno; 52: 2 Si en mi pecare otre, temo *seré* culpado; 711: 3 Ovo pavor el preso... Que si se levantasse, que *serie* mal maiado; **V. S. Mill.** 62: 2 Desend el omne bueno... Por temor de los omnes que *serie* barruntado; **M. S. Laur.** 92: 4 Ca temo que *iztremos* con ganancia liviana; **M. N. S.** 70: 4 Si non fuesse Siagrio tan adelante ido... Non seria enna ira del Criador caido, Ond dubdamos (frukta) que *es*, mal peccado, perdido; 796: 3 Madre, tanto lo temo *iria* repoiado; **D. Virg.** 169: 1 Sennor, pavor avemos que *vernán* sus criados; **V. S. O.** 89: 2 La materia es alta, temo que *pecaremos;* 106: 2 Lo que tu tanto temes e estás desmedrida, Que los cielos *son* altos;

---

b) Då objektsbisatsen beror af ett verb eller annat uttryck, som betecknar en uppmaning (en bön, en befallning, ett råd) eller ett förbud.

1) Konjunktiven framgår af ett uttryck, som betecknar en uppmaning.

α) Uppmaningen uttryckes genom ett verb.

Dylika verber äro hos Gonzalo följande:

1) Acotar (= *bestämma, förordna*):

M. N. S. 906: 1 Mas pongo tal sentencia que sea aco-

tado, Que si trovado fuere en todo est bispado, *Sea* luego pendudo.

2) Afincar (= *ifrigt bedja*):

Dom. Sil. 693: 3 Otras de ti mayores me afincan que *sala* (= *salga*).

3) Amonestar:

Sacrif. M. 248: 1, 3 Desent amonestalos que *piensen* de orar... *Digan* el pater noster, *piensen* bien de rogar.

En hos Gonzalo ganska vanlig språklig frihet, som för resten icke saknar sitt motstycke inom andra romanska språk, (ett analogt fall inom t. ex. fornfranskan påpekas af Busse i hans ofvan omnämnda afh. sid. 33) består däri att, såsom af det sist anförda exemplet synes, konjunktionen *que*, då flera bisatser bero af en och samma styrande sats, ofta utsättes endast vid den första bisatsen och måste för de öfriga underförstås.

4) Aplazar:

Dom. Sil. 512: 4 Ca me an convidado... Puesto lo e con ellos, e an me aplazado, Que a pocos de dias *prenda* su ospedado;

Aplazar är här, där det handlar om en person, lika med *convocar, citar para tiempo y lugar señalado* (Se *Cuervo*, Diccionario s. 540) och utgör sålunda en närmare bestämning till den betydelse, som ligger i det strax förut använda *convidar*. Att i samma hufvudsats använda två verba voluntatis, af hvilka det senare närmare bestämmer och stundom äfven utgör en stegring af det förra, är hos Gonzalo ett ganska vanligt bruk.

5) Aprender:

Loor. N. S. 69: 4 Suffrió dichos e fechos por onde nos

aprendemos Commo él non refertó, que nos non *refertemos.*

6) Asmar:

Detta verb är egentligen ett verbum cogitandi och förekommer också såsom sådant på åtta af de nio ställen i mina texter, där Gonzalo använder detsamma, samt efterföljes då regelbundet af indikativ modus. Men på ett ställe synes det hafva karaktär af ett verbum voluntatis och för då med sig konjunktiv i den beroende satsen. Detta inträffar i följande exempel:

Dom. Sil. 296: 1 Asmó que la *levassen* al sancto confessor,

där sammanhanget kräfver, att *asmó* öfversättes med »tillrådde», »bad» eller något dylikt. Efter att nämligen hafva skildrat, hurusom en kvinna (una mugier de Castro) på väg till marknaden plötsligt angreps af så många och så svåra lidanden, att hon hvarken kunde röra sig eller tala, och hennes vänner och anhöriga icke visste, hvad de skulle taga sig till med henne, berättar skalden, att en viss kvinna (una qualque), som insåg, att man icke skulle kunna bota henne med »varma plåster» (emplastos calientes), rådde eller föreslog (*asmó*), att man skulle föra henne till den helige mannen, ty om han finge se henne, skulle han nog förbarma sig öfver henne. Att *asmó* här har någon af dessa båda betydelser framgår äfven däraf, att följande strof börjar med satsen: Semeióles a todos, que buen *conseio* era (= det syntes dem alla, att detta var ett godt *råd*), där *conseio* naturligtvis syftar tillbaka just på *asmó*.

De ofvan antydda åtta öfriga ställen, där hos Gonzalo *asmar* användes såsom ett verbum cogitandi, äro följande:

Dom. Sil. 408: 4 V. S. Mill. 351: 3; 385: 1; Sacrif. M. 271: 3; 286: 1; M. N. S. 350: 1; 703: 3; 876: 3.

Anm. Äfven i andra medeltidsspanska diktverk har jag funnit verbet *asmar* användt i sådan ställning, att man åt detsamma måste tillerkänna betydelsen af ett verbum voluntatis, såsom i *Libre de Apollonio* str. 369: 1 och 399: 2 samt i *Libro de Alexandre* str. 1275: 1 och 2168: 3.

Denna betydelseväxling skulle möjligen kunnat uppstå genom en kontamination mellan ett *asmar* af lat. *ansimare* (= 1) »keichen», 2) »heftig begehren» [D. E. W.]) och *asmar* af lat. *adestimare* (= fornfr. *esmer* och prov. *aesmer.*)

---

7) **Castigar** (= **amonestar**):

Dom. Sil. 469: 3 Castigad a vuestros fiios que non *sean* osados; 470: 2 Castigad que lo *digan* yendo por las pasturas.

Dessa satser skulle kunna uppfattas äfven såsom finala bisatser, i hvilket fall *castigar* måste återgifvas med »undervisa», »lära» o. s. v.

8) **Clamar** (*ropa till någon, med bibegrepp af uppmaning*):

Dom. Sil. 235: 2 Clamóme el primero, que tenie las dobladas, Que *pasasse* a ellos, *entrasse* por las gradas.

Exempel på ofvan under *amonestar* antydda språkliga frihet finna vi äfven på detta ställe, där *entrasse* genom ett underförstådt *que* är förbundet med och styrdt af hufvudsatsens verb *clamó.*

Clamar förbindes stundom med *merced* (*mercet*), hvarigenom dess betydelse stegras. Detta inträffar på följande ställen:

Dom. Sil. 100: 4 Sennor merced te clamo, que me *seas* propicio; 302: 2, 4 Sennor mercet te clamo, que *torne* meiorada, Que esta su companna ... Al torno deste embargo *sea* desembargada; 427: 2 Vino al padre sancto a merced le clamar, Que *dennasse* por elli al Criador rogar. **V. S. Mill.** 18: 4 Padre, mercet te clamo ... Que en esti lacerio *vayas* mano metiendo; 274: 4 Clamabanli merzet ... Que lis *diesse* los oios que avien afollados.

9) **Coniurar**:

Dom. Sil. 694: 2 Dixo el leedor, por Christo te coniuro, Que me *digas* que vedes, que me *fagas* seguro.

10) **Conseiar:**

Dom. Sil. 141: 1 Sennor, bien te conseio que nada *emprendas;* 143: 3 Mas conseiarvos quiero, que callado *seades;* 154: 2—3 Rey, yo bien te conseio commo a tal sennor, non *quieras* toller nada al sancto confessor, De lo que ofreciste non *seas* robador.

I det sista af de tre senast upptagna exemplen skulle de båda såsom bisatser anförda satserna kunna uppfattas äfven såsom oberoende uppmaningssatser. Men enär dels det såväl i fornspanskan som äfven i öfriga äldre romanska språk är en helt vanlig företeelse, att efter hvilket styrande ord som hälst konjunktionen *que* kan bortfalla framför den beroende satsen (Diez, Gramm. III: 341 och Foerster Span. Sprachl. s. 437), och dels betydelsen i nu förevarande satser icke lägger något hinder i vägen för min uppfattning af desamma, har jag ansett mig kunna med åtminstone lika stort skäl betrakta dem såsom bёroende af *conseiar*, fastän *que* är utelämnadt. Exempel på samma förhållande hafva vi redan förut haft, nämligen under det ofvan upptagna verbet *valer*.

Det antydda språkbruket, som väl torde kunna anses såsom en kvarlefva från den tid, då språkmedvetandet ännu ej uppfattade skillnaden mellan hufvud- och bisats, utan de satser, som numera stå i förhållande till hvarandra af öfver- och underordnade, ännu voro parataktiska, fortlefver äfven i våra dagars spanska, särskildt i satser beroende af ett verbum affectuum, ehuru det numera endast är fakultativt. I franskan och italienskan har det däremot alldeles försvunnit.

11) **Convidar:**

Sacrif. M. 293: 2 Tornase e convidalos que *piensen* de orar; **D. Virg.** 80: 4 Fiio, bien te lo ruego, e io te me convido Que esta peticion non *caya* en oblido; **V. S. O.** 33: 3 Combidarte venimos . . . Que *subas* a los cielos, e que *veas* que gana El servicio que faces;

12) Dar (= *gifva* = *föreskrifva*):

Loor N. S. 145: 2 Debdo que debiese omne en la ley fue dado, Que en el anno septimo non *fuesse* demandado.

13) Decir (= *tillsäga, uppmana*).

Dom. Sil. 235: 4 Dixo él, que sin dubda *entrasse* a osadas; 422: 3 Dixole que non *fuesse* pan ageno furtar.

Huruledes samma form af verbet *decir* kan hafva på en gång både uppmanande och utsägande betydelse framgår af det olika modusvalet i det anförda exemplet och i fortsättningen däraf, där det heter: si non, que lo *avrie* durament a lazrar och där *avrie* beror af samma styrande verb som *fuesse*.

464: 2—4 Dicie que se *guardassen* de la mortal malera, *Dezmassen* en agosto leal-mient su çevera, *Diessen* de sus ganados a Dios suert derechera,

i hvilket exempel det förbindande *que* är utelämnadt vid de båda sista bisatserna. Beroende af samma styrande verb *dicie* äro konjunktiverna äfven i följande båda strofer, hvilka likaledes sakna det förbindande *que*:

465: Non *yoguissen* en odio ... Nin *catassen* agueros, Non *ficiesse* fornicio; 466: 2 El que de tal manera se tenie por errado, *Tomasse* penitencia; 599: 3 Dicie que lo *levassen* al confessor nomnado; Sacrif. M. 72: 4 Dixole que *velase, soviesse* percebida; M. N. S. 107: 3 Dilis que non lo *dexen* y otro trentanario; *Metanlo* con los otros; 222: 3; 334: 3; 841: 2.

I M. N. S. 701: 4 där det heter: Dissoli un xpano la raiz profundada, E *sopiesse* que esta era verdat probada, kan antingen *sopiesse* bero af det föregående *disso*, som då äfven här fungerar såsom på en gång ett verbum voluntatis och ett verbum dicendi, eller också, och kanske sannolikare, är hela satsen att betrakta såsom en oberoende önskesats, tillhörande mom. 2 å sidan 23.

14) **Establecer** (= *förordna, bestämma*):

Sacrf. M. 289: 2 Fue estonce establecido en vez de comulgar, Que cutiano *viniessen* todos la paz tomar.

15) **Llamar:**

V. S. O. 193: 2 Manda llamar los clerigos, *vengan*me comulgar.

Här skulle dock bisatsen äfven kunna uppfattas såsom en finalbisats med utelämnadt *que* eller såsom en oberoende optativ.

16) **Mandar:**

Dom. Sil. 96: 1 Mandemosle que *vaya* a alguna deganna; 97: 4; 299: 4; 307: 1—2; 473: 1—3; Mandamos a los fijos, que *onrren* a los parientes, *Tengan*los a su grado fartos e bien calientes, Por dar el pan a ellos *tuelgan*lo a sos dientes (där det förbindande que likaledes utelämnas vid två af de tre bisatser, som styras af mandar); 493: 2; 660: 2; **V. S. Mill.** 246: 3; 247: 4; 370: 2; **Sacrif. M.** 146: 4; 148: 3—4 Mandoles Moyses... En cada una casa que *matassen* cordero; 149: 1—4 *Celebrassen* su Pascua pueblo de Israel, Assado lo *comiessen* . . . *Feziesse* de la sangue tau con un pinzel (de till strof 149 hörande konjunktiverna bero alla af *mandar* i föregående strof, ehuru äfven här *que* är utelämnadt); 168: 3; 214: 2; **M. S. Laur.** 45: 2—3; **Loor. N. S.** 88: 3; 131: 2; 150: 4; **Sign. Juic.** 51: 4; **M. N. S.** 107: 1; 233: 1—2; 310: 2; 305: 4; **D. Virg.** 158: 2; 159: 1.

Anakolutisk konstruktion förekommer i

V. S. Mill. 168: 1 Mandol como visquiesse, non *amasse* follia,

där *amasse* beror af det föregående *mando*, som här sålunda styr på samma gång både en indirekt frågesats och en objektsbisats.

17) **Orar:**

Dom. Sil. 75: 2—3 Oraba el bon omne de toda voluntat a Dios que *defendiesse* toda la christiandat, *Diesse* entre los pueblos pan; 76: 1—3 Oraba por los enfermos, que *diese* sanidat, A los encaptivados que *diese* enguedat, Et a la gent pagana *tolliesse* podestat de fer a los christianos premia e crueldat; 77: 3—4; 78: 3 Oraba a menudo a Dios él por si mismo ... (que) *Guardase*lo de juro; 345: 3—4; **Sacrif. M.** 248: 2 Desent amonestalos que piensen de orar, Que el mal enemigo non los *pueda* tentar (den styrda satsen skulle äfven här kunna uppfattas såsom en finalbisats): **D. Virg.** 27: 4 El oraba por ellos..., Que non lis *demandase* (lägga till last) Domni Dios el pacado.

18) **Pedir.**

Dom. Sil. 184: 4 Mas por Dios te lo pido... Que *recibas* un ruego que yo a ti ofrezco; 247: 2—3 Demás bien vos lo ruego, pido vos lo en dón, Que *yaga* en secreto esta mi confession, Non *sea* descubierta fata otra sazon 346: 4; 422: 2; 480: 4; 696: 4 Ond yo rogarte quiero, en don te lo pedir, Que tu non te *trabaies* tanto me perseguir (där uttrycket *en don pedir* utgör en stegring af det föregående rogar, liksom i str. 247). 760: 1; **V. S. Mill.** 81: 2 Por caridat te ruego e en don te lo pido, que me *digas* tu nomne.

På samma sätt som verbet *clamar* förenas stundom äfven *pedir* med *merced*, då den talande vill åt sin begäran gifva en starkare form. Detta belyses af följande exempel:

Dom. Sil. 136: 1 Rey, diz, merced te pido, que *sea* escuchado; 714: 2 Sennor, dixo el preso, esta merced te pido, si cosa de Dios eres, que me *fagas* creido; 770: 4 Et merced te pedimos, que tu nos *empiades;* o. s. v. **Sacrif. M.** 297: 3; **M. S. Laur.** 64: 2; **Loor. N. S.** 98: 4; **M. N. S.** 265: 4.

Liksom i flera föregående fall stå äfven dessa exempel på gränsen mellan objektsbisatser och oberoende uppmaningssatser.

19) **Poner** (= **decretar, resolver**).

V. S. Mill. 465: 3 Pusieron que *rendiessen* al en apreciamiento De lo que en la tierra avie mas complimiento; **Sacrif. M.** 287: 2. Pusieron los Domingos, dias bien sennalados, Que *comulgasen* todos, *viniesen* confesados.

20) **Pregar:**

M. N. S. 451: 4 Onde todos debemos prender ende castigo, Pregarla que nos *libre* del mortal enemigo.

21) **Rogar:**

Dom. Sil. 159: 2 Rogote que te *pese* este tan grant quebranto; 185: 3; 228: 4: 305: 3—4; 391: 4; 409: 3; 450: 3; 486: 4; 564: 4; 593: 2; 615: 4; 623: 1; 705: 3—4; 706: 2; 749: 3; 760: 4; 766: 4; 772: 1, 4; 774: 2—3; **V. S. Mill.** 140: 3 Rogaba que la *fuessen* a sos piedes poner; 156: 2; 175: 4; 178: 3—4; 326: 4; 352: 1; **Sacrif. M.** 37: 4 On deben rogar todos de coracon Que Dios a él *oya* la su peticion; 81: 3; 100: 4; 102; 103; 104; 105: 4; 116: 4; 127: 4; 133: 2—3; 140: 3; 141: 4; 142: 1—3; 195: 3; 196: 1; 207: 2—4; 224: 3—4; 225: 2—3; 248: 4; 264: 3; 266: 2; 269: 2, 4; 281: 4; **M. S. Laur.** 10: 3—4; Ruegote, mi amigo ... Que *recibas* mi ruego e *fes* (= hagas) esta bondat, Que me *des* ...; 80: 4; **Loor. N. S.** 166: 3—4; 230: 2; **M. N. S.** 164: 4; 167: 2—3; 176: 4; 177: 3; 232: 3; 256: 4; 307: 4; 571: 4; **D. Virg.** 12: 1, 4; 79: 4; 80: 1; **V. S. O.** 3: 3; 14: 2, 4; 74: 1; 100: 2—3; 163: 3.

22) **Yudgar:**

M. N. S. 146: 4 Yudgaron que lo *fuessen* en la forca poner.

β) Uppmaningen uttryckes genom ett med ett verb förbundet substantiv, hvilka båda uttryck tillsammans då hafva imperativ betydelse.

1) **Carta:**

Dom. Sil. 406: 3 Embió ... su carta sellada A parientes del omne de la vida lazrada, Que gelo *aduxiessen* fata la su posada: **M. N. S.** 713: 2 Embiaron sos cartas al metropolitano, Por Dios que de Teofilo non *mudasse* la mano.

2) **Castigamiento:**

M. N. S. 708: 4 Daba a los errados buenos castigamientos Que se *peneteneciassen* de todos fallimentos.

3) **Clamor:**

Dom. Sil. 367: 3 Tovieron por el preso oracion e clamores Que Dios lo *delibrasse* de tales guardadores; 565: 4 Tovieron sus clamores todos de bona mient, Que la *ficiesse* Dios fablante e vidient.

4) **Conseio:**

Dom. Sil. 359: 2 Asmaron un conseio ... Que *fuessen* a pedir al confessor onrrado. **V. S. Mill.** 86: 4 Quierote dar conseio ... Que te *quieras* por Dios en preste ordenar.

5) **Coto (= edicto, mandato):**

Loor. N. S. 37: 2 Por cayer sobre el ninno un coto malo puso, Que *matassen* los ninnos de dos annos ayuso.

6) **Iudicio:**

M. N. S. 192: 2—3 Disso el falso Jacob: esti es el iudicio: Que te *cortes* los miembros que facen el fornicio, Dessent que te *deguelles*.

7) **Mandado:**

M. N. S. 546: 4 Mas vinoli mandado de la congregacion Que *fuesse* a cabillo facer responsion.

8) **Message:**

V. S. Mill. 398: 2 Embiaron messages a la gent renegada Que nunca mas *viniessen* pedir esta soldada; **M. S. Laur.** 33: 4 Demientre que S. Sixto facie esti sermon Vinoli tal message a poco de-sazon Que *fuese* ante Decio mantener su razon.

9) **Oracion:**

Sacrif. M. 101: 4 Faz por el apostoligo oracion conoscida... Que los *guarde* todos Dios de mala cayda; 282: 4 Facemos a Jesuchristo oraciones dobladas, Que nuestras vanidades non nos *sean* contadas.

10) **Pecho:**

Dom Sil. 741: 4 El rey... Al conseio de Fita echolis un grant pecho, Que li *diessen* los omnes, que ficieron este fecho; Mandolis que li diessen todos los mal fechores.

Detta *pecho* [af lat. pactum], som egentligen betyder »tribut», »pålaga», »skatt», synes i ofvanstående exempel vara användt såsom uttryckande någon sorts befallning, påbud eller dylikt, enär eljes den beroende satsens konjunktiv icke läte sig förklara.

11) **Pedido:**

Dom. Sil. 758: 4 Que fará a don Christo por mi algunt pedido, Que me *salve* la alma quando fuero transido.

12) **Peticion:**

Sacrif. M. 257: 4 En el logar tercero facemos peticion Que la su voluntat plena de bendicion, Quomo es en el cielo... Assi *sea* en la tierra, *aya* tal union. **D. Virg.** 4: 4 Facie a la Gloriosa esta peticion, Que ella *enviasse* la su consolacion.

13) **Preces:**

V. S. Mill. 38: 1—3 Facie el omne bono preces multiplicadas, Que Dios *diesse* acuerdo a las gentes erradas, *Cabtoviesse* las buenas, *salvasse* las cuitadas; **D. Virg.** 54: 4 Facia a menudo preces al Criador Que me *diesse* la muerte.

14) **Razon:**

Sacrif. M. 175: 2 Esta razon debemos guardar la mas primera, Que *sea* trigo puro, non de otra civera,

i hvilket exempel meningen fordrar, att man i *razon* inlägger betydelsen »föreskrift», »bud» eller dylikt.

15) **Pregon:**

Dom. Sil. 744: 3 Que *fuessen* a conceio fo el pregon echado.

16) **Rogador:**

Dom. Sil. 762: 3—4 Tu seas por nos todos contra él rogador, Que nos *salve* las almas, *de*nos el su amor.

17) **Ruego:**

Dom. Sil. 251: 2 Del ruego que dixiera a los sus companneros, Que non lo *descubriessen,* foronle derecheros; **V. S. Mill.** 74: 4 Envioli sues letras ruegos de amiztat, Que li *diesse* sue vista por Dios e caridat; **Sacrif. M.** 134: 2 Esti ruego que faze... Que non *sea* el pueblo de Dios desamparado; 230: 4 Desende faze ruego al padre celestial Por si e por los omnes... Que les *dé* part alguna en la cort spirital; 231: 1 Que les *dé* part alguna en la sociedat (där konjunktiven beror af *ruego* i föregående strof); **V. S. O.** 183: 4 Ellas fagan a Dios ruegos multiplicados Que nos *salve* las almas, *perdone* los pecados.

18) **Sentencia:**

M. N. S. 208: 3 Disso: io esto mando e dolo por sentencia: La alma sobre quien avedes la entencia, Que

torne en el cuerpo, *faga* su penitencia; 906: 1 Mas pongo tal sentencia que *sea* acotado Que si trovado fuere ... Sea luego rendudo.

19) **Saludes:**

M. N. S. 575: 3 Envió sus saludes al sancto ermitanno... Que *criase* el ninno hastal seteno anno.

20) **Sermon:**

Loor. N. S. 139: 2 Un sermon fizo Peidro commo omne acordado, Que el logar de Judas non *fincase* menguado.

21) **Signo:**

Sacrif. M. 50: 4 Por ent a los discipulos dió signo special Que non se *acostassen* a es hospital.

22) **Vozes:**

Sacrif. M. 243: 1 Tres veces dioron vozes que lo *crucifigassen.*

Influerade af uttrycket »dioron vozes» synas äfven de båda konjunktivformerna i de två följande versraderna vara:

Sabie mucho de vierbo, a esso non *catassen*, Deziendo e faziendo en al non se *parassen.*

Möjligen skulle de också kunnat erhålla sin plats under nästkommande moment γ) såsom kanhända beroende af ett underförstådt uttryck, tillhörande uppmaningarnas område.

γ) *Uppmaningen betecknas slutligen genom ett underförstådt uttryck, som innefattar en bön eller en befallning.*

De fall, i hvilka hos Gonzalo sådant inträffar, representeras af följande exempel:

Dom. Sil. 746: 2 Embiólis el rey a poca de sazon, Que li *diessen* los omnes, non *dixiessen* de non; **V. S. Mill.** 169: 4 Cadioli a los piedes al confessor ondrado, Que li *diesse* conseio ca era mal menado; 187: 4 Vino al padre

sancto... Entró ynoyos fitos enna ermitannia, Dissoli sue facienda en qual cueyta vivia, Por Dios quel *acorriesse* e por sancta Maria; M. N. S. 226: 4 Tornó en la Gloriosa ploroso e quesado, Que li *diesse* conseio, ca era aterrado;

Beroende af ett dylikt latent uppmaningsord synas konjunktiverna vara äfven i följande exempel:

Dom. Sil. 267: 1 En vision le vino de fer un ministerio Aquellos sanctos martires, cuerpos de tan gran precio, Que los *dessoterrasse* del vieio ciminterio; Et que los *aduxiesse* poral su monesterio.

Det förefaller mig, som om konjunktiverna i de nu anförda exemplen skulle kunna rimligast förklaras på det sätt, att man i tanken utfyller hufvudsatsens innehåll med ett »och bad», »och bjöd» o. s. v. eller, hvad det sista beläggstället beträffar, med en »befallning», »tillsägelse» o. d., hvilka uttryck då gifva upphof till de i bisatserna följande konjunktiva verbalformerna.

---

2) Konjunktiven framgår af ett uttryck, som betecknar ett förbud.

Det enda uttryck af detta slag, som förekommer i mina texter, är verbet *vedar* i följande exempel:

M. N. S. 225: 3 Viedote que non *cantes*.

---

c) Då objektivsatsen beror af ett styrande uttryck, som betecknar ett medgifvande (en tillåtelse.)

Uttryck af detta slag hos Gonzalo äro följande, nämligen:

α) **verber.**

1) Condonar:

Sacrif. M. 295: 1 Condonalis que *vayan* cada uno a su possada.

2) **Consentir:**

M. N. S. 348: 4 Sópolo la Gloriosa tener bien escondido, Non consintió ella que *fuesse* corrompido.

3) **Sufrir:**

M. N. S. 768: 2 Aunque me lo sufra Dios por la su piadat, Que *pueda* entrar entro veer la magestat, Verná raio..., 769: 2 Aunque todo esto me quiera Dios sofrir, Que me *dexe* en paz mi rencura decir; **D. Virg.** 125: 4 Fijo non lo debiedes vos querer nin suffrir Que io tanto *lazdrasse* en la muerte pedir.

samt β) det med particip af verbet *soltar (= dar, conceder)* förenade substantivet *licencia* i följande exempel:

V. S. O. 189: 2 Cantadas las matinas, la licencia soltada, Que *fuesse* quis quissiesse folgar a su posado, Acostósse un poco Amunna...

---

d) Då objektssatsen beror af ett uttryck, som betecknar ett sträfvande, ett bemödande o. d,

Sådana uttryck äro hos Gonzalo följande verber:

1) **Catar:**

Dom. Sil. 238: 3 Cata que non las *pierdas* quando las has ganadas; 497: 4 Catad que lo *guardedes;* **M. N. S.** 293: 3 Cata non *aias* miedo, por ren non te *demudes.*

2) **Cobrar:**

Detta verb [af lat. *recuperare*] betyder egentligen »erhålla», »vinna» något åter. Men då man vill återvinna något, som man förlorat, måste detta ju alltid ske med någon grad af ansträngning eller bemödande. Nära till hands ligger då det antagandet, att betydelsen »vinna *tillbaka*» så småningom försvunnit ur ordet och att i stället hufvudvikten kommit att läggas på bibegreppet sträfvande, bemödande, så att ordet slut-

ligen blifvit användt endast i betydelsen vinna med ansträngning. Därifrån är steget icke långt till den betydelse af »utverka», som *cobrar* synes hafva i följande exempel:

Loor. N. S. 139: 4 Un sermon fizo Peidro commo omne acordado, Que el logar de Judas non fincase menguado, Cobró commo fue ante de David profetado, Que *recebiesse* otro mejor el obispado.

3) Curiar (= guardar):

Dom. Sil. 350: 3 Curiate que non *peques* e non *fagas* follia; V. S. Mill. 277: 2 Curiadvos non *cayades* ia mas en tal fallencia.

4) Facer:

M. N. S. 739: 4 Mas deniegue a Xpo que nos faz muy despecho, Facerli e que *torne* en todo so bien fecho.

5) Guardar:

Dom. Sil. 141: 4 Guardate ne ad lapidem pedem tuum *offendas*.

6) Pensar:

Dom. Sil. 505: 4 Pensad que los *sirvades*, ca es derechuria.

---

3) Indirekta frågesatser.

Såsom bekant fordrade det latinska skriftspråket — det klassiska såväl som det efterklassiska — uteslutande konjunktiv modus uti indirekta frågesatser. I vulgärlatinet — det talade språket — rådde däremot ett annat förhållande. Där ersattes ofta nog konjunktiven af indikativen och synes ganska snart till och med hafva blifvit helt och hållet utträngd af den senare. (Se härom Gille i anf. arb. sid. 431 och Diez III sid. 390). I alla de fornromanska språken finna vi i vissa fall konjunktiven åter använd i de indirekta frågesatserna, och detta språkbruk fortlefver i somliga af de nämnda språken

ännu i dag (såsom i spanskan och i synnerhet i italienskan) hvaremot det i t. ex. franskan numera alldeles försvunnit.

På grund af det antydda förhållandet i vulgärlatinet torde (såsom Gille påpekar å anf. st.) det romanska bruket af konjunktiv i indirekta frågesatser ej böra betraktas såsom direkt utveckladt ur motsvarande latinska språkbruk, så nära till hands ett dylikt antagande än kan synas ligga, men på *indirekt* sätt kan det nog ändå hafva kommit från latinet, på det sätt nämligen, att de fornromanska författarne möjligen imiterat ifrågavarande latinska språkbruk och efter latinskt mönster infört konjunktiven i indirekta frågesatser.

Efter denna kortfattade historiska ingress öfvergår jag till att skärskåda, huru det i Gonzalos språk förhåller sig med modusbruket i detta afseende, eller att med andra ord besvara den frågan: I hvilka fall använder vår skald konjunktiv i den indirekta frågesatsen? Enligt Diez (Gramm. III. 390) användes i de romanska språken konjunktiv modus i indirekta frågesatser, »wenn die indirecte Frage in die directe verwandelt denselben Modus oder doch ein ihm angemessenes modales Hülfsverbum verlangen würde». Att emellertid denna regel icke kan gälla för fornfranskan, enär denna i den direkta frågan icke brukar konjunktiv, har redan Bischoff visat (se anf. arb. sid. 71), och af samma skäl gäller den lika litet för något af de öfriga romanska språken och sålunda ej häller för fornspanskan. Själf uppställer Bischoff den regeln, att konjunktiven inträder, då det är själfva *handlingens* realitet, som är tvifvelaktig, indikativ däremot, då frågan gäller någon annan af satsens delar. Riktigheten af detta påstående har dock — i hvad det berör fornfranskan — från flera håll bestridts (se Malmstedt anf. arb. sid. 84), och äfven i fråga om fornspanskan synes den mig vara tvifvel underkastad. Ty dels äro — liksom Malmstedt påpekat för fornfranskans vidkommande — äfven i Gonzalos språk de tydliga undantagen från en dylik regel ej få, och dels skulle man för att enligt den Bischoffska uppfattningen förklara det olika modusbruket i de talrika fall, i hvilka ingen kan med bestämdhet afgöra hvilken af satsens delar det är, som »ovissheten» gäller, nöd-

gas a priori utgå från antaganden, hvilka kanske icke alls äro öfverensstämmande med det verkliga förhållandet, en utväg, som naturligtvis måste anses synnerligen otillfredsställande.

Med åsidosättande därför af de af Diez och Bischoff uppställda reglerna, hvilka för det hos Gonzalo förekommande språkbruket icke visat sig tillämpliga, så tror jag, att min ofvan gjorda fråga enklast och säkrast besvaras på det sätt, att bruket af modus i indirekta frågesatser hos vår skald betingas af samma villkor som modusbruket i andra satsarter, d. v. s. att konjunktiv inträder, då innehållets realitet i den indirekta frågesatsen skall framställas såsom ovisst, indikativen däremot, då innehållets realitet skall framställas såsom otvifvelaktig. En granskning af nedanstående exempel (såväl nu närmast följande grupp som den under den potentiela konjunktiven hörande äfvensom de å sistnämnda ställe anförda exempelprof med indikativ) visar nämligen, att de indirekta frågesatserna med konjunktiv skulle, om de förvandlades till direkta sådana, hafva sitt predikat i det »ovissas» tempus eller i tempus för tillkommande tid, hvaremot de indirekta frågesatserna med indikativ skulle, om de underkastades samma procedur, erhålla sitt predikat i tempus för förfluten eller närvarande tid, d. v. s. det »verkligas» tempus.

En annan fråga, som likaledes utgjort föremål för meningsskiljaktighet, är den, huruvida man äfven åt konjunktiven i den indirekta frågesatsen bör tillerkänna optativ betydelse. Detta bestrides af Bischoff (se anf. arb. s. 71), men förfäktas däremot af både Malmstedt och Gille (se anf. arbeten resp. sid. 48 och 431), hvilka bägge till den optativa konjunktivens område hänföra äfven konjunktiven i indirekta frågesatser. För min del ansluter jag mig i denna fråga utan tvekan till de båda sistnämnda författarne. Jag kan nämligen icke inse något som hälst skäl, hvarför icke äfven den konjunktiv, som i indirekta frågesatser uttrycker en gifven tendens — en önskan eller afsikt — skulle kunna i likhet med andra dylika konjunktiver betraktas såsom optativisk. Men ehuru nu visserligen i många fall den optativa naturen hos konjunktiven af nu ifrågavarande art synes mig alldeles påtaglig, så att angående den

ingen osäkerhet bör kunna råda, vill jag å andra sidan icke häller förneka, att det i andra fall kan vara svårt att afgöra, till hvilken af de båda hufvudkategorierna den indirekta frågesatsens konjunktiv rättast bör hänföras, enär öfvergången från den ena till den andra ofta på detta område är så omärklig, att någon bestämd gräns dem emellan knappast är möjlig att uppdraga.

De hos Gonzalo förekommande exempel, i hvilka den beroende satsens konjunktiv synes mig hafva uppenbar optativ betydelse, äro följande:

1) Den styrande satsen är nekande:

Dom. Sil. 295: 2 Avien cueita e duelo todos sus connoscientes, Non sabian quel *ficiessen* amigos, nin parientes; M. N. S. 47: 3 Ca non sé de qual cabo *empieçe* a contar; 769: 3 En qual razon *empieze* non puedo comedir;

2) Den styrande satsen är jakande:

Dom. Sil. 180: 4 Iré buscar do *viva* contra Estramadura; 379: 4 Aguisad commo *coman* e *lieven* sus dineros; V. S. Mill. 168: 1 Mandol commo *visquiesse;* 298: 4 Castigo sos discipulos ... Commo se *mantoviessen* quando él fuese pasado; Sacrif. M. 252: 4 Dinos commo *oremos* oracion sennalada; M. S. Laur. 7: 4 Envió por las tierras las cartas selladas, Mandar las clerecias quando *fuesen* yuntadas; Sign. Juic. 14: 3 Buscarán do se *metan* en alguna angostura: M. N. S. 293: 4 Piensa commo me *fables* e commo me *pescudes;* 307: 4 querien à Dios rogar que elli lis mostrasse qual *debiessen* alzar; 671: 4 tu ruega al criador, comoquiere cras *sea* el trufan entergado. Himn. 5: 2 Danos (Dinos?) commo *vivamos* en paz e sin contienda; 6: 3 Danos sen ... de ti commo *tengamos* creencia e sabor.

---

2. Relativbisatser.

Konjunktiv modus inträder i den relativa bisatsen, så snart dennas innehåll skall framställas såsom ovisst. När detta

sker sålunda, att den genom relativa bisatsen uttryckta egenskapen eller handlingen betecknas såsom föremål för en önskan eller afsikt, tillhör konjunktiven den optativa konjunktivens område. I Gonzalos språk representeras detta slag af den optativa konjunktiven af följande exempel:

a) Bisatsen inledes af ett relativt pronomen.

Dom Sil. 96: 2 Mandemosle que vaya en alguna deganna, Que *sea* bien tan pobre commo pobre cabanna; 194: 2 Sennor, onde que sea, embianos pastor Que *ponga* esta casa en estado maior; 196: 1 Danos qui nos *captenga,* siervo del Criador; 451: 3 Tu nos embia vito, que *sea* aguisado; Loor. N. S. 131: 2 Demostrolis la forma con la qual *bapteassen;* M. N. S. 62: 3 A la tu missa nueva desta festividat, Adugote ofrenda de grant auctoridat, Cassulla con que *cantes*, preciosa de verdat; 347: 2 Quando veno la noch... Ficieron a los novios lecho en que *ioguiessen;* 576: 2 Envió de sos clerigos dos de los mas onrrados Que *trasquiessen* el ninno del mont a los poblados; 641: 3 Mas dame fiador que *sea* segurado: D. Virg. 87: 4 Envió a su fijo angel de grant conseio Que los *cambiase* ende en otro logareio; 96: 4 Cuidolis dar tal muesso, tal bocado prender, De que siempre se *duelan* e *aian* que planner.

På gränsen till de finala adverbialbisatserna står relativsatsen i följande exempel:

V. S. O. 133: 4 Por seer bien certera algun signo queria Porque segura *fuese*...

där *porque* kan uppfattas både såsom relativt pronomen med preposition (= por que) och såsom konjunktionen *porque.*

Konsekutiv betydelse har i följande exempel den relativa bisatsen:

Sacrif. M. 81: 4 Que podamos dar voces con ellos en egual, Voces tales que *plegan* al Rey perennel;

det vill säga *que* kan i denna sats vara såväl konsekutiv konjunktion som relativt pronomen.

Påfallande synes konjunktiven i följande exempel:

D. Virg. 206: 2 Tu eres benedicta carrera de la mar, en que los peregrinos non *puedan* periglar (hos Sanchez errar).

Möjligen står här *puedan* i stället för *pueden*, beroende på felaktig läsart — hvilket förefaller mig sannolikast —, eller också beror den konjunktiva formen därpå att den talande uppfattar bisatsens innehåll såsom en *önskad* egenskap hos den styrande satsens hufvudord, ett antagande, som dock ej har många skäl för sig, då ju uttalandet gäller den heliga jungfrun, hvilken väl i en katoliks ögon måste a priori besitta en dylik egenskap.

b) Bisatsen inledes af ett relativt adverb.

I somliga af hithörande exempel, i hvilka man skulle hafva väntat sig ett pronominelt förbindningsord mellan hufvud- och bisats, ersättes det relativa pronominet af ett relativt adverb, och detta relativa adverb syftar då tillbaka på ett vare sig bestämdt utsatt eller elliptiskt korrelat. I andra exempel åter har det relativa adverbet till korrelat icke ett visst ord, utan hela innehållet i den styrande satsen. I detta sista fall kommer den relativa bisatsen till betydelsen nära de finala adverbialbisatserna.

b 1) Det relativa adverbet har ett bestämdt utsatt korrelat.

Dom Sil. 170: 1 Dieronle do *viviesse* un pobre logareio; 185: 4 Ruegote que me dones una eremitania, Do *sirva* al que nasció de la Virgen Maria; 303: 3 Estos sus companneros... Entiendan la tu gracia ond *sean* confortados; 527: 4 Demosle sepultura do *sea* condesada; 682: 4 Embiate conseio por ond *seas* librado; Sacrif. M. 29: 3 Ordenaron eglesias do *fuesse* Dios servido; M. N. S. 329: 4 Lievalos a la gloria do nunqua *vean* mal; 582: 4 Ella nos guie fer cosas por ond salvos *seamos*. 828: 4

Madre, tu me da seso, saber e connocia, Por ond laudarte *pueda.*

b 2) Korrelatet är elliptiskt.

Dom. Sil. 160: 2 Confessor ... Tu non me desampares, tu me guia do *vaya;* 435: 4 Coidaban exir dende, la gente aquedada, Que ribarien a salvo do non *temiessen* nada.

b 3) Korrelatet utgöres icke af något visst ord utan af själfva innehållet i den styrande satsen.

Dom. Sil. 451: 4 Tu nos embia vito, que sea aguisado, Por onde este conviento non *sea* descuaiado; 714: 4 Si eres otro cosa, non me fagas roido, Por ond contra mi amo' non *sea* yo mal traido; 715: 2 Descubrite qui eres por ond certero *sea;* V. S. Mill. 199: 3 De la su seguranza vos querria fablar E Dios commo lo quiso defender e guardar, Por ont siempre *sepades* ... Sacrif. M. 166: 4 Cosa es que Dios pone sobre la oblacion, De que la christiandad aya consolacion, Por ont de los pecados *acabden* remision; M. N. S. 441: 4 Quisolis don Xpo grant miraclo demostrar, Por ond de la su madre *oviessen* que fablar!

Relativbisatsen har i alla dessa exempel äfven final betydelse.

Exempel på relativt pronomen användt i konjunktionel betydelse erbjuder följande ställe:

M. N. S. 347: 1—2 Quando veno la noch la ora que *dormiessen*

där *que* motsvarar latinska tidskonjunktionen *quum* och där konjunktiven synes bero på inflytande af det latinska språkbruket.

---

3. Adverbialbisatser.

I adverbialsatserna förekommer hos Gonzalo optativ konjunktiv först och främst i *alla finalbisatser,* hvilka ju alla på det sätt bestämma hufvudsatsen, att de angifva den önskan eller afsikt, som utgör målet för den genom densamma ut-

tryckta handlingen, vidare i sådana *temporalbisatser*, i hvilka handlingen framställes icke såsom säkert inträdande utan såsom föremål för en önskan eller afsikt, samt slutligen i de *konsekutivbisatser*, hvilkas innehåll framställes såsom en önskad följd af den genom den styrande satsen uttryckta handlingen.

1. *Finalbisatser.*

De inledande finala konjunktionerna äro hos Gonzalo *de que, por amor que, porque, por tal que,* det enkla *que* samt *commo.*

a) De que:

Sacrif M. 166: 3 Cosa es que Dios pone sobre la cristiandat de que *aya* consolacion.

b) Por amor que:

Dom. Sil. 53: 2 Los qui a Dios quisieron dar natural serviçio, Por amor qui (= que?) *pudiessen* guardarse de viçio, Essa vida fiçieron la que yo fer cobdicio! 81: 1—2 Por amor que *viviesse* aun en mayor penitençia, Et non *ficiesse** nada a menos de licençia, Asmó de ferse monge, e fer obediencia; 261: 1 Por amor que *creades* que vos digo verdat, Quiero vos dar a esto una auctoridat; 424: 1 Por amor que la cosa *fosse* meior probada, Aduxieron la miesse que él avie segada: M. N. S. 410: 2 Fué luego est miraclo escripto e notado, Por amor que non *fuesse* en oblido echado; D. Virg. 158: 3 Mandaronme que fuese dende a otro lugar, Por amor que *oviesse* remedio del pesar.

c) Porque:

Dom Sil. 258: 2 En cabo el bon omne pleno de santidat, Porque *fosse* complido de toda dignidat, Quisolo Dios que fuesse electo en abbat; 732: 1 Aun porque *entiendan*, que non diçe derecho, Quiero iuntar a este otro tal mesmo fecho; 765: 2 Demás porque *podiesses* vevir mas apremiado, De fablar sin licençia... Feçiste obe-

* *Ficiesse* beroende af det föregående *por amor que.*

diençia; Sacrif. M. 22: 4 Esta fue Jhesu-christo que abrió la carrera Porque tornar *podamos* a la sied cabdalera; Sign. Juic. 74: 1 Si çerraren los ojos porque non *vean* nada, Dentro será el vierven que roe la corada.

d) Por tal que:

Final betydelse synes *por tal que* hafva på följande ställe det enda i våra texter, där det förekommer:

D. Virg. 111: 3 Los que li sedien cerca por tal que *acordasse*, Vertienli agua fria.

e) Que:

Exemplen på bruket af det enkla *que* i final betydelse äro så ytterst talrika och så vanliga, att jag anser obehöfligt att anföra dem alla, utan inskränker mig till att citera några af dem, men utmärker genom hänvisningsbeteckning de ställen, där de öfriga förekomma:

Dom. Sil. 48: 4 Bien sabia al diablo tenerle la frontera, Que non lo *engannasse* por ninguna manera; 81: 4 Asmó de ferse monge, e fer obediencia, Que *fuesse* travado fora de su potencia; 151: 4 En cadena te tiene el mortal enemigo, Por esso te enciende que *barages* conmigo; 160: 3—4 Tu non me desampares, tu me guiado vaya, Quel [Que el] tu monesterio por mi [tal] mal non *aya*, Et este leon bravo por mi non lo *maltraya;* 327: 3 Por espantar la duenna, que *oviesse* pavura Facieli malos gestos . . ., 431: 2 Dios por esso lo firzo, que pecar non *pudiesses;* 474: 4 Dios nos guie a todos que las almas *salvemos;* o. s. v. 491: 4; 495: 4; 533: 4; 560: 4; 576: 4; 624: 4; 683: 1—2; 721: 4; 743: 3; 761: 4; 763: 3—4; 766: 2; 771: 4; 773: 4; 774: 4; V. S. Mill. 7: 4 Por referir el suenno, que el mal enemigo Furtar non li *pudiesse* cordero nin cabrito; 38: 4; 123: 4 Guardaba bien so corso, tienie bien sue memoria, Que non lo *engannasse* la vida transitoria; 159: 4; 213: 4; 226: 4; 267: 4; 300: 4; 349: 4; 464: 4; Sacrif. M. 54: 4; 70: 3—4; 72: 4; Dixole que velase, soviesse percebida, Que de temptacion mala non *fusse* embaida; 102: 4; 105: 4; 116: 3; 276: 4; M. S. Laur.

1; 4 Quiero fer la pasion de sennor Sant Laurent En romaz que la *pueda* saber toda la gent; 3: 4; 15: 2; 29: 3; 40; 2; 59: 4; Loor. N. S. 3: 4 Tu me da bien empezar, tu me da bien a complir Que *pueda* tu materia qual o commo seguir; 43: 4; 51: 2; 78: 4; 95: 3; 99: 4; 167: 4; 198: 4; 221: 4; Sign. Juic. 4: 2 - 4 Por esso lo escribió el varon acordado Que se *tema* el pueblo que anda desviado, *Meiore* en costumbras, *faga* a Dios pagado, Que non *sea* de Xpo estonçe desemparado; 72: 4; 77: 4. M. N. S. 45: 3 La gloriosa me guie que lo *pueda* complir; 86: 4; 157: 1; 294: 3; 334: 4; 459: 4; 499: 4; 527: 2; 555: 2; 582: 3; 593: 4; 665: 4; 829: 4; 865: 4; 911: 4. D. Virg. 31: 4 Dieronlo a los moros que lo *fuesen* colgar; 42: 2; 128: 3; 166: 4; 170: 2; 178: 2; 206: 3; 208: 4; V. S. O. 2: 3—4 Quiero... de esta sancta Virgen romanzar su dictado, Que Dios por el su ruego *sea* de mi pagado, E non *quiera* venganza tomar del mi pecado; 16: 4; 17: 4; 149: 3; 184: 4; 185: 4; 205: 4; Himn. 4: 2 Enciende la tu lumne en el nuestro sentido, Que *ayan* nuestras almas en ti amor complido; 6: 4; 13: 1—2; 16: 3; 20: 2.

Slutligen förekommer ett exempel, i hvilket den finala konjunktionen måste underförstås:

V. S. Mill. 257: 4 Ganaba el sant omne muchas tales ganancias, Mas partielas luego [que] non *tornassen* lhaçias.

f) Commo:

Dom. Sil. 375: 3 - 4 El nos guarde las almas, los cuerpos nos defienda, Commo en paz *vivamos, escusemos* contienda; V. S. Mill. 119: 4 Tu me defendi oy desti tan fuert bestion, Commo él *sea* venzudo, e io sin lision; Loor. N. S. 218: 2 Tu nos guya, sennora, commo tus fijos *seamos;* Himn. 5: 2 Danos commo *vivamos* en paz e sin contienda; 13: 4 Tu nos guia, sennora, quando daqui iremos, Commo á Dios *veamos*, con él *alegremos*.

I dessa exempel står *commo* tydligen i stället för *que*.

Grunden till detta förhållande är utan tvifvel att söka uti en utvidgning af det för alla de romanska språken gemensamma språkbruk, hvilket påpekas af Diez (Gramm. III. s. 389) och som består däri att efter vissa verber (verba sentiendi och significandi) konjunktionen *que* ofta ersättes af frågeordet *come (cuemo, commo)*. Ty har detta utbyte kunnat äga rum i de nämnda fallen, synes det antagandet ej osannolikt, att bruket af *come* såsom inledande konjunktion i stället för *que* blifvit utsträckt äfven till andra satsarter än objektsbisatser och att ifrågavarande ord därför också kunnat öfvertaga det finala *que's* funktion.

---

2) *Temporalbisatser.*

De hos Berceo förekommande bisatser af detta slag, i hvilka handlingen framställes såsom önskad eller såsom föremål för en afsikt och där konjunktiven sålunda är af optativ natur, äro de, som inledas af *hasta* eller dess variant *fasta* samt, i ett fall, af *commo.*

a) Hasta (Fasta):

Exemplen på detta slag af optativ konjunktiv äro hos vår skald helt få och inskränka sig till de båda följande:

1) Que är bibehållet:

Dom. Sil. 146: 4 Monge, dixo el rey, sodes muy razonado, Legista semeiades, ca non monge travado, Non me terné de vos, que so bien vendegado, Fasta que de la lengua vos *aya* estemado.

2) Que är utelämnadt:

M. N. S. 816: 3 Pero con todo esto que tu as recabdado, Aun non me seguro, nin seo bien pagado, Hasta *vea* la carta e *cobre* el dictado, La que fiz quando óvi al tu fijo negado.

b) Commo:

M. N. S. 184: 4 Aguisó su facienda, buscó su compannia, Destaiaron el termino commo *fuessen* su via (= De

bestämde den tid, då de *ämnade* begifva sig i väg), i hvilket exempel *commo* har betydelsen af det lat. *quum*.

---

3) *Konsekutivbisatser:*

Lätt är det att igenkänna den optativa naturen hos konjunktiverna i följande exempel på det slags konsekutiva bisatser, i hvilka predikatens konjunktiva form betingas däraf att den beroende satsens innehåll utgör det *önskade* resultatet af den genom hufvudsatsen uttryckta handlingen. De inledande konjunktionerna äro *que*, *porque* och *commo*.

a) Que:

M. N. S. 258: Aya tanto de plazo hasta los xxx dios Que *pueda* meiorar todas sus malfetrias; 527: 4 Madre, si fallesciero, fes en mi tal venganza, Que toda el mundo *fable* de la mi malandanza; 693: 4 Sennor, fas tan de gracia sobre mi peccador Que *digas* si lo ovo; 864: 4 Quieralo Ihu Xpo ... Que assi mantegamos esta vida lazrosa, Que *ganemos* la otra durable e lumnosa;

b) Porque:

D. Virg. 210: 4 Tu aguisa, sennora, pora mi tal mercado, Porque nunqua me *vea* en premia del pecado.

Om man så vill, skulle man kunna betrakta *porque* äfven såsom rel. pronomen med preposition (= *por que*),

c) Commo:

Loor. N. S. 233: 4 Guyanos en tal guysa por la vida mortal, Commo en cabo *ayamos* el regno celestial.

Hvad som nyss sagts för att förklara uppkomsten af det finala *commo* gäller äfven för det konsekutiva *commo*.

Potentiel konjunktiv.

Den potentiela konjunktiven, som betecknar *endast* det ovissa, det ännu ej verkliga, utan att såsom den optativa konjunktiven på samma gång tjäna till uttryck för det önskade eller för en afsikt, förekommer hos Gonzalo de Berceo allenast i beroende satser. Visserligen uppträder i den hypotetiska satsfogningen i några helt få fall konjunktiv äfven i hufvudsatsen, men denna konjunktiv beror då ej på den ställning den har i den hypotetiska perioden och hör därför ej hit. Alla öfriga i hans språk förekommande konjunktiver i oberoende satser tillhöra den optativa konjunktivens område.

De beroende satser, i hvilka hos Gonzalo den potentiela konjunktiven uppträder, äro: 1) substantivbisatser, 2) relativbisatser och 3) adverbialbisatser.

1. Substantivbisatser.

De enda substantivbisatser, i hvilka hos Gonzalo potentiel konjunktiv förekommer, äro a) objektsbisatser och b) indirekta frågesatser. Exempel på ifrågavarande konjunktiv i subjektsbisatser saknas däremot helt och hållet i våra texter.

a) Objektsbisatser.

I dylika satser förekommer potentiel konjunktiv efter *verba cognoscendi*, *verba cogitandi* och *verba dicendi*. För de fall, i hvilka konjunktiv användes uti af nämnda verb beroende bisatser, skall närmare redogöras under hvart och ett af nedanstående tre moment α, β och γ.

α) Det styrande verbet är ett verbum cognoscendi.

I det enda hos Gonzalo förekommande exempel på bruket af konjunktiv i den efter ett verbum cognoscendi följande bisatsen betingas konjunktiven däraf att realiteten af den styrda satsens innehåll till följd af hufvudsatsens negering framställes såsom oviss.

V. S. Mill. 26: 4 Nunqua mas non leemos nin podemos trovar Que se *iuntassen* ambos vivos en un logar.

I de fall, då den genom det styrande verbet uttryckta tanken afser något faktiskt, följer regelbundet indikativ.

β) Det styrande verbet är ett verbum cogitandi.

Enligt den för de modärna romanska språken gällande regeln följer efter ett verbum cogitandi konjunktiv endast i det fall, att innehållet i den beroende satsen framställes såsom ovisst, hvilket i allmänhet inträffar, då den genom hufvudsatsen uttryckta tanken är direkt eller indirekt negerad eller har hypotetisk form. I annat fall följer indikativ. Under de romanska språkens äldre skeden däremot synes denna regel ännu ej gälla, ty i såväl fornfranskan (se bl. a. *Darmesteter*, Cours de grammaire historique de la langue fraçaise P. IV, sid. 122 o. f, samt *Cledat*, Grammaire du vieux français, s. 208) som den äldre spanskan finner man många exempel på att konjunktiv användes efter ett verbum cogitandi äfven i sådana fall, då det modärna språket skulle fordra indikativ.

Såsom nämndt äro likaledes i den äldre spanskan afvikelser i detta hänseende från det modärna språkbruket ej sällsynta. Äfven där finner man exempel på hurusom bruket af modus efter ett verbum cogitandi afviker från det modärna språkbruket. Så ock hos Gonzalo de Berceo i de flesta af de för öfrigt ytterst få fall, då hans språk erbjuder exempel på konjunktiv efter ett verb af nu ifrågavarande art.

De i Gonzalos poesier förekommande verba cogitandi, hvilka åtföljas af konjunktiv i den beroende satsen, inskränka sig till verben *dubdar*, *esperar* och *saber*.

Efter det första af dessa verb eller *dubdar* (*dudar*) i

betydelsen »tvifla på, betvifla» har jag hos Gonzalo endast en gång funnit konjunktiv modus och detta efter nekande hufvudsats:

Dom. Sil. 713:4 Que merced non te *faga*, á dubdar non te muevas.

På de fyra öfriga ställen hos vår skald, där detta verb eller annat därmed besläktadt uttryck förekommer, följer indikativ, på de tre af dem enligt modärnt språkbruk regelrätt efter nekande hufvudsats:

Dom. Sil. 753:2; Loor. N. S. 14:3; M. N. S. 291:4

och på det fjärde efter jakande hufvudsats:

V. S. O. 203:2 Qui en esto dubdare que nos versificamos Que non *es* esta cosa tal commo nos contamos, Pecará dura-mientre.

Esperar förekommer hos Gonzalo på två ställen. Den ena gången är det negeradt och efterföljes af konjunktiv i den beroende satsen:

M. N. S. 645:3 Non esperes que *venga* pora ti acorrer.

Den andra gången är det jakande och åtföljes då af futurum indikativ.

D. Virg. 105:3 Cá todos vos esperan que *avrán* por vos vida.

Slutligen hafva vi verbet *saber*, som endast en gång hos Gonzalo förekommer åtföljdt af konjunktiv i den styrda satsen och det oaktadt det själft är jakande.

V. S. O. 32:4 Sepas bien que te *tengas* por nuestra compannera.

Möjligt är, att *que te tengas* på detta ställe bort betraktas såsom en självständig sats för sig, oberoende af det föregående *sepas*, och då lämpligare fått sin plats under den optativa konjunktiven, möjligt är också, att den uppmanande formen *sepas* kan hafva något inflytande på den beroende satsens modus.

På de öfriga tio ställen i mina texter, där det styrande verbet utgöres af ett »*sepas*» eller »*sepades*», följer i den beroende satsen indikativ: Dom. Sil. 203; 379; 429; V. S. Mill. 405; Sign. Juic. 56; M. N. S. 61; 136; 423; 531; 812. — Ja-

kande indikativform af *saber* åtföljes öfverallt af indikativ, och på sats, styrd af negeradt *saber*, erbjuder Gonzalos språk intet exempel.

Anm. 1. I det enda exempel på negeradt *creer* såsom styrande verb, hvilket förekommer i mina texter, står den beroende satsens predikat i indikativ:

M. N. S. 643: 2 Dissoli el iudio: io creer non podria Que essi que tu dices que nació de Maria Que Dios *es*.

I alla öfriga fall är *creer* jakande och efterföljes af indikativ modus. Visserligen förekommer i Sanchez' edition af Gonzalos Poesias konjunktiv i följande exempel:

Dom. Sil. 261: 1 Por amor que creades que vos *diga* verdad,

men i Janers upplaga är på samma ställe formen *diga* utbytt mot *digo*, hvarför den förra väl torde få anses såsom beroende på en felaktig läsart. — Att emellertid det fornspanska modusbruket efter *creer* i allmänhet är ganska vacklande, framgår tydligen vid en blick på förhållandet i detta afseende inom de öfriga spanska diktverk från medeltiden (12—14 årh.), hvilka jag för detta ändamål undersökt, nämligen *Libro de Apollonio*, *Libro de Alexandro* och *Libro de Cantares del Arcipreste de Hita*. Därvid har jag funnit, att konjunktiv förekommer efter *creer* i tolf fall, däraf i sex fall efter negeradt *creer* (L. Ap. 221: 4; 586: 4; L. Alex. 453: 4; 2202: 4; 2227: 3; A. Hit. 549: 4) och likaledes i sex fall, då samma verb är jakande (A. Hit. 12: 3; 586: 4: 900: 4; 1046: 4; 1182: 3; 1387: 4), och under för öfrigt likartade förhållanden indikativ i sju fall, däraf fyra gånger efter negeradt *creer* (L. Ap. 450: 2; A. Hit. 56: 3; 67: 4; 1605: 2) och tre gånger, då samma verb är jakande (L. Alex. 546: 4; A. Hit. 1663: 2; 1671: 4).

Anm. 2. I sammanhang härmed vill jag påpeka, att äfven det mot fornfranskans *cuidier* svarande spanska *cuidar* efterföljes af indikativ, äfven då det är negeradt. Så hos Gonzalo, där detta verb förekommer negeradt tre gånger, nämligen i **Dom. Sil.** 165: 4 Por iuego, nin por vero nunca lo cuidaria, Que yo en esta caso repoyado *seria;* 725: 4 Non cuidaba el jueves, que lo *avrie* passado; i **Sacrif. M.** 60: 1 Non lo cuide ninguno que lo *faz* sin razon, och så äfven i öfriga spanska medeltidspoem från ofvannämnda period utom på ett ställe i *Libro de Alexandre* 1566: 4 Cuemo creo, non cuydo que sabor *ayades*, där konjunktiv följer i den beroende satsen efter det negerade *cuidar*.

Efter ett jakande *cuidar* följer öfverallt i mina texter indikativ modus, såsom framgår af följande exempel:

V. S. Mill. 376: 4 Ca cuidó sines dubda, que *serie* astragado; **M. S. Laur.** 95: 2 Cuidó que lo tenie todo enna su mano; **M. N. S.** 127: 1 Bien se cuidó el clerigo del lecho levantar, E que *podrie* por campo en sos piedes andar; 440: 2 Cuidaban bien sin duda que *era* enfogada; 474: 1 Alli cuidó el monge que *era* devorado; 538: 2 Cuidaba que *fo* suenno; 558: 1 Cuidóse el obispo que *eran* decebidos; o. s. v. **M. N. S.** 690: 3; 724: 1; **D. Virg.** 118: 4; **V. S. O.** 140: 2.

Anm. 3. **En gång förekommer verber *entender* negeradt, men åtföljes då likafullt af indikativ i den beroende satsen:**

M. N. S. 724: 2 **Non entendien que todo Satanas lo *guiaba*.**

γ) Det styrande verbet är ett verbum dicendi.

Hithörande verber äro hos Gonzalo likaledes fåtaligt representerade och utgöras endast af *iurar*, *otorgar* och *prometer*.

Enligt den för bruket af modus efter dylika verb eller därmed besläktade uttryck inom hela det romanska området i allmänhet gällande regeln skulle vi vänta att efter dem finna konjunktiv endast i det fall, att de vore direkt eller indirekt negerade, så att den genom dem uttryckta tanken framställdes såsom oviss eller overklig, då ju eljes, såsom Bischoff säger, innehållet i ett dylikt verb kan anses äga samma realitet »wie eine bereits vollzogene Thatsache».

Nu förekommer emellertid hos vår skald ledsamt nog intet exempel (undantagandes ett efter verbet *otorgar*, se nedan) på vare sig direkt eller indirekt nekadt verbum dicendi, hvarför jag saknar tillfälle att yttra mig angående hans modusbruk i sådant fall. Men det egendomliga inträffar däremot hos honom, att på fem ställen konjunktiv förekommer efter till så väl form som innehåll fullt jakande hufvudsats. De exempel, i hvilka detta förhållande äger rum, äro följande nämligen efter:

1) Iurar;

Dom. Sil. 740: 2 Puso dedos en cruz, iuró al Criador, Que qual ellos fiçieron, tal *prendan*, o peor; V. S. Mill. 472: 2 Melgar e Astudillo puesto fue e *iurado* Que un pozal de vino *diesse* cada casado;

Efter *iurar* följer indikativ på följande ställen: V. S. M. 442; M. N. S. 431; 501; samt 861: 4 Si non fuesse por ella, podedeslo [bien] iurar, Que *fuera* don Terfilo ido a mal logar, där *fuera* har betydelse af plusqvamp. indik.

2) Otorgar (= »*lofva*»).

M. N. S. 390: 3 Madre, si nos perdonas, bien te lo otorgamos, Que enna tu eglessia fuerza nunqua *fagamos*.

Efter *otorgar* i denna betydelse har jag ännu en gång under samma språkperiod funnit konjunktiv i bisatsen, nämligen hos *Arcipr. de Hita* 650: Otorgatme ya sennora aquesto de buena miente Que *vengades* otro dia a la fable solamiente. Då *otorgar* användes i sin egentliga betydelse af »medgifva», åtföljes det däremot alltid af indikativ, och det till och med i ett sådant exempel som följande: *Libro Alex.* 345: 1 Si tu lo otorgares que esto *es* derecho, Fallar-tas ende bien, där man på grund af den hypotetiska hufvudsatsen skulle ha väntat sig konjunktiv i bisatsen. Regelrätt (ur modärn synpunkt) följer efter *otorgar* i ifrågavarande betydelse hos Gonzalo en gång konjunktiv, beroende af indirekt nekande sats, nämligen i följande exempel Loor. N. S. 115, där skalden, efter det han i föregående strof omtalat, hurusom de, hvilka haft i uppdrag att bevaka Kristi graf, på samma gång de medgifvit, att de fallit i sömn, påstått sig ha sett lärjungarne komma och stjäla bort Kristi döda kropp, säger: Qui vio testimonio nunca tan sin color? Dormiendo quien podria veer el furtador? Dotorgar (= de otorgar) nol veyendo debian aver pavor, Tales testes confusos *sean* del criador.

3) Prometer:

Dom. Sil. 694:4 si non, bien te prometo, de verdat te lo iuro, ... De buscarte despecho que me *parta* aduro.

Sannolikast förefaller det mig, att *de verdat te lo iuro* bör uppfattas såsom en inskjuten mellansats och att det konjunktiven framkallande uttrycket är *prometo*. — I samma betydelse som *Prometer* förekommer en gång uttrycket *facer carta* efterföljdt af konjunktiv;

Mart. S. Laur. 79: 4 O que lis farie carta que non *fuessen* pecheros;

På alla öfriga ställen, där den styrande satsen innehåller ett jakande verbum dicendi, följer i den beroende satsen regelrätt indikativ.

---

b) **Indirekta frågesatser.**

Med hänvisande till hvad jag förut under den optativa konjunktiven yttrat angående bruket af konjunktiv i allmänhet i indirekta frågesatser, inskränker jag mig här till att endast anföra de i Gonzalos poesier förekommande få exempel, i hvilka den uti den indirekta frågesatsen befintliga konjunktiven synes mig vara af potentiel natur.

1) Hufvudsatsen är nekande:

Dom. Sil. 357: 3 Mas non avien conseio que *pudiessen* pagar; 442: 2 Ca non sabien conseio que *pudiessen* guarir; 444: 4 Non sabien ond *oviessen* los monges la racion; M. N. S. 645: 1 Io non se de qual guisa lo *podiesse* aver; 769: 4 Non asmo commo *pueda* la mi boca abrir; 779: 4 Non sé por ti qui *quiera* rogar al Criador; 804: 4 Non puedo mas rogarte, non sé mas que te *pida*.

2) Hufvudsatsen är jakande:

Loor. N. S. 19: 4 El conseio de salut en cielo fue bastido Commo *cobrasse* (don) Adam el bien que avia perdido.

Den potentiella karaktären hos de i ofvanstående exempel förekommande konjunktiverna framgår däraf att genom dem alla framställes handlingen såsom allenast oviss eller, hvilket kommer på ett ut, blott möjlig, eventuel, utan att på samma gång betecknas såsom föremål för en önskan eller tendens.

Men lika regelbundet som hos Gonzalo bruket af konjunktiv är uti indirekta frågesatser af optativ eller potentiel natur, lika regelbundet användes hos honom indikativ i dylika satser, då genom dem något rent faktiskt skall framställas, vare sig det gäller förfluten eller närvarande tid. Ty att en och annan gång, såsom i exemplen:

M. N. S. 84: 1 Que *podrie* ser esto no lo podien asmar; Loor. N. S. 140: 2 De dos que se pagaban dubdaban qual *tomarian;* D. Virg. 129: 4 Qua non sabe nul omne qual mal *escusaria*,

indikativt futuralt tempus användes i stället för konjunktiv, jäfvar icke regeln, enär såsom Robolsky riktigt anmärker »Futurum indik. mit Konj. Præsens (således också kondit. indik. mit Konj. Imp.) Verwandschaft in ihrem Wesen haben. Die künftige Erscheinung ist gegenwärtig nur eine gedachte» Af de mångfaldiga exempel på indirekta frågesatser af förstnämnda art, hvilka Gonzalos språk har att erbjuda, anför jag här nedan några få, hvilka kunna tjäna till att belysa det sist berörda förhållandet.

1) Hufvudsatsen är nekande:

Dom. Sil. 171: 2 Mas do *fueron* ó quales, esto non lo sabemos; 291: 2 Non lo sé bien si *iba* de pié ó caballera; 573: 4 Nin sabe do *yaz* Burgos nin do Estramadura; V. S. Mill. 35: 2 Nol membraba si *eran* ó vivos ó passados; 232: 3 Nos saber non podemos que *disso* ó que non; Loor. N. S. 191: 1, 4 Non es nuestro decir quales *son* sus riquezas ... Non seria asmado quantas *son* sus noblezas; 224: 2 Non podria fuerza de ome fablar e comedir De quant grandes donaires te *quiso* Dios vestir; M. N. S. 84: 2 Sis *murió* ol *mataron* non lo sabien iudgar; 103: 2 Ca nos non lo sabemos si lo *buscó* ó non; 143: 1 Si *facia* otros males, esto non leemos; 420: 2 Non entendrie ninguno quand grand *es* mi duelo; 593: 2 Non sé si li *dicien* galea o pinaza; 885: 4 Mas do *era* la puerta, non lo sabien asmar; D. Virg. 143: 3 Non sé porque me *viene* ... V. S. O. 15: 1 Si lis *dió* otros fixos non lo dice la leyenda o. s. v.

2) Hufvudsatsen är jakande:

Loor. N. S. 120: 2 Ya avemos oydo de qual muerte *murió*; 161: 1 Quanto *fue* el esfuerzo en Peydro se probaba; 184: 3 Verán Dios de los malos commo *prende* derecho; M. N. S. 444: 4 Decitnos ... E commo vos *librastes* de vuestra emprennedat; 861: 2 Nos en esto podemos entender e asmar, Quanto *val* penitencia a qui la sabe guardar o. s. v.

I alla dessa exempel finna vi den indirekta frågesatsens innehåll framställdt såsom fullt faktiskt och uttryckt på sådant sätt, att det, om hela satsen förvandlades till direkt fråga, skulle tillhöra den förflutna eller den närvarande tidens område.

---

2. Relativbisatser.

För de fall, då konjunktiven i relativsatser är af optativ natur, har jag förut, under den optativa konjunktiven, redogjort. Af potentiel natur är hos Gonzalo konjunktiven i den relativa bisatsen i följande fall:

1. Då det genom relativsatsen och dess korrelat uttryckta artbegreppets realitet förnekas eller sättes i tvifvelsmål därigenom att hufvudsatsen innehåller en detta begrepp beträffande negation.

Dom. Sil. 445: 3 Cuitabanse los monges ... Que non avie en casa farina nin cevera, Nin pan que les *compliesse* una noche sennera; 459: 4 Nunqua mengua avredes ... Nin combredes conducho que non *sea* condido; 485: 4 Nunqua vino a él, nin enfermo, nin sano, Aqui non *alegrasse* su boca ó su mano; 539: 2 Nunqua vinieron fisicos que le *valiessen* nada; V. S. Mill. 55: 3 Non es qui la *podiesse* qual era percebir; 332: 4 Non tenien que *quemassen* nin una pugesada; Sacrif. M. 167: 3 Nin es omne nin angel nin otra criatura ... Que entender *podiesse* esta buena ventura; Loor. N. S. 101: 4 Non es estas dos cosas qui las *podies* contar; Sign. Juic. 12: 4 Non fincará ninguna labor sobre cimiento, Nin ... otro cerramiento Que non *sea* destruido; 15: 4; 19: 1; M. N. S. 7: 4 Nunqua udieron omnes organos mas temprados, Nin que formar *pudiessen* sones mas acordados; 9: 4 Non serie organista ... nin tan claro vocero, Cuyo canto *valiesse* con esto un dinero; 38: 2; 64: 4; 82: 2; 249: 2;

347: 2; 389: 4; 517: 4; 690: 4; 752: 2; 761: 2; D. Virg. 110: 4; 111: 1—2; V. S. O. 104: 4.

Äfven efter frågande hufvudsats följer i bisatsen konjunktiv, då frågan är (direkt eller indirekt) negerad.

Dom. Sil. 485: Qui pudo ver nunqua cuerpo tan palaciano Nin que tambien *podiesse* iogar á su christiano?

Efter det inskränkande *poco* följer en gång konjunktiv. V. S. Mill. 453: 4 Muy pocos foron dellos que *podiessen* guarir;

I nedanstående exempel inledes bisatsen af ett relativt adverb i stället för af ett relativt pronomen:

Dom. Sil. 680: 3 Non trovaban conseio por ond *fosse* guarida; M. N. S. 752: 4 Morré commo qui iace en medio de la mar, Que non vede terreno do *pueda* escapar; D. Virg. 204: 24 Qui a mi escuchare e creerme quisiere, Nunqua taie la çima do los piedes *toviere;* Quando taiare esa, despues que se moviere, Non fincara los piedes do el sabor *oviere;*

Potentiel konjunktiv i sats, som inledes af relativt pronomen, användt i konjunktionel betydelse (= lat. *quum*), förekommer i följande exempel:

Sign. Juic. 68: 2 Ca nunca avrán noche que *sean* embargados; V. S. O. 110: 2 Non cuidaba veer la hora nin el dia Que *podiese* tornar a essa confradia.

2. Då den relativa bisatsen har koncessiv (»verallgemeinernde») betydelse och dess innehåll på samma gång betecknas såsom något ovisst, tillkommande, möjligt o. s. v.

Detta inträffar:

a) Då relativsatsen bestämmer en hufvudsats, som visserligen också är negerad, men i hvilken negationen icke upphäfver artbegreppets realitet, utan endast förhållandet mellan det i hela sitt omfång förutsatta artbegreppet och satsfogningens öfriga innehåll. (Malmstedt s. 93; Bischoff s. 89).

Dom. Sil. 359: 3 Omne que le *pidiesse* nunqua fo repoiado; M. N. S. 14: 4 Omne que hi *morasse* nunqua perdrie el viso. 38: 1—2 Non es omne ninguno que bien derecho *venga*, Que en alguna guisa a ella non avenga; V. S. O. 157: 2 Omne que y *morasse* nunca verie pesar;

b) I så kallade allmänt relativa satser, i hvilka relativsatsen bestämmer ett frågande pronomen eller adverb eller ett af frågande pronomen bestämdt substantiv. I somliga fall [ε), η) och ϑ)] saknas relativet, så att det frågande pronominet (adverbet) ensamt gör tjänst såsom ett allmänt relativt uttryck.

α) Qual-que:

Dom. Sil. 351: 4 Mas a qual parte que *sea* a devinar avremos;

β) Qualquier(a) que:

Sacrif M. 174: 4 Qualquier dellas que *mingue*, buena es de cambiar;

γ) Quiquier (quequier) que:

Dom. Sil. 88: 3 Qui quiere que en cierto lo *quisiesse* buscar, Fóse a la eglesia açerca del altar; 329: 4 Vivie en grant laçerio, qui quier que al vos *diga;* 676: 4 Quequier que la *vidiesse* la terrie por lazrada; 731: 1 Quiquiera que lo *diga;* V. S. Mill. 467: 4 Porque quiquier que *sea*, es muy grant peccado; M. S. Laur. 14: 3 Quiquiere que *udiesse* por tuerto lo verie; Sign. Juic. 6: 4 Quiquiera que lo *vea*, será mal espantado; M. N. S. 191: 2 Complirlo quiero todo quequier que me *digades;* 498: 1 Si nos bien la sirvieramos, quequiere quel (= que le) *pidamos*, Todo lo ganaremos; 557: 3 Quiquiere que al

vos *diga;* 627:4 Quiquier que li *pidiesse,* el non dizrie de non; 726:4 Todos dicien: faremos quequiere que tu *mandes;* 798:3 Quequiere que tu *mandes* e *ovieres* sabor, Todo lo fará él.

δ) Doquier—que:

M. N. S. 804:1 Doquiere que la *tenga* el diablo metida ... luego será rendida;

ε) Do:

Dom. Sil. 724:2 Por do Dios te *guiare* cuitate de andar.

ζ) Onde que:

Dom. Sil. 194:1 Sennor, onde que *sea* embianos pastor.

η) Qual:

M. S. Laur. 15:3 Prendi qual tu *quisieres;* Loor. N. S. 140:4 Que qual él *mandasse,* ellos essi querrian;

ϑ) Quanto:

Dom. Sil. 313:3 Mas en quanto *pudieres* guardate de pecar; 664:1 De quanto ir *podieres* embargado non seas; M. N. S. 647:2 Io te daré empresto quanto tu *demandares;*

c) *Då relativsatsen bestämmer ett substantiv eller ett determinativt pronomen, om hvilket den uttalar ett möjligt, eventuelt antagande.*

α) Relativsatsen bestämmer ett substantiv.

α 1) *Substantivet saknar bestämningsord.*

Sacrif. M. 281:4 Que nos guarde de colpe ond las almas *perdamos;* Loor. N. S. 145:1 Debdo que *debiesse* omne en la ley fue dado Que en el anno septimo non fuesse demandado ... M. N. S. 169:4 Alma que lo *vidiesse* serie bien venturosa; 883:3 Nin con clavo que *fuesse* con martiello calcado.

α 2) *Substantivet är förenadt med bestämningsord.*

αα) *Bestämd artikel.*

Sign. Juic. 17: 1 El dia que *viniere*... saldrán todos los omnes; M. N. S. 611: 1 Feliz será la alma... Que so tan rica sombra *fuere* asolazada: 868: 2 Non li querrá toller la toca que *cubriere*.

ββ) *Adjektivpronomen.*

M. N. S. 115: 2 Todo omne del mundo fará grant cortesia, Que *ficiere* servicio a la Virgo Maria.

β) Relativsatsen bestämmer ett determinativt pronomen.

β 1) *Korrelatet och relativa pronominet hafva fått särskilda uttryck.*

Dom. Sil. 322: 4 Sennor Dios lo quiere... Vevir de lo que *diere* por Dios la christiandat. 363: 4 Non podria en cosa meior lo emplear Lo que meter *pudiesse* en cativos sacar; 364: 4 Cumpla lo que *falliere* el Rey omnipotent; 365: 3 Lo que catar *pudieremos* embiarvoslo emos; 467: 2 Lo que al pobre *dierdes* siempre lo cobraredes; V. S. Mill. 464; 4 Las que... Fueron del apostoligo de Roma confirmadas, Que las que no lo *diessen* fuessen descomulgadas; Sign. Juic. 11: 4 Los que non lo *vieren* serán de grant ventura; M. N. S. 498: 4 Lo que alli *methieremos*... bien lo empleamos; 647: 3 lo que de mi *levares* Non pagaras con ello..., 803: 2 Bien lo querrá tu fijo lo que tu bien *quisieres;* Todo te lo dará lo que tu bien *pidieres;* 868: 3 Ni li querrá toller por fuerza lo que *tuviere;* 906: 4 El qui le *perdonare* sea descomulgado; V. S. O. 175: 4 Mas quando non lo quiere el Criador sofrir, Lo que a él *ploguiere* es todo de sofrir.

β 2) Korrelatet ligger inneslutet i relativet.

Dom. Sil. 139: 3 Qui ende lo *camiasse* serie loco tollido; 246: 4 Qui buscar la *quisiere* rehez la trobará; 386: 4

Qui sacarlos *quisiesse* busque escrividores; 465: 3 Fuera sea qui *fuesse* con su mugier casado; 495: 3 Dios depare qui *cumpla* lo que nos falleciemos; 582: 2 Quier (= quien?) la *ficiesse* duenna de moros e christianos; V. S. Mill. 1: 1 Qui la vida *quisiere* de S. M. saber; 55: 4 Non es qui ... Fuera qui la *podiesse* en si mismo sofrir; 71: 4 Dizria qui la *sopiesse*, esto es cosa vera; 456: 1 Qui saber lo *quisiere*, esto bien lo entienda; Sacrif. M. 63: 3 Qui partir los *quisiesse* farie desaguisado; 95: 3 Qui essa non *bebiere*, en escripto lo leemos Que salvar non se puede; 162: 4 Qui esto non *creyesse*, serie en grant error; M. S. Laur. 38: 4 Ca debie qui lo *diese*, en infierno caer; Loor. N. S. 17: 4 Qui este (profeta) non *oyer[e?]* (= oyere) lazrará sin mesura; Sign. Juic. 2: 4 Qui las oyr *quisiere*, tenga que bien merienda; 67: 4 Será qui al *ficiere* de grant mala ventura; M. N. S. 12: 4 Qui alli se *morasse* serie bien venturado; 140: 1 Qui tal cosa *udiesse*, serie mal venturado; 430: 1 Qui a S. Maria *quisiere* afontar ...; 569: 3 Quien esto *dubdase*, faria bavequia; 687: 4 Qui mas en vos *crediere*, tal prenda o peor; 699: 3 Qui prender lo *quissiesse* non avrie falliment; 862: 3 Mas qui a mi *quisiere* escuchar e creer, Viva en penitencia; 868: 1 Bien creo que qui esti miraclo *oiere*, Non li querrá toller ...; D. Virg. 47: 3 Qui fablarme *quissiesse* palabras de letiçia, Non serie de buen sesso; 146: 2 Qui bien me *entendiese* non me debie reptar; 204: 1 Qui a mi *escuchare* e creerme *quisiere*, Nunqua taie la cima; V. S. O. 122: 4 Qui *oviese* tal huespeda seria bien venturado; 189: 2 Cantades las matinas, la licencia soltada, Que fuesse quis *quissiesse* folgar a su posada; 203: 1 Qui en esto *dubdare* que nos versifiquamos ... Pecara;

Logiskt kunna åtskilliga af dessa satser uppfattas äfven såsom hypotetiska bisatser, i hvilket fall det inledande *qui* eller *quien* då är att betrakta såsom = *si quis*. Huru dylika af *qui* inledda hypotetiska satser böra inordnas under de olika

hypotetiska fallen skall visas längre fram i kapitlet om den hypotetiska satsfogningen.

d) *Då relativsatsen har sitt korrelat i en af que inledd komparativsats.*

Mina texter erbjuda endast ett exempel härpå, nämligen det följande:

Sign. Juic. 69: 2 El dia del juicio mucho es de temer
Mas que ninguna cosa que *podiesse* ser.

---

3. Adverbialbisatser.

De olika slag af adverbialbisatser, i hvilka hos Gonzalo de Berceo den potentiella konjunktiven förekomma, äro följande:

1) *Temporalbisatser.*

Dylika satser hos vår skald inledas af *ante que, despues que* och *desque, fata que, luego que, mientre* (*demientre*), *primero que* samt *quando.*

För bruket af modus i de temporala bisatserna gäller, att konjunktiv inträder, då det genom tidsbisatsen betecknade innehållet framställes såsom ovisst eller tvifvelaktigt. I annat fall nyttjas indikativ. Konjunktiven inträder sålunda endast i det fall, att adverbialbisatsens handling följer efter eller på sin höjd är liktidig med hufvudsatsens handling.

a) Ante que.

I alla af *ante que* inledda satser förekommer hos Gonzalo konjunktiv.

Dom. Sil. 516: 3 Mas ante que *pudiesse* la iornada doblar, Reçibió tal mensage, que ovo de tornar; 726: 3 Ante que li *dixiessen*,.. Ante comenzó él la azada buscar; 737: 2 Ante que *amanesciesse* echaron lis çelada; V. S. Mill. 110: 4 Contarvos emos dellos una buena partida,

De los que conteçieron despues desta exida Ante que *fuesse* la alma de la carne partida; 216: 1 Ante que *aplegasen* al techo los tizones, Tornáronse las flamas atras commo punzones; 346: 3 Mas ante que *compliessen* la iornada primera, Fue passada la ninna por qui todo esto era; 380: 4 Tornó plus amariello que la çera colada, Ante que *revisclase* fue grant ora passada; 386: 3 Mas ante que *oviessen* essa bien oblidada, Sobrevinolis otra mas fuert e mas pesada; 387: 4 Fizo grandes nemigas ante que *fues* quedado; **M. S. Laur.** 86: 4 Parescan los tesoros, digovos.... Si no lazdrarlos edes oy ante que *yante* o. s. v.; **Loor. N. S.** 19: 1; 124: 2; 196: 4; **M. N. S.** 183: 2; 290: 2; 347: 3; 470: 2; 498: 3;

I exemplet **Loor. N. S.** 193: 3 Aqui lo delibremos, aunque alla *vayamos* ger meningen vid handen, att man i stället för *aunque* bör läsa *ante que*, hvilket också påpekas af Sanchez.

I följande fyra exempel hör *ante que* till skilda satsdelar, så att hela satsfogningen erhåller komparativ karaktär:

V. S. Mill. 69: 2 El Rey de los cielos que nada non oblida, Que ant sabe la cosa que omne la *comida;* **Loor. N. S.** 217: 3 Tu ante estás presta que nos te *demandemos;* **M. N. S.** 477: 3 Ante lo compraredes que daquend vos *vayades;* 480: 3 Ante passó grant tiempo que *podiesse* guarir.

b) Desque och despues que.

Adverbialsatser, inledda af dessa båda konjunktioner och med predikatet i konjunktiv, förekomma på endast två ställen hos Gonzalo, och på dem bägge står då verbet i futurum konjunktiv.

D. Virg. 169: 2 Desque *fueremos* todos en sabbados entrados, Furtar nos an el cuerpo, seremos engannados; 204: 2 Qui a mi escuchare e creerme quisiere, Nunqua taie la cima do los piedes toviere; quando taiare esa,

despues que se *moviere*, Non fincará los piedes do el sabor obiere.

Eljes följer öfverallt efter *despues que* och *desque* regelrätt modus indikativ, exempelvis på följande ställen:

Dom. Sil. 138; 512; 537; 755; V. S. Mill. 136; 277; 322; Sacrif. M. 26; 239; 267; Loor. N. S. 152; M. N. S. 849; 857; 907; V. S. O. 20; 114; 186 m. fl.

c) Fata que:

Förekommer med potentiel konjunktiv endast på ett ställe i mina texter:

Dom. Sil. 341: 4 Sennor, yo non podria partirme dest logar, Fata que tu me *mandes* seer ó tornar.

d) Luego que:

Exempel på af *luego que* inledda adverbialsatser, innehållande konjunktiv, förekommer hos vår skald endast en gång, nämligen:

M. N. S. 606: 4 Commo escapé vivo, quiero que lo sepades, Dizredes Deo gracias luego que lo *udades*.

På öfriga ställen följer enligt regeln indikativ, exempelvis:

Dom. Sil. 244; 320; 347; 423; 567; V. S. Mill. 4; 118; 120; 157; 176; 189; 357; 451; Sacrif. M. 42; 275; M. S. Laur. 93; Loor. N. S. 113; M. N. S. 278; 883; V. S. O. 108; 132; 151 m. fl.

e) Mientre, mientre que, de mientre que.

Efter dessa uttryck följer hos Gonzalo likaledes konjunktiv, så snart bisatsens handling är så till vida oviss, att den tillhör kommande tid. I annat fall nyttjas indikativ. Konjunktiv förekommer på följande ställen:

Dom. Sil. 352: 2 Desta sazon los otros quierolos fer esquivos, Deçir uno, e miembrevos mientre *fueredes* vivos Commo ganó . . ., V. S. Mill. 122: 3 Mientre el sieglo *sea* e *durare* Espanna Siempre será contada esta buena fazanna; 268: 4 Quando quemar me quisisti, non te sópo

a trigo, Traeras mientre *seas* la manziella contigo; M. N. S. 65: 4 Mientre el sieglo *fuere* non será oblidada; 115: 3 Mientre que *fuere* vivo, verá plaçenteria; 328: 3 Mientre el mundo *sea*, será él retraido; 390: 2 Bien nos verrá en miente mientre vivos *seamos;* 567: 4 Io mientre *fuero* vivo, faré vuestro mandado; 868: 4 Membrarle debe esto de mientre que *visquiere;* D. Virg. 206: 5 Mientre por ti se *guien* pueden salvos andar;

På alla öfriga ställen hos Gonzalo, där adverbialsatsen inledes af något af ifrågavarande uttryck, följer indikativ, och af dessa fall är det endast fyra, i hvilka man i stället för indikativen möjligen skulle kunnat vänta sig konjunktiv modus. Dessa fyra fall representeras af följande fyra exempel:

Dom. Sil. 365: 2 Levad agora esso, lo que darvos podemos Mientre esso *guiades*, por al vos cataremos; Loor. N. S. 187: 1 Amigos, mientre *somos* aqui, mientes metamos... M. N. S. 583: 1 Sennores, si quisessedes, mientre *dura* le dia, Destos tales miraclos... V. S. O. 172: 4 Si vision vidiestes o alguna historia, Decitmelo demientre *avedes* la memoria;

I alla andra exempel med indikativ är stilen däremot rent berättande och betecknas handlingen genom tempus för förfluten tid. Realiteten af det genom adverbialsatsen uttryckta innehållet göres i dessa exempel ej till föremål för något som hälst tvifvel, och därför är i dem indikativen fullt berättigad. Dylika indikativa fall äro ofantligt talrikt representerade i mina texter och förekomma exempelvis på följande ställen:

Dom. Sil. 47; 286; 460; 482; 503; 562; V. S. Mill. 11; 354; 383; 437; Sacrif. M. 37; 47; 59; M. S. Laur. 33; 46; Loor. N. S. 187; M. N. S. 85; 86; 89; 99; 357; 635; D. Virg. 118; 136; 191 o. s. v.

f) Primero que:

Af denna konjunktion inledd adverbialsats förekommer endast en gång hos Gonzalo och efterföljes då regelrätt af konjunktiv.

D. Virg. 56: 2 Diçia a los moros: gentes *fee* [fed = haced] que debedes, Matat a mi primero que a Christo *matedes.*

g) **Quando (quanto):**

Efter *quando* följer hos vår skald konjunktiv under samma villkor som efter öfriga temporala konjunktiven. Konjunktivsatsens verbum är oftast futurum konjunktiv, i några fall imperfektum konjunktiv och ett par gånger presens konjunktiv. — Futurum konjunktiv förekommer i följande exempel:

Dom. Sil. 95: 2 Quando lo *entendieremos*, mas seguros seremos; 237: 4 Quando te lo *dixieremos* terraste por pagado; 459: 1 Sennores, quando esto *ovieredes* comido, Al vos dará el rey; 496: 1 Quando *fuere* passado luego me soterrat; 663: 4 Serás bien allongado quando *fuere* de dia; 758: 4 Que me salve la alma quando *fuere* transido; **V. S. Mill.** 2: 2 En cabo quando *fuere* leydo el dictado, Aprendrá tales cosas de que será pagado; 212: 4 Demos fuego al lecho quando *ioguiere* dormiendo; 365: 3 Ca quando *entendieredes* sobre que fué mandado, Dizredes quil retiene que faze grant peccado; 377: 3 Ca quando los *sopieredes* firme-miente creemos Que vos espantaredes de lo que vos dizremos; **Sacrif. M.** 53: 1—6 Lo que torna a diestro por la missa acabar Muestra que quando *fuere* el mundo a finar Entendran los iudios todo su mal estar; **Sign. Juic.** 61: 1 Quando el Rey de gloria *viniere* a judicar... Qui será tan fardido que..., **M. N. S.** 108: 3 Ca quando lo *dissiero*, serame demandado; 377: 3 Quando *fuere* contado, meior lo creeremos; 554: 1 Quando *fuere* vençida, Vos seredes mas salvos; 625: 3 Quando *fuere* leido, avredes grant plaçar; **V. S. O.** 125: 4 Irás a grant riqueza, fixa, quando *morieres;*

Den adverbiala bisatsens verbum står i presens konjunktiv på följande ställen:

Dom. Sil. 722: 4 Porná él su cabeza sobre el tu costado, Quando la *aya* puesto será adormidado; **M. S. Laur.** 73: 1 Quanto *ayas* el vaso, que te daran bebido, Luego serás connusco de buen manto vestido;

Då den af *quando* inledda temporalsatsen utgör bisats till en annan beroende konjunktivsats, som har sitt verbum i tempus för förfluten tid, följer äfven i den förstnämnda satsen dylikt tempus. Denna kvarlefva af latinskt språkbruk förekommer hos Gonzalo i följande fem exempel, då såväl den styrande som den beroende temporalsatsens verb står i imperfektum konjunktiv.

V. S. Mill. 213: 1—2 Si lo acometiessemos quando *sovies* velando, Quando a nos *entendiesse*, creçerle ye el vando; 298: 4 Castigó sos discipulos... Commo se mantoviessen quando el *fuesse* passado; Sacrif. M. 146: 3 Dios lo avie mandado... A fiyos de Israel... Quando a fer *oviessen* la Pascua cabdalera, Que cordero matassen maslo; 148: 2 Mandóles Moyses... Quando la luna *fues* plena... En cada casa que matassen cordero.

I alla de fall, då den genom bisatsen uttryckta handlingen framställes såsom fullt real, följer efter *quando* liksom efter öfriga tidskonjunktioner indikativ modus.

---

2) *Koncessivbisatser.*

Dessa inledas hos Berceo af *aunque, maguer* (*maguera*), *porque* och det enkla *que.*

För bruket af modus i dylika satser gäller i allmänhet samma regel som i latinet. Skall den koncessiva bisatsens innehåll framställas såsom ovisst, blott förutsatt, inträder konjunktiven, i annat fall följer indikativ.

För jämförelses skull upptager jag här nedan äfven de fall, då den koncessiva konjunktionen åtföljes af indikativ. Man skall däraf finna, att Diez' yttrande att »das veraltete *maguer* beide Modi duldet» (Gramm. III. 361) icke får uppfattas så som vore modusbruket efter denna konjunktion godtyckligt, en uppfattning, hvartill det sammanhang, i hvilket detta yttrande fälles, kunde gifva anledning. Åtminstone har jag inom Berceos språk ej funnit mer än ett exempel (sid. 90),

där icke ofvanstående regel för modusbruket blifvit följd äfven efter *maguer*.

a) Aunque:

1) Med konjunktiv.

M. N. S. 768:1 Aunque me lo *sufra* Dios por la su piadat Que pueda entrar... Verná..., 769:1 Aunque todo esto me *quiera* Dios sofrir... En qual razon empieze non puedo comedir.

2) Med indikativ.

Dom. Sil. 427:4 Si essa vez sanasse non irie a furtar, *Aunque iurarie]?]* de esto non falsar; 685:3 Entendiólo bien ello, aunque *era* conturbada.

b) Maguer (maguera), maguer (maguera) que:

1. **Med konjunktiv:** α) Maguer (maguera):

Dom. Sil. 33:3 Ca de las sus bondades, maguer mucho *andemos*, La millesima parte deçirla non podremos; 335:3 Maguer vos *enogedes*, devedes vos sofrir; 412:1 Mas maguer nos *lazremos*... Tu merçed ganarémos de lo que te rogamos; 432:3 Conviene que lo sufras, maguer laçerio *trayas;* Loor. N. S. 184:1 Maguera se *repiendan* non lis abrá provecho;

β) Maguer (maguera) que:

V. S. Mill. 377:1 Pero razon semeia, maguera que *tardemos,* De contarvos los signos secundo los leemos; Loor. N. S. 35:4 Maguer que se *denueden* regnará sivuelquando; 142:3 Non vos faga enojo maguera que *tardemos;* M. N. S. 199:4 Creo que non podredes, maguer que lo *querades*.

2. **Med indikativ.**

Efter ifrågavarande konjunktion följer indikativ på fyrtiofyra ställen i våra texter. I trettiosex fall står bisatsens

verbum i tempus för förfluten tid, i sju fall i presens och i ett fall i konditional.

För de förstnämnda trettiosex fallen med tempus för förfluten tid anför jag endast de ställen, där de förekomma:

Dom. Sil. 236: 1; 284: 3; 416: 1; 445: 4; 454: 4; 498: 3; 510: 1; 674: 1; 688; 750: 2; V. S. Mill. 36: 1; 97: 2; 107: 3; 150: 3; 188: 3; 194: 1; 205: 1; 264: 3; 280: 3; 298: 2; 311: 1; 345: 4; 349: 1; 386: 2; 418: 1; 476: 1; Loor. N. S. 31: 2; 62: 4; M. N. S. 178: 3; 324: 1; 391: 2 555: 3; 766; 1; 788: 1; D. Virg. 67: 1; V. S. O. 138: 2.

Pres. indikativ förekommer på följande sju ställen:

V. S. Mill. 45: 2 Querie de meior grado vevir con las serpientes, Maguer *son* enviosas; 401: 4 Dizremos nuestro seso, maguer *somos* menores; 411: 3; Loor. N. S. 2: 4 Ca non me siento digno ante ti parescer, Maguer la tu feduza non la *puedo* perder; 95: 1; D. Virg. 129: 2 Pero, maguer lo *digo*, fer non lo osaria; V. S. O. 2: 1 Quiero en mi vegez, maguer *so* ya cansado . . . ;

I följande exempel står bisatsens verbum i konditional indikativ:

Loor N. S. 14: 4 Porque tardi venia mucho se aquexaban; Mas mager *seria* tardi, que verria non dubdaban;

Detta utgör det ofvan (sid. 88) antydda undantaget, ty här skulle man ha väntat konjunktiv. Emellertid ha vi utan tvifvel äfven här ett exempel på ett af de inom den äldre spanskan ej ovanliga fall, då futurum och konditional, såsom uttryckande något tillkommande och därför också något ovisst, har samma funktion som presens och imperf. konjunktiv (se ex.. sid. 76 och 82).

c) Porque:

I samma betydelse som *aunque* står *porque* med konjunktiv på följande ställen:

Dom. Sil. 186: 4 Porque nos *alonguemos* bien sabremos tornar; Sign. Juic. 64: 1 Porque de la su vista me *quiera* asconder, Nin será aguisado, nin abria poder;

M. N. S. 550: 2 Duenna, disso el bispo, porque vos lo *neguedes*, Non seredes creida; 754: 1 Mesquino porque *quiera* tornar enna Gloriosa... Non me querrá oir, ca es de mi sannosa.

Atföljdt af indikativ förekommer *porque* i ofvannämnda betydelse hos Gonzalo på följande fem ställen:

Sacrif. M. 151: 3; M. N. S. 161: 2; 196: 3; D. Virg. 63: 1; V. S. O. 23: 1.

d) Que:

Koncessiv betydelse synes det enkla *que* hafva i följande exempel:

Loor. N. S. 185: 3 Aqui yazremos siempre, nunca de aqui saldremos Que *clamemos* merçed oydos non seremos; 193: 1 Aqui acaba todo, que mucho vos *digamos*. M. N. S. 49: 4 Que nos mucho *digamos*, so fecho lo mestura;

---

3. *Kausalbisatser.*

De enda af spanskans kausala konjunktioner, som hos Gonzalo efterföljas af konjunktiv modus, äro *porque* och *quando*, hvilka förekomma på följande ställen:

Loor. N. S. 43: 3 Quando vino el tiempo de complida edat, Reçibió el baptismo con grant humildat, Non porque *fuesse* en elli ninguna suciedat, Mas que prisiese el agua de tal actoridat.

I sista versraden kan *que* vara liktydigt med det kausala *porque*, men kan också hafva final betydelse.

Loor. N. S. 210: 3 Pues quando Dios *quisiesse* non era desmesura Que tu... oviesses criatura,

där konjunktiven efter *quando* (= lat. *quum causale*) synes bero på latinskt inflytande.

I alla öfriga, af *porque* inledda kausalsatser, i hvilka

bevekelsegrunden framställes såsom fullt faktisk, följer indikativen. Detta inträffar på sex ställen:

M. N. S. 117: 4 Querie bien al fijuelo e bien a la ponçella, Porque los *servie* pocco estaba con grant querella; 754: 4 Porqué la *denegué*, fiz tan esquiva cosa; D. Virg. 19: 2 Fui en pos los lobos que al pastor levaban Reptandolos a firmes porque a me *dessaban*; 29: 1 Io cataba a elli porque tanto *lazdraba*; 82: 3; V. S. O. 151: 4.

---

4. *Konsekutivbisatser.*

Den konsekutiva satsen betecknar resultatet af den genom hufvudsatsen uttryckta handlingen. Allt efter som denna framställes såsom faktisk eller oviss blir sålunda den konsekutiva bisatsens innehåll faktiskt eller ovisst, och däraf beror också modusvalet i den senare. Framställes nämligen på ett eller annat sätt bisatsens innehåll såsom overkligt eller ovisst, så står dess verbum i konjunktiv, i annat fall i indikativ. Såsom overkligt eller ovisst framställes hos Gonzalo den konsekutiva bisatsens innehåll därigenom att hufvudsatsen är negerad, är hypotetisk, utgör en frågesats med bibehållen ovisshet eller innebär en önskan. Liksom i öfriga romanska språk anknyter sig äfven i den äldre spanskan det *que*, som inleder den konsekutiva bisatsen, ofta till ett föregående adverbielt eller adjektiviskt korrelat. Hos Gonzalo utgöras dylika korrelat af *si* (*assi*), *tan* (*tanto*) och *tal* (*atal*).

a) Hufvudsatsen är negerad.

V. S. Mill. 202: 4 Mas tanto non podieron contender nin bollir, Que valient una paia li *podiessen* nuçir; Sacrif. M. 122: 3 Nin palombas, nin tortoras, nin es cosa atal Que *valies* contra est misterio spirital: M. N. S. 38: 3 Non a tal que raiz en ella non la *tenga*; 235: 3 Non podriemos nos tanto escribir nin rezar... Que los diezmos miraclos *podiessemos* contar; 280: 4 Non nos debe doler nin lengua nin garganta, Que non *digamos* todos: Salve Regina sancta; 611: 4 Feliz será la alma e bien

aventurada... Nin frio nin calura, nin viento nin elada Non li fará enoio que *sea* embargado; 716: 3 Dissoli don Teofilo: tanto non contendredes Que a todo mi grado a ello me *levedes;* D. Virg. 180: 2 Non sabedes tanto descanto... Que *salgades* de so el canto; 185: 2 Non sabedes tanto de enganno..., Que *salgades* ende este anno; 186: 2 Non sabedes tanta razon, Que *salgades* de la prision.

b) Hufvudsatsen är hypotetisk.

Dom. Sil. 180: 2 Rey, dixo el monge, si tal es mi ventura, Que non *pueda* contigo aun vida segura Dexar quiero tu tierra...; M. N. S. 658: 2 Sennor, si por ventura fuero io alongado Que non *pueda* venir a termino taiado, Porrélo ante ti que me as enfiado;

c) Hufvudsatsen utgör en retorisk frågesats.

Sign. Juic. 61: 3 Quien será tan fardido que le *ose* esperar? M. N. S. 761: 4 Mas qui será [tan] osado que la *vaia* rogar?

Hit äro att räkna äfven de med *que-non* och *non que* inledda satser, af hvilka det förra slaget uttrycker en hufvudsatsens handling beledsagande omständighet och det senare betecknar den afsedda följden af den genom hufvudsatsen uttryckta handlingen såsom uteblifven. I båda fallen svara de inledande uttrycken mot det modärna *sin-que* och efterföljas af konjunktiv modus.

a) Que-non:

Förekommer endast en gång.

M. N. S. 102: 4 Ni irie a la iglesia nin a ningun mandado Que el en nomne ante non *fuesse* aclamado.

b) Non que:

Förekommer likaledes endast en gång.

D. Virg. 111: 4 Los que li sedien cerca por tal que acordasse Vertienli agua fria, mas non que *revisclasse.*

5. *Hypotetiska bisatser.*

I fornspanskan i allmänhet är bruket af konjunktiv i den hypotetiska satsfogningen betydligt mera vidsträckt än i t. ex. fornfranskan. Medan nämligen i det sistnämnda språket den hypotetiska konjunktiven är begränsad så godt som uteslutande till de mot det så kallade tredje latinska hypotetiska fallet svarande satsfogningar, genom hvilka ett hypotetiskt antagande skall framställas såsom *irrealt*, användes däremot i fornspanskan konjunktiv modus icke blott i hypotetiska satsfogningar af nu nämnda slag, utan äfven i sådana, genom hvilka ett hypotetiskt antagande skall betecknas såsom *potentielt*. Härigenom erhåller den fornspanska hypotetiska satsfogningen ett mera omväxlande utseende än motsvarande satser inom fornfranskan, ansluter sig närmare än denna till inom moderspråket rådande, analoga förhållanden och besitter i högre grad än systerspråket i norr förmåga att gifva uttryck åt den i hypotetisk dräkt klädda tankens finare skiftningar.

Hvad nu sagts om fornspanskan i allmänhet gäller äfven om den hypotetiska satsfogningen i Gonzalos språk; och huru denna, mera i detalj skärskådad, gestaltar sig hos vår skald, vill jag på följande sidor söka visa.

I. Den hypotetiska satsfogningen betecknar ett irrealt antagande.

De tempuskombinationer, hvilka hos Gonzalo äro utmärkande för de till detta slag hänförliga hypotetiska satsfogningar, äro följande:

1. Fullständiga hypotetiska perioder.

a) I hufvudsatsen kondit. indik. — I bisatsen imperf. konj.

a 1) Imperf. konj. = lat. imp. konj.

α) Villkorssatsen inledes af si.

Dom. Sil. 363: 2 Amigos, diz, *daria,* si *toviesse* que dar; 752: 4 Si *durasse* el libro nos aun *durariamos;* Si la

leccion *durasse*, tu autem non *diriamos;* **V. S. Mill.** 402: 2 Si entender *sopiessedes* vuestra buena ventura, *Rendriedes* a Dios gracias; **Sacrif. M.** 151: 2 Blago es el tau en toda su manera, Cruz *serie* si *oviesse* la cabeza somera; **Loor. N. S.** 135: 1 Dubdar *podriamos* çertas, si *debiessemos* dubdar, 188: 1 Sy *sopiessemos* los bienes que Dios nos tiene alzados, Estonce *conosceriamos* commo somos engannados; **Sign. Juic.** 10: 4 *Querrianse* si *podiessen* so la tierra meter; **M. N. S.** 224: 4 Si *dissiese* que non, *dizria* falsedat; 640: 1 *Querria* si *podiesse* en esso contender; **V. S. O.** 142: 4 *Querian*, si *fuese* tiempo, al cielo la sobir.

β) Villkorssatsen utgör formelt en relativbisats, inledd af qui.

V. S. Mill. 71: 4 *Dizria* qui la *sopiesse*, esto es cosa vera; **V. S. O.** 122: 4 Qui *oviese* tal huespeda *seria* bien venturado;

a 2) Imperf. konj. = lat. pluskvamp. konj,

α) Villkorssatsen inledes af si.

Dom. Sil. 157: 4 Si lo *ficiessen* martir *seria* él muy pagado; 172: 3 *Vivrie*, si lo *dexassen*, en esso que tenie, Mas el enemigo esso non lo queria; 318: 4 *Iazrie* si lo *dixassen*, cerca de los altares; 355: 4 *Combrie*, si gelo *diessen*, de grado pan davena; 420: 3 Si por su auze mala lo *pudiessen* tomar, Por aver monedado non *podrie* escapar; 603: 4 Ambos yacien travados commo presos en cueva, Si los *fiziessen* reyes non *irien* a Burueva; **V. S. Mill.** 43: 3 *Vibria* si lo *dexasen* sin tanto gasaiado; 99: 1 Si *ploguiesse* a Christo Que corriese la rueda commo era compezado, La villa de Berceo *serie* bien arrivado, Mas fue a poco tiempo la cosa trastornada; 240: 4 Diolo a los mezquinos quando al non tenie, Si peguiar *toviesse* non gelo *escondrie;* **Loor. N. S.** 97: 1—3 Si tu nunca *morieses* vivir yo non *podria;* Si tu mal

non *sofrieses* yo de bien non *sabria*, Si tu non *decendiesses* yo nunqua non *subria;* **Sign. Juic.** 35: 4 Oi, si vos dél *pensassedes*, él vos *seria* padrino; **M. N. S.** 203: 1—3 Si tu non le *dissiesses* que Santiago eras, (si) Tu non li *demostrasses* sennal de mis veneras, Non *dannarie* su cuerpo con sus mismes tiseras; o. s. v. 450: 2; 608: 4; 621: 3; 862: 2; 885; 2;

β) Den inledande konjunktionen är quando.

Dom. Sil. 73: 3 Anno é medio sóvo en la ermitannia, Dizlo la escriptura, ca yo non lo sabia, Quando non lo *leyesse*, decir non lo *queria*.

Att i de äldre romanska språken imperf. konjunktiv ännu delvis bibehåller något af sin ursprungliga betydelse af plusqvamperf. konjunktiv är en åsikt, som framställts af både Diez (Gramm. III. s. 330 anm.), Mätzner (Syntax 1, s. 95) och Foth (Die Verschiebung lateinischer Tempora in den romanischen Sprachen s. 4), hvilken sistnämnde från hela det romanska språkområdet samlat en hel mängd exempel till stöd för ett dylikt antagande. Denna uppfattning bestrides emellertid af Gessner, som finner riktigheten af densamma högst osannolik. Gessner utgår själf (se anf. arb. s. 40) från det påståendet, att de romanska språken under sina äldsta skeden i hypotetiska satsfogningar ofta använde tempora för närvarande tid för att uttrycka ett satsinnehåll, som tillhörde den förflutna tidens område. Att nu den tvetydighet, som härigenom naturligen uppstår, kunde aflägsnas därigenom att fornromanen skulle, då frågan gällde förfluten tid, i imperf. konj. inlägga den betydelse af pluskvamperfekt, som samma tempus hade i latinet, förnekar Gessner, hufvudsakligast af det skäl, att det i sådant fall vore svårt att motivera bruket af konditional indik. i följdsatsen i stället för det erforderliga pluskvamperf. futurum. Enklast, säger Gessner, förklaras fenomenet på det sätt, att man i fråga om ett barnsligt, naivt, ännu outveckladt folk mycket väl kan förutsätta, att det ännu

icke lärt sig så distinkt skilja mellan de olika tidssfärerna, att det icke vid en liflig skildring gärna till närvarande tid förlägger en handling, som tillhör det förflutnas område, och därför för densamma använder tempora för den närvarande tiden i stället för den förflutna tidens tempora.

Mig förefaller emellertid den Diez'ska teorien mera tilltalande. Jag vill visserligen icke förneka, att, hvad nu beträffar Gonzalos språk, man i fråga om åtskilliga af de ofvan anförda exempel, hvilka jag grupperat under mom. a 2) skulle kunna gifna Gessner rätt. Men i fråga om andra, såsom t. ex. det ofvanstående, af *quando* inledda, från Dom. Sil. 73: 8 hämtade beläggstället, har jag svårt att tänka mig, att icke den talande klart uppfattar den genom bisatsen uttryckta handlingen såsom med nödvändighet hafvande ägt rum, innan hufvudsatsens handling kunnat inträda, och därför också i sitt tal fullt medvetet inlägger pluskvamperfekti betydelse i imperfektum. Lika otvifvelaktigt framgår detta af de från Loor. N. S. 97: 1—3 och M. N. S. 203: 1—3 hämtade exemplen. Äfven i dessa måste den talande förutsättas hafva haft klar föreställning om det förhållande i afseende på tiden, i hvilket hufvud- och bisats stå till hvarandra. Och kan så vara fallet på ett ställe, kan det också gälla om alla. Återstår då frågan om det i dylika hypotetiska satsfogningar använda kondit. indikativ. Därvid har jag tänkt mig saken på följande sätt. I flera af de anförda exemplen, i hvilka bisatsens verb har tydlig pluskvamperfekt betydelse, måste följdsatsens predikat återgifvas med tempus för närvarande tid: »Om jag icke hade läst det, skulle jag icke (nu) veta det; Om du icke hade dött, skulle jag icke (nu) kunna lefva» (Dom. Sil. 73: 8; Loor. N. S. 97: 1—3). I andra däremot, såsom M. N. S. 203: 1—3, måste följdsatsens predikat, från vår synpunkt betraktadt, återgifvas med tempus för förfluten tid; »Om du icke hade sagt att du var Santiago, så skulle han icke hafva skadat sin kropp.» När man nu ser, att fornspanjoren i båda dessa olika fall för följdsatsen använde ett och samma tempus, så skulle man kanske våga antaga, att han i *detta* afseende ännu icke gjort sig så noga reda för tidsföljdens logik, utan i ett och samma tempus sett uttryck

för både den förflutna och den närvarande tiden. Detta antagande synes mig så mycket sannolikare, som man väl en och annan gång ännu i dag hos mindre bildadt folk kan iakttaga en dylik »vårdslöshet» i fråga om tempusföljden i hypotetiska satsfogningar af nu nämnda beskaffenhet. Och hvad särskildt Gonzalos språk angår, så bestyrkes den Diez'ska åsikten ännu ytterligare af de under mom. c) och d) här nedan anförda exempel, där i bisatserna någon förblandning af förgången och närvarande tid väl icke gärna kan ifrågasättas.

I enlighet med hvad jag nu anfört är min åsikt i denna fråga den, att i fornspanskan (och då antagligen äfven i andra fornromanska språk) imperfektum konjunktiv i hypotetiska satsfogningar, genom hvilka ett irrealt antagande skall betecknas, ännu bevarat något af sin ursprungliga pluskvamperfektbetydelse samt att följdsatsens tempus, kond. indik., för fornromanen representerat både närvarande och förfluten tid.

b) I hufvudsatsen kondit. indik. — I bisatsen pluskvamperf. konj.

Dom. Sil. 45: 3—4 *Serie* Cannas por siempre rica e arribada, si elli non *oviesse* la seyia *canviada;* V. S. Mill. 479: 1—2 Si estos votos *fuessen* lealmente *enviados,* Estos santos preciosos *serien* nuestros pagados; Sacrif. M. 210: 4 Si non *fuesse nascido,* él non *perdria* nada; M. N. S. 756: 4 Si *nacido* non *fuesse,* mucho meior *avria;* 817: 1 Mamre, si yo, *oviesse* la cartiella *cobrada,* E dentro en un fuego la *oviesse quemada*... yo non *daria* nada; V. S. O. 66: 1 Si del rey de la gloria li *fuese otorgado, Fincaria* con las virgines de amor e de grado.

c) I hufvudsatsen enkelt pluskvamperf. indik. — I bisatsen imperf. konj. (= lat. pluskvamperf. konj.) eller pluskvamperf. konj.

V. S. Mill. 206: 3—4 Si de tan rehez omne *fincassen escarnidos,* Mucho mas li *valiera* que non fuessen nas-

cidos; 288: 4 Si a Millan *croviessen, fizieran* muy meior; 408: 4 Si los non *escuchasen* non *ficieran* locura; M. N. S. 731: 4 Mucho mas li *valiera*, si se *fuesse quedado;* V. S. O. 152: 1 Si solo un poquiello me *oviessen dexada*, Grant amor me *ficieran*.

Hit kan hänföras äfven följande exempel:

M. N. S. 861: 3 Si non *fuesse* por ella, podedeslo iurar
Que *fuera* don Teofilo ido a mal logar,

där den logiska hufvudsatsen utgöres af det af *que* inledda satsledet.

d) I hufvudsatsen sammansatt pluskvamperf. ind. — I bisatsen imperf. konj. (= *lat. pluskvamperf. konj.*)

M. N. S. 148: 3—4 Si ante lo *sopiessen* lo que depues sopieron, non li *ovieran fecho* esso que li ficieron; 564: 4 Si por ella non *fuesse, fuera* mal *porfazada*.

e) I hufvudsatsen kondit. perf. indik. — I bisatsen pluskvamperf. konj.

Sacrif M. 238: 1—2 Non *serien* en la missa cutiano *ementados*, se non *fuessen* de Dios de coraçon *amados;* Sign. Juic. 34: 1 Si vos alguna cosa me *oviesedes dada*, Yo bien vos la *ternia* agora *condessada;* M. N. S. 15: 2 Si don Adam *oviesse* de tal fructu *comido*, De tan mala manera non *serie decibido;* 70: 1 Si non *fuesse* Siagrio tan adelante *ido*, Si *oviesse* su lengùa un poco *retenido*, Non *seria* enna ira del Criador *caido;* D. Virg. 59: 1, 3 Si ante me *oviessedes muerta* o *soterrada* ... *Abriades*me *guarida;*

f) I hufvudsatsen sammansatt pluskvamperf. ind. — I bisatsen pluskvamperf. konj.

D. Virg. 17: 4 Si *muerta* me *oviessen, ovieran* me guarida.

g) I hufvudsatsen imperf. ind. — I bisatsen pluskvamp. konj.

M. N. S. 844: 1—2 Si la Virgo gloriosa nol *aviesse valido, Era* el acedoso fiera-mientre torcido.

(Om denna och dylika tempuskombinationer, se längre fram under den potentiela hypotetiska satsfogningen mom. e).

h) I hufvudsatsen perfektum historicum. — I bisatsen imperfekt. konj. (= lat. pluskvamperf. konj.).

V. S. O. 139: 4 Si non la *despertasen Cuidó* seer folgada;

Till de irreala hypotetiska satsfogningarne äro att räkna äfven sådana perioder, i hvilka bisatsen inledes af en koncessiv konjunktion. *Formelt* komma dylika satsperioder de hypotetiska satsfogningarna nära, ty äfven de uttrycka villkor och följd. Men *logiskt* råder mellan dessa båda satsslag den skillnad, att i de nu ifrågavarande perioderna den genom hufvudsatsen uttryckta tanken icke, såsom i de hypotetiska satsfogningarna, framgår såsom en följd af det i bisatsen liggande antagandet, utan uttrycker något, som under alla förhållanden äger rum, oafsedt huruvida den gjorda förutsättningen förverkligas eller ej.

De koncessiva konjunktioner, hvilka hos Gonzalo inleda bisatser i dylika satsfogningar, äro *porque* och *aun porque* samt *si*, då detta har samma betydelse som de föregående, nämligen *»om också»*.

Porque:

M. N. S. 797: 3—4 Otro procurador non me mandes buscar, Ca porque lo *buscasse* non lo podrie trovar.

Aun porque:

Dom. Sil. 176: 3 Sepas de mi non puedes nulla cosa levar, Aun porque *quisiesse* non terria que dar; M. N. S. 235: 1—2 Non podriemos nos tanto escribir nin rezar, Aun porque *podiessemos* muchos annos durar;

Si:

Dom. Sil. 91: 1—2 Si los otros sus fradres lo *quisiessen* sofrir, El de la eglesia nunqua *querria* exir; 402: 3 Si

lo *toviessen* muerto, non serien mas plagados; 622: 4 Si *yoguiesse* en carcel non iazrie mas cerrada; 633: 4 Non serien mas sollicitos, si *fuessen* sus ermannos; M. N. S. 448: 4 Si *ioguiessen* en banno, mas léida non seria.

2. Ofullständiga hypotetiska perioder.

Med ofullständiga hypotetiska perioder förstår man sådana, i hvilka ettdera af de båda satsleden saknas, antingen hufvudsatsen eller bisatsen. Hos Berceo förekommer endast det förra slaget af dylika ofullständiga hypotetiska perioder, eller sådana, i hvilka hufvudsatsen saknas. Bisatsen inledes då af de komparativa konjunktionerna *como si* och *que si*.

Como si:

Dom. Sil. 66: 2 Quando se vió solo, del pueblo apartado, Folgó, commo si *fuesse* de fiebre terminado; 256: 4 Probó commo tan bono fó de tal paciencia, Commo si lo *oviesse* priso en penitencia; 654: 2 Semeiole que vio un omne blanqueado, Commo si *fuesse* clerigo de missa ordanado; V. S. Mill. 182: 4 Teniela commo si *fuesse* sue propria heredat; o. s. v. 201: 4; 357: 4; 381: 2; M. S. Laur. 4: 2; Loor. N. S. 209: 4; M. N. S. 361: 2.

Que si:

Dom. Sil. 618: 3 Non me val mas la mano que si *fuesse* agena; V. S. Mill. 149: 2 Quando vio el blago la enferma mezquina, Por mas rica se tovo que si *fosse* reyna; Sacrif. M. 290: 4 Non debe traer odio entre su corazon Non mas que si *quisiese* rescibir comunion; D. Virg. 163: 2 Las duennas essi dia fincamos [tan] quebrantadas Mas que si nos *oviessen* todas apaleadas.

Såsom ofullständiga betraktar jag äfven följande satser: Dom. Sil. 431: 1 Todo *es* tu provecho si tu lo *entendiesses*; V. S. Mill. 276: 1 Si bien lo *entendiessedes*, *sodes* bien escapados,

i hvilka föreligger en ellips, uppkommen på så sätt, att den talande, ifrig att komma till det för honom väsentligaste mo-

mentet i framställningen, öfverhoppar den logiska följdsatsen och genast efter bisatsen uttalar självfva hufvudtanken, hvilken sålunda endast skenbart utgör den styrande satsen i perioden. Den logiska hufvudsatsen skulle i de anförda exemplen hafva varit ett »så skulle du [ni] inse, finna» eller dylikt. (Se Gessner anf. arb. s. 63.)

II. Den hypotetiska satsfogningen betecknar ett potentielt antagande.

Såsom jag redan förut nämnt (sid. 94) användes i spanskan konjunktiv för att uttrycka äfven ett potentielt hypotetiskt antagande. Och därvid äger, åtminstone inom den äldre spanskan, det ganska märkliga förhållandet rum, att konjunktiven i den potentiela perioden uppträder icke blott i det tempus — futurum — som man i dylika fall skulle hafva uteslutande väntat sig, utan lika ofta i den irreala periodens tempus, nämligen imperfekt. Och då under sådana förhållanden hufvudsatsens predikat i de flesta fall förekommer i konditional indikativ, så erhåller hela den potentiela hypotetiska satsfogningen i yttre, formelt afseende ej sällan samma karaktär som den irreala hypotetiska perioden, med hvilken den i öfrigt ej bör förväxlas.

Synnerligen rikt på dylika potentiela satsfogningar, uttryckta på båda de nu nämnda sätten, är Berceos språk, och under ganska olikartade kombinationer af modus och tempus gestaltar sig hos vår skald det potentiela antagandet, såsom i det följande skall visas.

A. Modus olika.

a) I hufvudsatsen presens, futurum, kondit. eller pluskvamperf. indikativ eller imperativ. — I bisatsen futurum konjunktiv.

1) I hufvudsatsen presens indikativ.

α) Villkorssatsen inledes af si.

Dom. Sil. 243: 1 Si tu *perseverares* en las mannas usadas, Tuyas *son* las coronas; 411: 3—4 *So* en fuero afru-

ento con tal enfermedat, Si me non *accorriere* la tu grant piadat; V. S. Mill. 108: 4 Desaqui, si *quisieredes*, ora *es* que folguemos; 109: 1—2 Aun si me *quisieredes*, sennores, escuchar, El secundo libriello todo *es* de rezar: 435: 2 Si escuchar *quisieredes*, entenderlo *podedes;* Sacrif. M. 96: 3 Si Dios non nos *valiere* en tal lugar *entramos* ... 181: 1—2 Si nos derecha-mientre *quisieremos* andar, Lo que pronunciamos *debemos* lo obrar; 260: 3—4 Si nos de Dios *quisieremos* buen perdon acabar, Nos primero *devemos* a todos perdonar; M. S. Laur. 81: 3—4 Si esso non *ficieres* Ganar nunqua la *puedes* la lumne que tu quieres; o. s. v. M. N. S. 91: 3—4; 523: 4; 565: 3; 728: 1—2, 4; 813: 3—4; D. Virg. 203: 3; V. S. O. 19: 3; 160: 2; 174: 3—4;

β) Villkorssatsen utgör formelt en relativsats.

Sacrif. M. 95: 3 Qui essa non *bebiere* en escripto lo leemos Que salvar non se puede;

2) I hufvudsatsen futurum indikativ.

α) Den inledande konjunktionen är si.

Dom. Sil. 96: 3—4 Si fer non lo *quisiere*, o *demonstrare* sanno, Alli lo *entenderemos*; 155: 3—4 Si non los *amparare* el padron del logar, Nos non *podremos*, rey, contigo baraiar; 245: 3—4 Si *fueremos* a Dios leales e derecheros, *Ganaremos* coronas; 282: 1—3 Si vos a Dios leales *quisieredes* seer, ... El vos *dará* reliquias; o. s. v. 283: 1—2; 467: 3; 499: 1—3; 515: 4; 723: 3; 776: 3; V. S. Mill. 87: Si *tomares* los ordenes e la missa *dissieres*, En sancta Dei ecclesia to officio *complieres*, *Salvarás* muchos almas varones e mugeres; o. s. v. Sacrif. M. 99; 4; 233: 1—3; M. S. Laur. 36: 3; 81: 1—3; Sign. Juic. 73: 1; 74: 1—2; M. N. S. 46: 1—2; 74: 2; 248: 3—4; 263; 342: 1—2; 424: 3—4; 498: 1—2; 644: 1—2; 647: 1—2; 658: 1, 3; 803: 4; 805: 3; D. Virg. 104: 3—4; V. S. O. 104: 2—3; 125: 3—4; 134: 4.

β) Den inledande konjunktionen är quando.

D. Virg. 204:3 Quando *taiare* eso, despues que se moviere, Non *fincara* los piedes do el sabor obiere.

γ) Villkorssatsen utgör formelt en relativsats.

Dom. Sil. 246:4 Qui buscar la *quisiere* rehez la *trobará;* Loor. N. S. 17;4 Qui este profeta non *oyer* (= *oyere) lazrará* sin mesura; Sign. Juic. 67:4 *Será* qui al *feciere* de grant mala ventura; M. N. S. 868:1 Bien creo qui esti miraclo *oiere,* Non li *querra* toller . . . lo que tuviere; V. S. O. 203:1 Qui en esto *dubdare*... *Pecará.*

Analoga med de å sid. 100 omnämnda hypotetiska perioder, hvilkas bisatser inledas af koncessiva konjunktioner, äro följande potentiela satsfogningar, i hvilka bisatserna inledas af det koncessiva *si.*

Dom. Sil. 155:1—2 Pero si tu *quisieres* los thesoros levar, Nos non te los *daremos;* M. N. S. 657:3—4 Pero si non *podiero* io al plazo venir, El aver ante ti lo *querré* aducir; 704:1 Non *querré,* si *podiero,* la razon alongar;

3) I hufvudsatsen kondit. indik.

Dom. Sil. 315:1—2 Sennores, sim *quisieredes* un poquiello sofrir, Non *querria* con esto de vos me espedir; Sign. Juic. 1:1—2 Sennores, si *quisieredes* attender un poquiello, *Querria*vos contar un poco de ratiello; M. N. S. 231:1—2 Si tu no li *mandares* decir la missa mia Commo solie decirla, grant querella *avria.*

Hit hör äfven följande exempel:

M. N. S. 501:3—4 Si oirme *quisieredes,* bien podedes iurar Que de meior boccado non *podriedes* tastar,

där den *logiska* hufvudsatsens predikat är *podriedes.*

4) I hufvudsatsen pluskvamperf. indik.

Förekommer endast en gång:

Dom. Sil. 323:3 Si bien non lo *complieres,* mucho te mas *valiera* vevir . . .

5) I hufvudsatsen imperativ.

V. S. Mill. 401: 3 *Oid*nos si *quisieredes*, amigos e sennores; M. N. S. 527: 3 Madre, si *fallesciero*, *fes* en mi tal venganza, Que...; 863: 1—3 Amigos, si *quisieredes* vuestras almas salvar, si vos el mi conseio *quisieredes* tomar, *Fech* confession vera.

---

b) I hufvudsatsen presens eller fut. ind. — I bisatsen pres. konj.

Dylika modus- och tempuskombinationer förekomma i sådana satsfogningar, i hvilka bisatsen inledes af något af uttrycken *con-que*, *endado que*, *menos que* och *solo que*, hvilka i och för sig själfva fordra konjunktiv modus.

1) Con-que:

M. N. S. 483: 4 Amigo, dissol, fuelga, ca eres muy lazrado, Con un poco que *duermas*, luego *seras* folgado.

2) Endado que:

Dom. Sil. 457: 4 *Da*vos tres vent medidas de farina cernuda, En dado que non *sea* mudada, nin venduda.

3) Menos que:

M. N. S. 553: 1—2 Dissolis el obispo: amigos, non *podemos* condepnar esta duenna menos que la *probemos*.

4) Solo que:

V. S. Mill. 403: 4 Solo que vos *querades*, en mano los *tenedes*; M. N. S. 648: 2—3 Solo que tu comigo *vengas* al mi sagrado, *Mostrarté* a Maria con el su buen criado; 804: 2 Solo que el lo *quiera* luego *será* rendida.

---

c) I hufvudsatsen presens indik. — I bisatsen imperf. konj.

V. S. Mill. 147: 3 Embiame el blago que tu sueles traer: si yo essi *podiesse* saludar e tanner, Bien segurada *seo* de luego guareçer. D. Virg. 130: 4 El mi Fijo lo *sabe*, si *quisiese* fablar.

---

d) I hufvudsatsen konditional indik. — I bisatsen imperf. konj.

α) Den inledande konjunktionen är *si*.

Dom. Sil. 376: 2 Si oir me *quisiessedes* bien vos la *contaria*; 476: 3 Si tu por mi *dennasses* una missa cantar, Yo sano e guarido *cuidaria* tornar; V. S. Mill. 58: 1, 3 *Querria* si lo *quisiese* el Rey celestial... Quitarse del embargo de la carne mortal; 61: 1—2 Si tu esto *quisieses* sofrir e otorgar, Del otero al valle me *querria* tornar; 105: 1 Sennor, si tu *quisiesses*, yo mucho lo *querria*, De vevir solitario o. s. v. 213: 1; 423: 4; Sacrif. M. 1: 3—4 Si guiarme *quisiesse* la su sancta mesura En su honor *querria* fer una escriptura; 107: 3—4 Si vos me *esperassedes* por vuestro bien seer, Oyriedes razones que vos farán placer; o. s. v. 145: 1—2; M. S. Laur. 75: 1—2 Fijo, disso el padre, si nos *diessen* vagar, Bien *podriemos* a esso dicho contrario dar; Loor. N. S. 225: 3 Si *deviesse* el mundo cient et mil annos a durar, Non *podrian* lenguas de omnes el diezmo acabar; M. N. S. 1: 2—3 Amigos e vasallos de Dios omnipotent, Si vos me *escuchasedes* por vuestro consiment, *Querria*-vos contar un buen aveniment; 75: 1—2 Amigos, si *quisiessedes* un poco esperar, Aun otro miraclo vos *querria* contar o. s. v. 435: 4; 500: 3—4; 522: 4; 544: 1—2; 583: 1—2; 625: 1—2; D. Virg. 1: 3—4 Si ella me *guiasse* por la gracia divina, *Querria* del su duelo componer una rima; 74: 3 Si levarme *quisieses* seria tu pagada; V. S. O. 35: 3—4 Mas si me *reçibiesedes* vos en vuestra memoria,

Alla *seria* complida toda la mi estoria; o. s. v. 121: 2, 4; 129: 4; 157: 3; 163: 4.

I följande sats:

M. N. S. 251: Mas si el apostoligo con la su clerecia *Cantasse* por mi missa sola-mientre un dia, Fio en la gloriosa M. S. M., Que me *daria* Dios luego alguna meioria

utgör det af *Que* inledda satsledet den logiska hufvudsatsen i den hypotetiska perioden.

Påverkad af ett finalt *que* har i nedanstående exempel i den hypotetiska periodens hufvudsats kond. indik. ersatts af imperf. konj.

M. N. S. 593: 3—4 Cerca la maior nave traien otra pocaza... Que si *fuessen* cuitados de oriella malvaza, En esa *estorciessen* de la mala pelaza.

β) Den inledande konjunktionen är *solo que.*

Dom. Sil. 342: 3—4 Solo que yo *pudiesse* la tu mano besar, De toda esta coyta *cuidaria* sanar.

γ) Villkorssatsen utgör formelt en relativsats.

Dom. Sil. 139: 3 Qui ende lo *camiasse serie* loco tollido; 582: 2 Non *andarie* en piedes... Quier (= quien?) la *ficiesse* duenna de moros e de christianos; Sacrif. M. 63: 3 Qui partir los *quisiesse farie* desaguisado; 162: 4 Qui esto non *creyesse, serie* en grant error; M. N. S. 12: 4 Qui alli se *morasse serie* bien venturado; 140: 1 Qui tal cosa *udiesse serie* mal venturado; o. s. v. 569: 3; 699: 3; D. Virg. 47: 3; V. S. O. 122: 4.

e) I hufvudsatsen imperf. indik. — I bisatsen imperf. konj.

En dylik tempussammanställning, hvilken man ofta möter inom såväl fornspanskan som öfriga äldre romanska språk, är en romansk kvarletva af det latinska språkbruk, enligt hvilket bl. a. vid verb och andra uttryck, som beteckna en möjlighet, tillbörlighet o. d. — såsom *posse, debere, oportere* m. fl. —

indikativen oftast användes i den hypotetiska satsfogningens hufvudsats, då man vill angifva, att möjligheten, tillbörligheten o. s. v. finnes för handen oberoende af det genom bisatsen uttryckta antagandet.

I spanskan, den äldre såväl som den yngre, är ifrågavarande språkbruk ännu mera omfattande än i latinet och användes icke blott vid de modala hjälpverben (dock sällan vid »vilja») o. d. utan äfven vid en del andra verb (se Gessner s. 52 o. f. och Diez Gramm. III. 327).

De hos Gonzalo förekommande exempel härpå äro följande:

1) Borde:

α) Den inledande konjunktionen är si.

M. S. Laur. 74: 2 Padre, si bien *quisiesses* derechura catar, *Debies* al tu ministro delante enviar; M. N. S. 786: 3 Madre, si tu *quissiesses* e *fuesse* tu placer, En mi esti iudicio non *debie* perecer;

β) Villkorssatsen är formelt en relativsats.

M. S. Laur. 38: 4 Ca *debie* qui lo *diese* en infierno caer; D. Virg. 146: 2 Qui bien me *entendiese* non me *debie* reptar;

2) Kunna:

V. S. Mill. 46: 1—2 Vio que del roido non se *podie* quitar, Si en essa possada *quisiesse* abitar.

3) Andra verb:

α) Den inledande konjunktionen är si.

Dom. Sil. 359: 4 Si él non les *valiesse*, todo *era* librado; 542: 4 Si él non les *valiesse*, todo *era* librado; V. S. Mill. 177: 4 Si la muerte li *viniesse*, *tenies* por venturada; 407: 1 Si a vos *semeiasse*, nuestro seso tal *era*, Ir sobre leoneses luego . . ., 422: 1—2 Pero en una cosa *era* yo acordado, Si a vos *semeiasse* conseio aguisado, Prometer al apostolo un voto mesurado; 423: 1 Si a todos *plogiesse*, yo esto *comedia*, De darli cada casa III meaias

valia; M. N. S. 640: 3—4 Mas si tu me *quisiesses* del tuio acreer, Bien te lo *cuidaba* a un plazo render; V. S. O. 175: 1—2 Madre, si Dios *quisiesse* que pudiese vevir, Aun asaz *tenia* cosas que vos decir.

β) Den inledande konjunktionen är solo que:

V. S. O. 186: 3—4 Solo que la *podiesse* sonnar una vegada, *Teniase* por guarida e por muy confortada.

γ) Den inledande konjunktionen är quando:

M. N. S. 333: 2 Quando ellos *finassen era* buen eredero;

---

f) Hufvudsatsens innehåll uttryckes genom verb, utbildadt med infinitiv. — I bisatsen imperfekt konjunktiv.

V. S. Mill. 76: 3—4 Moviola la grant premia, ca *temie de peccar* Si la obediencia *quisiesse* desdennar.

B. Modus lika.

a) I hufvudsatsen presens konj. — I bisatsen fut. konj.

I följande exempel är den hypotetiska bisatsen beroende af en hufvudsats, som utgör en oberoende uppmanings- eller önskesats med sitt predikat i presens konjunktiv.

α) Villkorssatsen inledes af si.

V. S. Mill. 432: 2—3 Dixo estonz el cuende: esto será parado: Si Dios nos *aiudar* e *fuere* nuestro pagado, La batalla passada, *sea* bien afirmado, Metudo en escripto e privilegiado; M. S. Laur. 76: 3 Si revellar *quisiere, levemosle* en peso; D. Virg. 106: 1—2 Si la vuestra venida non *fuere* presurada, Que *dedes* recodida a la vuestra mesnada.

β) Villkorssatsen utgör formelt en relativsats.

V. S. Mill. 1: 3 Qui la vida *quisiere* de S. Millan saber ... *Meta* mientes en esto; 456: 1 Qui saber lo *quisiere*,

esto bien lo *entienda;* Sign. Juic. 2: 4 Qui las oyr *quisiere, tenga* que bien merienda; M. N. S. 687: 4 Qui mas en vos *crediere,* tal *prenda* o peor; 862: 3 Mas qui a mi *quisiere* escuchar e creer, *Viva* en penitencia; D. Virg. 204: 1 Qui a mi *escuchare* e creerme *quisiere,* Nunqua *taie* la cima;

b) I hufvudsatsen pres. konj. — I bisatsen imperf. konj.

Villkorssatsen är i det enda hithörande exempel formelt en relativsats. Hufvudsatsen utgör en oberoende uppmaningssats.

Dom. Sil. 386: 4 Qui sacarlos *quisiesse, busque* escrividores.

c) I hufvudsatsen imperf. konj. — I bisatsen imperf. konj.

En enda gång förekommer en dylik tempuskombination, nämligen i följande exempel:

Dom. Sil. 205: 1—2 Si a todos *ploguiesse,* terria por bien esto, *oviessemos* un omne devoto, e honesto.

Här synes mig betydelsen med nödvändighet fordra, att man uppfattar det af *oviessemos* inledda satsledet såsom hufvudsats till den af *si* inledda villkorsbisatsen och betraktar momentet *terria por bien esto* såsom en parentetisk mellansats. I annat fall skulle formen *oviessemos* ej kunna förklaras.

Såsom på sitt sätt ofullständig betraktar jag satsfogningen i följande exempel:

M. N. S. 41: 1, 3 Si *metieremos* mientes en ellotro baston.
Al non *significaba*... Si non a la Gloriosa; 54: 4 Si bien lo *comedieremos, fizo* grant cortesia,

i hvilka de båda satsleden med predikaten i indikativt tempus för förfluten tid icke utgöra led i den hypotetiska satsfogningen, utan måste tänkas såsom beroende af till de båda af *si* inledda bisatserna hörande elliptiska hypotetiska hufvudsatser med predikatet i tempus för närvarande eller tillkommande tid, såsom »finna vi (skola vi finna)», »inse vi» eller dylikt.

Formelt irreal (eller potentiel) men logiskt real är den hypotetiska satsfogningen i sådana exempel som nedanstående, i hvilka den hypotetiska perioden såsom led i ett indirekt anförande är beroende af ett antingen utsatt eller underförstådt verb i tempus för förfluten tid:

Dom. Sil. 392: 1—2 Si por elli *rogasse* credie bien firmemient, Que le *darie* conseio el Rey omnipotent; 427: 3 Vino al padre sancto a merced le clamar, Que dennasse por elli al Criador rogar, Si essa vez *sanasse* non *irie* a furtar; 706: 1 Et él mismo rogaba de firme corazon A Dios que lo quitasse de tan ciega prision: Ca si non li *valiesse*... *serie* ciego; 711: 3 Ovo pavor el prese... Que si se *levantasse* que *serie* mal maiado; 750: 3—4 A Dios, e al confessor rogaba, e dicia, Que si lo dend *librasse* nunqua malo *seria;* V. S. Mill. 92: El confessor... demandó la licencia al buen bispo sagrado, Que se *querrie* venir sil *fuesse* condonado Al barrio de Berceo; 140: 1—2 Dicia que si *podiesse* los sos pannos tanner, Luego *seria* guarida; 209: 3—4 Dicie que de verguenza non *istrie* a poblado, De Millan el soberbio si non *fuese* vengado; 281: 3—4 Entendió que Cantabria era a Dios fallida: Si non se *meiorasse* que *serie* destruida; o. s. v. 283: 2—3; 398: 4; Sacrif. M. 243: 4; M. N. S. 233: 3—4.

Sammalunda är förhållandet, då hufvudsatsens innehåll uttryckes genom ett verb, utbildadt med infinitivadverbial, såsom i följande sats:

Dom. Sil. 735: 3—4 Elli los *menazaba* (*de*) *meter* en farropeas, Si revolver *quisiessen* con chrisstianos peleas.

Hit hör äfven följande exempel:

Dom. Sil. 599: 3—4 Dicie que lo levassen al confessor nomnado, Solo que y *plegasse* luego *serie* folgado,

i hvilket den af *solo que* inledda hypotetiska satsfogningen beror af ett verbum dicendi, nämligen det föregående *dicie*, hvilket i sin egentliga betydelse af ett utsägande verb kan tänkas styra äfven den ifrågavarande hypotetiska satsfogningen.

Detta användande af den irreala (potentiela) periodens modus och tempora i en real hypotetisk satsfogning förklaras på föl-

jande sätt af Gessner (anf. arb. s. 62). I såväl spanskan som andra romaniska språk gäller den lagen, att i det indirekta anförandet presens i villkorssatsen öfvergår till imperf. indik. I följd häraf skulle man i ofvan anförda exempel hafva väntat sig imperfektnm indikativ i stället för imperfektum konjunktiv. Nu har emellertid spanskan en stor benägenhet att i sådana hypotetiska satsfogningar, i hvilka bisatsen skall framställas såsom tillhörande kommande tid, använda det för de västra romanska språken egendomliga futurum konj. Mellan sådana satser som *si tiene dará* och *si tuviere dará* råder endast den skillnaden, att under det den senare bestämdt framhåller satsinnehållet såsom afseende en tillkommande tid, den förra däremot uttalar samma tanke såsom gällande endast helt allmänt utan något som hälst afseende på den tidssfär, inom hvilken den skall realiseras. Då nu vidare det mot futurum konj. svarande tempus för förfluten tid är konj. imperfekt, så uppstå helt följdriktigt de båda satserna *dijo que si tenia daria* och *dijo que si tuviese daria*. Konjunktiven i dylika satser bör därför väl skiljas från konjunktiven i irreala eller potentiela hypotetiska satsfogningar, med hvilken den blott och bart i formelt afseende har någon gemenskap. — Mot detta sätt att uppfatta ifrågavarande förhållande har jag för min del ingenting att invända.

